

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Кафедра цивільного права № 2

Електронне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК
«ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО
(ЧАСТИНА 2)»**

Харків – 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Кафедра цивільного права № 2

Електронне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
З ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО
(ЧАСТИНА 2)»**

для студентів 3 курсу денної форми навчання
(першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»
освітньо-професійної програми «Право»)

**Затверджено на засіданні кафедри
цивільного права № 2
17 лютого 2023 р., протокол № 6**

Харків – 2023

Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни «Цивільне право (частина 2)» для студентів 3 курсу денної форми навчання (першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» освітньо-професійної програми «Право») / уклад.: В. Л. Яроцький, А. Г. Бірюкова, Т. О. Музика та ін. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2023. 145 с.

У к л а д а ч і: В. Л. Яроцький (вступ, тема 5 у співавтор, словник термінів), А. Г. Бірюкова (теми 10, 17, 19, тема 7 у співавтор., критерії оцінювання знань і умінь студентів у співавтор.), Т. О. Музика (вступ, теми 1, 2 і 12 у співавтор., теми 8, 15, 29, 32, критерії оцінювання знань і умінь студентів у співавтор.),

Т. І. Бровченко (Теми 13, 28, тема 31 у співавтор.),

О. В. Даниленко (Тема 5 у співавтор., тема 11),

А. М. Євков (Теми 4, 6, 9 у співавтор.),

К. Ю. Іванова (Теми 18, 27),

Г. В. Колісникова (Тема 7, тема 31 у співавтор.)

В. М. Крижна (Тема 26),

К. О. Маслова-Юрченко (Теми 23, 24 у співавтор., тема 25),

В. В. Надьон (Тема 30),

В. Ф. Піддубна (Теми 3, 20)

В. А. Попов (Теми 4, 6, 12 у співавтор., тема 16),

О. О. Рубан (Теми 1, 2, 4, 6 у співавтор., тема 9),

О. Е. Сімсон (Тема 14),

Ю. Є. Скакун (Тема 21),

Є. О. Тупицька (Тема 22, тема 24 у співавтор.).

ЗМІСТ

ВСТУП	5
ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	6
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО (ЧАСТИНА 2)»	8
ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	12
Тема 1. Зобов'язальне право і зобов'язання	12
Тема 2. Виконання зобов'язання	15
Тема 3. Забезпечення виконання зобов'язання	19
Тема 4. Правові наслідки порушення зобов'язання. Відповідальність за порушення зобов'язання	25
Тема 5. Припинення зобов'язання	29
Тема 6. Цивільно-правовий договір	33
Тема 7. Договір купівлі-продажу	38
Тема 8. Договір ренти. Договір довічного утримання (догляду)	42
Тема 9. Договір дарування.	45
Тема 10. Договір найму (оренди)	49
Тема 11. Договір найму (оренди) житла	54
Тема 12. Договір позички	58
Тема 13. Підряд	60
Тема 14. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт	67
Тема 15. Договір про надання послуг	68
Тема 16. Договір перевезення. Договір чартеру (фрахтування). Договір транспортного експедирування	69
Тема 17. Договір зберігання	74
Тема 18. Договір доручення	77
Тема 19. Договір комісії	81

Тема 20. Договір управління майном	83
Тема 21. Договір страхування	87
Тема 22. Договір позики. Кредитний договір. Договір банківського вкладу (депозиту)	90
Тема 23. Договір банківського рахунка	96
Тема 24. Факторинг	99
Тема 25. Порядок та форми безготівкових розрахунків	103
Тема 26. Розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності	106
Тема 27. Договір комерційної концесії	111
Тема 28. Договір про спільну діяльність	115
Тема 29. Публічна обіцянка винагороди. Вчинення дій у майнових інтересах іншої особи без її доручення. Рятуння здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної та юридичної особи	118
Тема 30. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи	121
Тема 31. Зобов'язання з відшкодування шкоди	123
Тема 32. Зобов'язання у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави	127
НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА ДО ВСІХ ТЕМ	129
СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ	130
КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ	137
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ СТУДЕНТІВ	138
ПРОГРАМНІ ЗАПИТАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО (ЧАСТИНА 2)»	141

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Цивільне право (частина 2)» містить вивчення положень зобов'язального права – найбільшої підгалузі цивільного права. Основи цієї підгалузі визначено в нормах Книги п'ятої чинного Цивільного кодексу України. Водночас положення про зобов'язання та зокрема договір містяться в міжнародних документах. Ратифікованих Верховною Радою України, численних спеціальних законах України та підзаконних нормативно-правових актах.

Протягом навчального курсу студенти опановують знання про зобов'язання як інститут та цивільне правовідношення, його структурні елементи (суб'єкти, об'єкти та зміст), підстави виникнення та припинення, вивчають способи забезпечення виконання зобов'язання та правові наслідки порушення зобов'язання, зокрема цивільно-правову відповідальність за порушення його умов. Наголошується на тому, що загальні положення про зобов'язання як інститут зобов'язального права розповсюджується і на договірні, і на недоговірні зобов'язання. Вивчаючи договірні зобов'язання, студенти ознайомлюються з такими групами договорів, як: договори по переданню майна у власність та по переданню майна в користування, договори про виконання робіт та про надання послуг, договори про надання фінансових послуг, договори щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності, договори про спільну діяльність. Розглядаючи інститут недоговірних зобов'язань, звертають увагу на поділ їх на деліктні та такі, що виникають із односторонніх правомірних дій.

Метою навчальної дисципліни є не тільки вивчення положень чинних нормативно-правових актів, а й ознайомлення із сучасною практикою їх застосування, засвоєння термінологічного правового інструментарію, набуття навичок тлумачення чинного цивільного законодавства України, розуміння загальних засад правового регулювання, що має наразі істотне значення, зважаючи на чинні процеси рекодифікації цивільного законодавства та його гармонізації з європейським правом. Тому під час курсу провадяться такі форми навчальної роботи, як лекції, практичні заняття, колоквиуми, модельні судові засідання, презентації, індивідуальні науково-дослідні проекти, тестування, вікторини, інші форми групової та самостійної роботи студентів. Методичне забезпечення курсу становлять програма навчальної дисципліни «Цивільне право (частина 2)», НЕІК «Цивільне право (частина 2)» завдання до практичних занять та самостійної роботи для студентів III курсу, завдання для індивідуальної роботи студентів, тести тощо.

Оцінювання знань студентів відбувається на основі результатів поточного контролю (усне та письмове опитування, вирішення практичних кейсів, тестування тощо), самостійної роботи та підсумкового контролю. Підсумковою формою контролю знань студентів є іспит, який має на меті перевірити рівень засвоєння теоретичних знань, умінь їх застосувати для вирішення конкретних практичних завдань.

ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
		Усього	Зокрема		
			Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквіуми тощо	Самостій на робота
Модуль 1.					
Загальні положення про зобов’язання та договір. Зобов’язання, що виникають у зв’язку з передачею майна у власність, у користування та у зв’язку з виконанням робіт					
1	Зобов’язальне право і зобов’язання	8	2	2	4
2	Виконання зобов’язання	7	2	2	3
3	Забезпечення виконання зобов’язання	8	2	2	4
4	Правові наслідки порушення зобов’язання	7	2	2	3
5	Припинення зобов’язання	7	2	2	3
6	Загальні положення про договір	10	2	4	4
7	Договір купівлі-продажу. Види договору купівлі-продажу.	9	2	2	3
8	Договір дарування. Договір ренти. Договір довічного утримання (догляду).	9	2	2	3
9	Договори з передачі майна у користування: загальні положення про найм (оренду), види договору найму (оренди). Договір найму (оренди) житла	8	2	2	4
10	Договір підряду: загальні положення про підряд, види договору підряду.	2	2	2	2
	Разом	75	20	22	33

Модуль 2. Зобов'язання, що пов'язані з наданням послуг. Зобов'язання щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності. Зобов'язання, що виникають зі спільної діяльності. Недоговірні зобов'язання					
11	Договір перевезення. Договір транспортного експедирування.	10	2	4	4
12	Договір зберігання.	8	2	2	4
13	Договір доручення. Договір комісії. Договір управління майном	8	2	2	4
14	Страхові зобов'язання	8	2	2	4
15	Договір позики. Кредитний договір. Договір банківського вкладу (депозиту). Договір факторингу. Порядок та форми безготівкових розрахунків	8	2	2	4
16	Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Договір комерційної концесії.	7	2	2	3
17	Договір про спільну діяльність	8	2	2	4
18	Загальні положення про недоговірні зобов'язання. Публічна обіцянка винагороди. Вчинення дій у майнових інтересах іншої особи без її доручення.	7	2	2	3
19	Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної та юридичної особи. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави.	8	2	2	4
20	Відшкодування шкоди	90	4	6	8
	<i>Разом</i>		22	26	42
	Усього годин / кредитів ECTS	165/5,5	42	48	75

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО (ЧАСТИНА 2)»

Модуль 1. Загальні положення про зобов'язання та договір.

Зобов'язання, що виникають у зв'язку з передачею майна у власність, у користування та у зв'язку з виконанням робіт.

Зобов'язальне право і зобов'язання. Поняття, загальна характеристика й функції зобов'язального права. Система зобов'язального права. Поняття зобов'язання, його зміст і підстави виникнення. Суб'єкти у зобов'язанні. Заміна сторін у зобов'язанні. Третя особа у зобов'язанні. Види зобов'язань.

Виконання зобов'язання. Поняття й загальні умови виконання зобов'язання. Суб'єкти та предмет виконання зобов'язання. Спосіб, строк (термін) і місце виконання зобов'язання. Підтвердження виконання зобов'язання.

Забезпечення виконання зобов'язання. Загальна характеристика видів забезпечення виконання зобов'язання. Неустойка. Завдаток. Порука. Гарантія. Застава. Притримання. Довірча власність.

Припинення зобов'язань. Поняття й загальна характеристика припинення зобов'язань. Підстави припинення зобов'язань. Виконання зобов'язання. Передання боржником кредиторів відступного. Зарахування зустрічних однорідних вимог. Припинення зобов'язань за домовленістю сторін. Новація і сфера її застосування. Припинення зобов'язань шляхом прощення боргу. Неможливість виконання зобов'язання як підстава для його припинення. Поєднання боржника і кредитора в одній особі як підстава припинення зобов'язання. Смерть фізичної особи або ліквідація юридичної особи – підстава припинення зобов'язання.

Правові наслідки порушення зобов'язання. Відповідальність за порушення зобов'язання. Поняття і правові наслідки порушення зобов'язання. Поняття й умови відповідальності за порушення зобов'язання; підстави звільнення. Відповідальність за порушення грошового зобов'язання.

Цивільно-правовий договір. Поняття, загальна характеристика й значення цивільно-правового договору. Свобода договору та її межі. Види договорів. Публічний договір. Договір приєднання. Попередній договір. Договір на користь третьої особи. Змішаний договір. Зміст договору. Типові умови договору. Тлумачення умов договору. Форма договору. Порядок і стадії укладення договору. Оферта. Акцепт. Переддоговірні спори. Укладення договорів на біржах, аукціонах, конкурсах. Зміна й розірвання договору.

Договір купівлі-продажу. Загальні положення про договір купівлі-продажу. Права та обов'язки сторін за договором. Види договорів купівлі-продажу. Договір роздрібної купівлі-продажу. Договір поставки. Договір контрактації сільськогосподарської продукції. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу. Договір міні.

Договір дарування. Поняття, предмет, форма договору дарування та його види. Права й обов'язки сторін за договором. Договір дарування з умовою

передання дарунку в майбутньому. Договір дарування з покладенням на обдарованого обов'язку на користь третьої особи. Розірвання договору на вимогу дарувальника. Поняття, предмет і форма договору про пожертву. Сторони за договором про пожертву. Права жертвувача.

Договір ренти. Поняття, предмет, форма договору ренти. Сторони в договорі ренти, їх права й обов'язки. Види ренти.

Договір довічного утримання (догляду). Поняття, предмет, форма договору довічного утримання (догляду). Сторони в договорі, їх права й обов'язки. Правові наслідки розірвання договору. Перехід прав й обов'язків за договором.

Договір найму (оренди). Поняття, предмет і строк договору найму. Сторони в договорі найму, їх права й обов'язки. Права третіх осіб на річ, яка передана в найм. Правові наслідки зміни власника речі, переданої у найм. Піднайм. Припинення договору найму. Окремі види договору найму (оренди).

Договір найму (оренди) житла. Поняття договору найму (оренди) житла та його види. Предмет і форма договору комерційного найму (оренди) житла. Сторони в договорі, їх права й обов'язки. Оренда житла з викупом.

Договір позички. Поняття, предмет, форма і строк договору позички. Зміст договору позички. Розірвання договору. Припинення договору.

Договір підряду. Поняття й види договору підряду. Сторони за договором, їх права та обов'язки. Строки в договорі. Порядок оплати роботи. Розрахунки між сторонами у разі випадкового знищення предмету договору або неможливості закінчення роботи. Якість та гарантії якості роботи. Види договору підряду. Договір побутового підряду. Договір будівельного підряду. Договір підряду на проведення проектних і пошукових робіт.

Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських і технологічних робіт. Поняття й предмет договорів на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт. Сторони договору, їх права й обов'язки. Ризики й відповідальність сторін за договором.

Модуль 2. Зобов'язання, що пов'язані з наданням послуг. Зобов'язання щодо розпорядження

майновими правами інтелектуальної власності. Зобов'язання, що виникають із спільної діяльності. Недоговірні зобов'язання.

Договір про надання послуг. Види договорів про надання послуг. Умови договорів про надання послуг. Сторони договору, їх права й обов'язки. Зміст договору про надання послуг та його виконання.

Договір перевезення. Договір перевезення вантажу. Порядок укладення і форма договору. Сторони в договорі, їх права й обов'язки. Правове положення одержувача. Довгостроковий договір. Договір чартеру (фрахтування). Особливості перевезення вантажу різними видами транспорту. Відповідальність сторін за порушення умов договору. Підстави і межі відповідальності перевізника. Претензії і позови у транспортних зобов'язаннях. Договір перевезення пасажирів й

багажу.

Договір транспортного експедирування. Поняття і загальна характеристика договору транспортного експедирування; елементи договору. Права й обов'язки сторін. Припинення договору. Відповідальність сторін.

Договір зберігання. Поняття, предмет і форма договору зберігання. Сторони за договором, їх права й обов'язки. Зберігання речей, визначених родовими ознаками. Відповідальність зберігача за договором зберігання. Договір складського зберігання. Спеціальні види зберігання. Договір охорони.

Договір доручення. Поняття «договір доручення». Сторони договору доручення, їх права та обов'язки. Відмова від договору доручення. Строк договору. Припинення договору та його наслідки.

Договір комісії. Поняття та умови договору комісії. Сторони за договором, їх права й обов'язки. Виконання договору. Субкомісія.

Договір управління майном. Поняття, предмет і форма договору управління майном. Істотні умови договору. Строк договору. Сторони в договорі, їх права й обов'язки. Відповідальність управителя. Припинення договору.

Договір страхування. Поняття, предмет і форма договору страхування. Сторони у договорі страхування, їх права й обов'язки. Укладення договору страхування на користь третьої особи. Істотні умови договору. Договір страхування майна. Договір страхування цивільної відповідальності. Поняття і види зобов'язань з особистого страхування.

Договір позики. Поняття, предмет і форма договору позики. Сторони за договором, їх права та обов'язки; оспорювання договору позики. Забезпечення виконання зобов'язання позичальником. Новація боргу у позикове зобов'язання.

Кредитний договір. Поняття, сторони і форма кредитного договору. Права й обов'язки сторін за договором. Комерційний кредит.

Договір банківського вкладу (депозиту). Поняття, сторони і форма договору банківського вкладу. Види банківських вкладів. Договір банківського вкладу на користь третьої особи.

Договір банківського рахунку. Поняття і предмет договору банківського рахунку. Сторони за договором, їх права й обов'язки. Розірвання договору банківського рахунку. Банківська таємниця.

Договір факторингу. Поняття і предмет договору факторингу. Сторони в договорі факторингу, їх права й обов'язки.

Розрахункові зобов'язання. Поняття і форми розрахунків. Правове регулювання готівкових і безготівкових розрахунків.

Договори щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності. Ліцензійний договір. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності. Договір комерційної концесії.

Договір про спільну діяльність. Загальна характеристика й підстави виникнення зобов'язань, що виникають із спільної діяльності, їх види. Поняття «договір простого товариства». Вклади і спільне майно учасників простого

товариства. Поняття «засновницький договір». Загальна характеристика.

Недоговірні зобов'язання. Зобов'язання з публічної обіцянки винагороди та їх види. Поняття і призначення зобов'язань, що виникають при вчиненні дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Поняття, призначення та суб'єкти зобов'язань, що виникають унаслідок рятування здоров'я і життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи. Поняття «зобов'язання по усуненню загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи». Зобов'язання, що виникають унаслідок завдання шкоди. Загальні підстави відповідальності за завдану майнову та моральну шкоду. Урахування вини потерпілого і матеріального становища фізичної особи, яка завдала шкоди. Особливості відшкодування шкоди, завданої особою у разі здійснення нею права на самозахист; у разі прийняття закону про припинення права власності на певне майно; у стані крайньої необхідності; шкоди, завданої органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим, органом місцевого самоврядування або їх посадовою або службовою особою; шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування; джерелом підвищеної небезпеки; особою, яка застрахувала свою цивільну відповідальність; шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю. Відшкодування ядерної шкоди. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг). Поняття та суб'єкти зобов'язань із набуття, збереження майна без достатньої правової підстави. Повернення в натурі безпідставно набутого майна. Відшкодування доходів від безпідставно набутого майна і витрат на його утримання. Безпідставне набуте майно, що не підлягає поверненню.

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Зобов'язальне право і зобов'язання

(питання для обговорення)

1. Поняття та система зобов'язального права.
2. Ознаки зобов'язальних відносин.
3. Поняття та елементи зобов'язання.
4. Підстави виникнення зобов'язань.
5. Сторони та треті особи в зобов'язанні.
6. Підстави, форма та порядок заміни сторін у зобов'язанні.
7. Валюта зобов'язання.
8. Види зобов'язань. Грошові зобов'язання.
9. Зв'язок зобов'язань із правовідносинами інших типів: речовими, корпоративними, організаційними, інформаційними, інтелектуальної власності.

Завдання

1. Музикант Гончаренко зобов'язався протягом року написати музичний твір для Одеської філармонії. Виконавши лише половину роботи, музикант помер. Син музиканта, будучи його спадкоємцем, почав вимагати від Одеської філармонії оплатити вартість виконаної Гончаренком частини роботи. Одеська філармонія відмовилася виконати вимогу, посилаючись на незавершеність музичного твору і, як наслідок, неможливість його виконання. Син Гончаренка для вирішення спору звернувся до суду.

На яке питання розраховано це завдання? Чи є підстави для задоволення позовних вимог? Які підстави виникнення зобов'язань?

2. Іванчук уклав договір позики з Павленком, на підставі якого передав останньому 2000 доларів США на строк 4 місяці. Під час укладення договору був присутній їх спільний друг Щукін, який запевнив Павленка, що Іванчук поверне борг вчасно і що він, Щукін, ручається за Іванчука. За чотири місяці Павленко борг не повернув. Іванчук звернувся до Щукіна як поручителя з вимогою повернути борг, зазначивши, що якби Щукін не поручився за Павленка, останній ніколи не отримав би позику.

На яке питання розраховано це завдання? Яка структура зобов'язання? Розкрийте кожний з елементів зобов'язання. Як вирішити спір?

3. Буднік звернувся з позовом про стягнення боргу за договором позики солідарно з подружжя Валецьких. Позовні вимоги обґрунтовані тим, що Буднік надав у позику Валецькому 300 тис. грн., яку той у визначений

договором строк не повернув. Валеvська заперечувала проти позову, зазначаючи, що її чоловік, Валеvський, хоч і перебував уже на той час у шлюбі з нею, брав позику на свої особисті потреби, письмової згоди на цю позику вона не давала, а отже – вона не має ніякого відношення до боргу чоловіка.

На яке питання розраховане завдання? Яке рішення має винести суд? Назвіть види зобов'язань із множинністю осіб.

4. 10 квітня 2020 року Ковальчук придбав автомобіль у свого сусіда Середи за договором купівлі-продажу, за яким Ковальчук одразу передав Середі половину вартості автомобіля, а другу половину вартості зобов'язався передати з розстроченням платежу на три рівних частини відповідно 10 травня, 10 червня та 10 липня 2020 року. 20 травня 2020 року Середа повідомив Ковальчука про те, що терміново переїжджає в інше місто, тому останні два платежі слід здійснити на рахунок ФОП Іваненка, у якого Середа щойно замовив кухонний гарнітур для нової квартири.

Ковальчук заперечив проти цього, пояснюючи це тим, що не знайомий з Іваненком, а отже не довіряє йому. Крім того, Ковальчук вважав, що Середа повинен був спочатку пересвідчитися, чи не заперечує Ковальчук проти сплати боргу на користь іншої особи.

На яке питання розраховане завдання? Як слід вирішити спір? Назвіть умови заміни сторони в зобов'язанні.

5. У серпні 2021 року Вівчар звернулася до суду з позовом до Котляренка, батька їхньої спільної 12-річної доньки Ірини, про стягнення заборгованості по сплаті аліментів на дитину, призначених Вівчар судом у серпні 2019 року, та неустойки за прострочення сплати аліментів. Котляренко проти позову заперечив, аргументуючи тим, що в жовтні 2021 року втратив роботу і донині не має заробітку, але аліменти замість нього сплачувала 65-річна мати Котляренко, яка з кожної пенсії за погодженням з Вівчар купляла і приносила набір продуктів та іграшку для онуки на суму від 1500 до 2000 грн. Вівчар підтвердила, що мати Котляренко є гарною бабусею, регулярно та приязно спілкується з онукою, допомагає продуктами, дарує подарунки. Однак Вівчар від позову до Котляренко не відмовилася, зауваживши, що він не допомагає і власній матері-пенсіонерці, навіть не навідує її, тож жодного відношення до допомоги, яку надає онуці Котляренко, не має.

На яке питання розраховано завдання? Яке рішення має винести суд?

Список літератури

Богданець А. В. Об'єкт зобов'язання як теоретико-правова категорія. *Київський часопис права*. 2021. № 2. С. 72–77. URL: <https://doi.org/10.32782/klj/2021.2.12>.

Гудима-Підвербецька М. Правова природа субсидіарних зобов'язань в цивільному праві України. *Підприємництво, госп-во і право*. 2019. № 8. С. 10–15.

Горецька Х. В., Фіцик С. О. Особливості зобов'язання як цивільно-правової категорії реципованої з римського приватного права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 91–93. URL: http://lsej.org.ua/1_2023/19.pdf.

Гриняк А. Б. Оновлення загальних положень про договірні зобов'язання: удосконалення приватноправових відносин у громадянському суспільстві. *Нове українське право*. 2021. № 3. С. 22–28. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/18/15>.

Жилінкова І. Конструкції заміни боржника у цивільному зобов'язанні. *Вісник Академії правових наук України*. Харків, 2010. № 1. С. 123–133.

Зведений дайджест судової практики Великої Палати Верховного Суду. Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 01.01.2020 по 31.12.2020. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Dajest_VP_2020.pdf.

Ігнатенко В. М. Спільні риси й відмінності договірних і недоговірних зобов'язань. *Проблеми законності*. Харків, 2011. Вип. 114. С. 54–61.

Ігнатенко В. М. Квазі-інститут недоговірних зобов'язань з односторонніх правомірних дій. *Теорія і практика правознавства*. 2018. № 2(14). С. 1–16.

Майданик Р. Місце зобов'язання в праві України. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. № 4. С. 3–6.

Музика Т. О. Правова природа обов'язку подружжя по поверненню коштів за кредитним договором у контексті проблеми тлумачення приватноправових норм. *Закарпатські правові читання = Transcarpathian legal readings* : матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. (29-30 квіт. 2020 р., м. Ужгород). Ужгород: Рік-У, 2020. С. 359.

Надьон В. В. Заходи оперативного впливу, спрямовані на припинення порушеного права, з причин невиконання або неналежного виконання обов'язків. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 3. С. 207-212.

Надьон В. В. Обов'язок чи відповідальність покладається на боржника, у разі невиконання або неналежного виконання договірних зобов'язань. *Закарпатські правові читання*: матер. IX Міжнар. наук.-практ. конф. (Ужгород, 20-22 квіт. 2017 р.). Ужгород, 2017. С. 276-281.

Надьон В. В. Деякі питання заміни кредитора у зобов'язанні. Актуальні питання реформування правової системи: матер. 16 Міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 14-15 черв. 2019 р.). Луцьк: Вежа-Друк, 2019. 298 с.

Пленюк М. Домовленість сторін як юридичний факт – основа договірних зобов'язань. *Юридична Україна*. 2016. № 11/12. С. 12–17.

Пленюк М. Д. Роль юридичних фактів у цивільно-правових зобов'язаннях. *Приватне право і підприємництво*. Київ: НДІ приват. права і підприємництва НАПрН України, 2016. Вип. 16. С. 99–103.

Подвірна О. Проблемні питання визначення поняття та класифікації недоговірних зобов'язань у цивільному праві. *Юридичний вісник*. 2020. № 3. С. 226–232. URL: <http://yuv.onua.edu.ua/index.php/yuv/article/view/1945/2041>.

Ромась М. Поняття та ознаки цивільних зобов'язань за участю держави Україна. *Підприємництво, госп-во і право*. 2020. № 1. С. 21–26.

Рябоконт Є.О. Заміна боржника у зобов'язальних правовідносинах. *Часопис Київського університету права*. 2019/4. С. 188–195.

Слома В. М. Суб'єкти цивільно-правових зобов'язань. *Юридичний вісник*. 2016. № 3(40). С. 113–117.

Слома В. М. Треті особи як суб'єкти цивільно-правових зобов'язань. *Право і суспільство*. 2019. № 6. С. 105–110.

Троценко І. О. Стан правового регулювання недоговірних зобов'язань у міжнародному приватному та цивільному праві України. *Правове регулювання економіки*. Київ: КНЕУ, 2019. Вип. 18. С. 208–216.

Тема 2. Виконання зобов'язання

(питання для обговорення)

1. Поняття і загальна характеристика виконання зобов'язання.
2. Проблематика визначення юридичної сутності дій по виконанню зобов'язань.
3. Співвідношення понять «виконання», «належне виконання», «неналежне виконання», «невиконання», «порушення» зобов'язання.
4. Принципи виконання договірних зобов'язань.
5. Суб'єкти виконання зобов'язання
6. Предмет виконання договірних зобов'язань.
7. Спосіб виконання зобов'язання.
8. Особливості виконання грошових зобов'язань.
9. Місце виконання зобов'язання
10. Строк виконання зобов'язання.
11. Підтвердження факта належного виконання зобов'язання.

Завдання

1. Комерційний банк звернувся до боржника з вимогою сплати процентів за користування кредитом за період з моменту переведення коштів з розрахункового рахунку боржника до надходження грошей на рахунок кредитора. Заперечуючи проти такої вимоги, відповідач вказував, що перевів кошти зі свого рахунку вчасно у строк, встановлений для повернення кредиту, тому він належним чином виконав своє зобов'язання.

На яке питання розраховано це завдання? Які правила визначення строку виконання зобов'язання? Яке рішення повинен прийняти суд?

2. Луценко, Котиринець та Іващенко завдали Міняйло шкоду у розмірі 150 тис. гривень. Суд за позовом Міняйло стягнув із них вказану суму відшкодування солідарно. Повну суму відшкодування виплатив Луценко. І у зв'язку із цим він подав позов з регресними вимогами до Котиринця та Іващенко на суму 100 тис. гривень. Суд прийняв рішення на користь Луценко про стягнення з Котиринця та Іващенко по 50 тис. гривень з кожного. Проте, на це рішення суду, Луценко подав касаційну скаргу, у якій просив стягнути з відповідачів 100 тис. гривень солідарно, посилаючись на те, що рішенням суду першої інстанції стягнення 150 тис. гривень було присуджено солідарно. При цьому він розраховував на те, що зможе стягнути всю суму з більш забезпеченого Іващенко. У касаційній скарзі Котиринця містилося прохання про зниження розміру відшкодування з нього до суми 25 тис. гривень, оскільки він спричинив шкоду в меншому розмірі, ніж Іващенко.

На яке питання розраховано це завдання? Чи може Луценко звертатися в регресному порядку до Котиринця та Іващенко? Чи має право Котиринець на зменшення суми відшкодування? Яке рішення має прийняти апеляційний суд?

3. Загорська звернулася до суду з позовом до Онищук про стягнення коштів за договором, трьох процентів річних та інфляційних втрат. Загорська зазначала, що 19 травня 2023 року між нею та Онищук було укладено договір купівлі-продажу квартири, за умовами якого Загорська зобов'язалась передати їй у власність квартиру, а Онищук – сплатити до 19 серпня 2023 року 440 тис. грн, що на день укладення договору становило 55 тис. доларів США. У пункті 1.2 цього договору зазначалося, що сума в гривнях змінюється залежно від середнього курсу продажу доларів США на момент укладання основного договору купівлі-продажу. На виконання умов цього договору Онищук одразу передала Загорській завдаток у розмірі 15 тис. доларів США. Однак у вказаний термін Загорській решту коштів не сплатила. Суд першої інстанції задовольнив позовні вимоги Загорської частково, а саме: стягнути з Онищук решту боргу, еквівалентну 40 тис. доларів США, а також три проценти річних. Загорська, не задоволена тим, що інфляційні втрати їй не відшкодовано, подала апеляційну скаргу.

На які питання розраховане завдання? Яке рішення має винести апеляційний суд? Чи змінилося б рішення, якщо б вартість квартири була визначена винятково в гривні? Назвіть особливості виконання грошових зобов'язань.

4. Мешканка с. Веселого 68-річна Савенко уклала договір оренди належної їй на праві власності земельної ділянки з фермерським господарством «Зоря» (далі – ФГ) строком на 3 роки, згідно з яким ФГ зобов'язалося щомісячно сплачувати Савенко орендну плату в грошовій, натуральній (продукцією ФГ) чи відробітковій (допомогою в проведенні

ремонтних робіт у садибі Савенко) формі. Про конкретну форму орендної плати Савенко мала повідомляти до 10-го числа кожного місяця за допомогою месенджера, а ФГ – протягом 5-ти днів здійснити оплату. Через рік Савенко перестала писати ФГ, а ще через рік звернулася до суду з позовом до ФГ про розірвання договору, виплати штрафу за порушення ФГ умов про оплату та інфляційних втрат, а також відшкодування моральної шкоди.

На які питання розраховане завдання? Визначте особливості виконання зобов'язань з ускладненнями об'єкта. Вирішіть спір.

5. ТОВ «Мірра» звернулося до господарського суду з позовною заявою про стягнення з відповідача, ТОВ «Рекламна агенція», заборгованості по оплаті послуг в розмірі 24200,00 грн. Представник ТОВ «Рекламна агенція» проти позову заперечив. Розглянувши матеріали справи, суд встановив, що 01.01.2019 року між ТОВ «Мірра» (виконавцем) та ТОВ «Рекламна агенція» (замовником) був укладений договір, на підставі якого замовник доручає, а виконавець приймає на себе зобов'язання по розміщенню майна, належного замовнику, за адресою м. Харків, пр-т Науки, 22 та підтримуванні території, на якій розміщується майно, у належному стані.

Згідно з п. 3.2. договору замовник зобов'язався оплачувати послуги виконавця щомісячно в строк до 25 числа місяця, що передує місяцю надання послуг. Вартість послуг складає 2200,00 грн. в місяць.

Представник позивача вказав на те, що протягом дії договору – з 01.01.2019 р. по 31.12.2019 р. – позивач сумлінно виконував узяті зобов'язання, однак відповідач сплатив за послуги лише за січень 2019 р.

Представник відповідача натомість зауважив, що позивач не надав жодного доказу належного виконання договору ним – ані підписаних сторонами у відповідності до п.п. 2.1.5. договору актів приймання-передачі наданих послуг, ані доказів того, що ці акти взагалі були направлені відповідачу згідно вимоги договору, ані актів звірки розрахунків між сторонами, ані будь-яких інших передбачених законом доказів належного надання послуг. Так, послуги із розміщення майна позивач відповідачу не надавав, отже, вимагати оплати ненаданих послуг не має права.

На яке питання розраховано завдання? Яке рішення має винести суд?

Список літератури

Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>.

Боднар Т.В. Виконання договірних зобов'язань в цивільному праві:

Монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 272 с.

Гуйван П. Д. Особливості належного виконання грошового зобов'язання. Часовий аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2021. № 54. Т. 2. С. 25–28.

Зведений дайджест судової практики Великої Палати Верховного Суду. Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 01.01.2020 по 31.12.2020. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Dajest_VP_2020.pdf.

Карнаух Б. П. Іноземна валюта в позиковому зобов'язанні. *Проблеми законності*. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019 = Problems of legality = Проблемы законности. Вип. 144. С. 18–32.

Кочина О. С. Вплив воєнного стану на цивільні правовідносини / О. С. Кочина, В. М. Болдирева. *Нове українське право*. 2022. Вип. 2. С. 53–58.

Мельник О. Виконання умов договору внаслідок дії обставин форс-мажору під час воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. Том 1. № 74 (2022). С. 98–102.

Музика Т. О. Захист прав сторін альтернативного зобов'язання, пов'язаних зі здійсненням вибору. *Збірник наукових праць, присвячених 20-річному ювілею кафедри цивільного права № 2*. Харків: Право, 2019. С. 165–178.

Музика Т. О. Механізм виконання альтернативного зобов'язання (аналіз законодавства та правозастосовної практики країн СНД, ЄС та інших країн світу). *Проблеми законності*. 2014. Вип. 126. С. 60–67.

Михалюк О. В. Правове регулювання виконання зобов'язання третьою особою. *Актуальні проблеми держави та права*. 2012. URL: <http://www.apdp.in.ua/v64/49.pdf>.

Надъон В. В. Окремі аспекти захисту прав боржника у цивільних правовідносинах. *Правовий захист корпоративних прав за законодавством України та країн ЄС: матер. XVII Міжнар. наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ, 27-28 вер. 2019 р.)*. Івано-Франківськ, 2019. С. 157-161.

Надъон В. В. Виконання суб'єктивного обов'язку певними категоріями осіб. *Проблеми подальшого вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних прав: матер. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті Ч. Н. Азімова (Харків, 21 груд. 2017 р.)*. Х., 2017. С. 131-134.

Слома В. М. Виконання зобов'язань із множинністю осіб за цивільним законодавством України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2016. Вип. 6. С. 67–69.

Слома В. М. Розмежування понять «особа», «суб'єкт», «сторона» в зобов'язальних правовідносинах. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: юридичні науки. Т. 30 (69). 2019. № 6. С. 51–55.

Слома В. М. Особливості виконання субсидіарних зобов'язань. *Актуальні проблеми правознавства*. 2/10/2019. Вип. 3. С. 102–106.

Тема 3. Забезпечення виконання зобов'язання

(питання для обговорення)

1. Поняття видів (способів) забезпечення належного виконання зобов'язання.

2. Акцесорні (*obligationes accessoriae*) види забезпечення, які спрямовані на виконання головного, основного (*obligationes principals*) зобов'язання: неустойка, порука, завдаток, застава, притримання.

3. Не акцесорні види забезпечення належного виконання зобов'язання: гарантія, банківська гарантія.

4. Інші види забезпечення належного виконання зобов'язання

5. Неустойка як вид забезпечення належного виконання зобов'язання: поняття та види; предмет неустойки та порядок його визначення; функції неустойки.

6. Порука як вид забезпечення належного виконання зобов'язання: поняття та суб'єктний склад правовідношення; зміст та виконання обов'язків поручителя; відповідальність поручителя; припинення поруки; різновиди поруки (аваль, делькредере).

7. Гарантія як вид забезпечення належного виконання зобов'язання: поняття та зміст гарантії, види гарантії, виконання та припинення зобов'язань, забезпечених гарантією.

8. Завдаток як вид забезпечення належного виконання зобов'язання: поняття та функції завдатку; співвідношення з іншими правовими інститутами (відступним, авансом).

9. Застава як вид забезпечення належного виконання зобов'язання: поняття та види застави; суб'єкти заставного правовідношення; предмет застави; підстави та порядок оформлення заставного правовідношення; підстави та порядок накладення стягнення та реалізації заставного майна (цінностей) в цілях задоволення вимог заставодержателя.

10. Притримання як вид забезпечення належного виконання зобов'язання: поняття права на притримання майна (речі); предмет притримання; види права на притримання майна; права та обов'язки кредитора (ретентора) та боржника; задоволення вимог за рахунок речі, яку притримує кредитор.

11. Довірча власність як вид забезпечення виконання зобов'язання за кредитним договором: поняття довірчої власності; виникнення довірчої власності; об'єкт довірчої власності; користування об'єктом довірчої власності; правові наслідки порушення зобов'язання боржником; порядок звернення стягнення на об'єкт довірчої власності.

Завдання

1. Між адвокатом Сидоренко М.І. та фізичною особою Іваненко О.О. був укладений договір про надання правової допомоги та узгоджена сума розміру гонорару адвокату. У пункті 2.6 додатку № 1 до договору було вказано про те, що в разі односторонньої відмови позивача від договору, Іваненко О.О. повинен сплатити адвокату додаткову винагороду, а фактично неустойку в розмірі 10 000 доларів США. На прохання Іваненко О.О. виключити цей пункт з договору, адвокат запевнив клієнта щоб він не хвилювався про те, що цей пункт носить формальний характер і ніяких додаткових платежів він платити не буде. В процесі надання правової допомоги адвокатом, клієнт залишився незадоволеним якістю і методами роботи адвокати і вирішив в односторонньому порядку відмовитися від послуг адвоката. Натомість адвокат пред'явив вимогу до Іваненко О.О. про сплату неустойки у розмірі 10 000 доларів США. Іваненко О.О. звернувся з позовом до суду.

На яке питання розраховане завдання? Як слід вирішити справу? Дайте поняття неустойки і її видів? У яких випадках застосовується неустойка?

2. Між Акціонерним товариством «АБК» і банком «Укрпромінвестбанк» був укладений іпотечний договір, за яким ООО «Мрія» виступив майновим поручителем щодо виконання АО «АБК» грошових зобов'язань за кредитним договором, передавши в іпотеку банку нерухоме майно загальної площі в 1000 кв. м. (нежитлових приміщень). Внаслідок невиконання АО «АБК» кредитних зобов'язань у сумі 3 млн грн., банк звернувся з позовом до ООО «Мрія» про звернення стягнення на предмет іпотеки. Не зважаючи на задоволення своїх грошових вимог шляхом звернення стягнення на предмет іпотеки банк не бажає зареєструвати за собою право власності на іпотечне майно на підставі рішення суду і не проводить протягом тривалого часу його реалізацію, що надало б можливість погасити кредитну заборгованість за рахунок предмета іпотеки. Банк не виконав свого обов'язку щодо виконання судового рішення.

Як вирішити ситуацію? Які правові підстави припинення іпотеки?

3. АО «Торговий центр» і ТОВ «Міраж» уклало договір оренди нежитлових приміщень загальною площею 500 кв.м. Орендодавець прострочив повернення орендованих приміщень орендодавцю. Повернення нерухомого майна з оренди відбулося в примусовому порядку. Дії орендодавця підпадають під дію ч. 2 ст. 785 ЦК щодо сплати неустойки у розмірі подвійної плати за користування річчю за час прострочення. ТОВ «Міраж» подало позов до суду не погоджуючись виплачувати подвійний розмір неустойки. В обґрунтування своїх позовних вимог ТОВ «Міраж» вказало про таке: сторони, керуючись ч. 2 ст. 551 ЦК, а також п. 9.2.

укладеного договору оренди, зменшили встановлений ч. 2 ст. 785 ЦК України розмір неустойки до одного розміру сумарної орендної плати, тому позивач має право на отримання неустойки у розмірі, який встановлений в договорі. Суд відхилив позов позивача.

Чи правильно вчинив суд?

4. ПАТ «Квант» звернулося до суду з позовом до АТ «Акціонерний комерційний банк» про визнання недійсним договору поруки, на підставі невідповідності останнього вимогам ст. 203 ЦК України, оскільки не спрямований на забезпечення своєчасного виконання боржником своїх зобов'язань перед кредитором, адже такі зобов'язання вже були порушені на момент укладення договору поруки. Суд, розглянувши справу, позов не задовольнив. ПАТ «Квант» подало касаційну скаргу до Верховного Суду щодо скасування рішення суду першої інстанції і винесенні нового рішення у справі про визнання договору поруки недійсним. Підставою подання скарги є те, що ЦК України не передбачає можливості укладення правочинів про застосування заходів забезпечення виконання зобов'язань після їх порушення, а договір поруки не спрямований на спонукання боржника виконати забезпечене зобов'язання належним чином, оскільки зобов'язання вже було порушене.

Яке рішення винесе суд?

5. Між особами Петренко А. І. і Савченко С. А. було укладено попередній договір, предметом якого було укладення у майбутньому договору купівлі-продажу квартири. Сторони домовились укласти та нотаріально посвідчити основний договір купівлі-продажу не пізніше грудня 2020 року у сумі 1 млн. грн. До підписання договору 10 липня 2020 року Савченко С.А. передала в рахунок оплати квартири 500.000 грн. в якості завдатку. Договір купівлі-продажу так і не був укладений між вказаними особами.

На яке питання Чи підлягає передана сума поверненню? Які функції виконує завдаток? У чому відмінність завдатку від авансу?

6. Між ТОВ «Меркурій» і ПАТ «Фінанси та кредит» був укладений кредитний договір на загальну суму 6 000 000 грн. з річною процентною ставкою 21 %. Вказаний договір був забезпечений іпотекою нерухомого майна, яке складалося з будівель і земельної ділянки. Згодом ТОВ «Меркурій» звернулося з позовом до ПАТ «Фінанси та кредит» про визнання припиненим договору іпотеки, який був укладений між позивачем і відповідачем, внаслідок ліквідації позичальника – ТОВ «АЗОТ», боржника за основним зобов'язанням. Суд задовольнив позов.

На які питання розраховане завдання? Які підстави припинення іпотеки закріплюються в законі? Чи правильне рішення суду?

7. ТОВ «Сокіл» уклало 08.10.2021 р. з ТОВ «Гарант» договір щодо виготовлення з м'яса партії м'ясної тушонки, для виготовлення якої було використано більше трьох тон м'яса з яких було вироблено 3 200 літрів тушонки. ТОВ «Гарант» були виконані роботи по виготовленню готової продукції в повному обсязі на загальну суму 640.000 грн., що підтверджується актами здачі-приймання робіт за № ЛП 2423 від 10.08.2021 та № 2425 від 15.09.2021. Готова продукція (м'ясна тушонка) знаходилася на складах ТОВ «Гарант», адже відповідно до умов договору виконавець зобов'язувався за власний кошт зберігати у власних спеціалізованих складських приміщеннях готову продукцію протягом 90-ти календарних днів з моменту отримання замовником повідомлення про готовність продукції.

Згідно банківських виписок ТОВ «Сокіл» вказані роботи оплатило частково, а роботи на суму 400.000 грн. залишилися неоплаченими.

У зв'язку з цим, не попереджаючи про притримання майна, ТОВ «Гарант» відмовився задовольнити вимоги про передачу замовнику ТОВ «Сокіл» готової продукції.

На які питання розраховане завдання? Дайте характеристику притримання як виду забезпечення належного виконання зобов'язання. Чи підлягає поверненню власнику майно після заявленої вимоги про його повернення, навіть за умов наявності боргу за його виготовлення, якщо кредитор не повідомив боржника про його притримання? Чи пов'язується виникнення права на притримання майна з необхідністю укладення між кредитором та боржником правочину в письмовій формі?

8. Представник Міністерства оборони України звернувся до суду з позов до ПАТ «Альфа-банк» з вимогою про стягнення заборгованості у сумі 500.000 грн. У жовтні 2022 р., позивач уклав договір з ТОВ «Гарант» щодо поставки для державних потреб нафти і дистиляторів для техніки спеціального призначення. Закупівля Міністерством оборони України здійснювалася за кошти державного бюджету. Договір поставки був забезпечений гарантією ПАТ «Альфа-банк» у сумі 500.000 грн. У встановлений в договір строк ТОВ «Гарант» свої зобов'язання не виконало у зв'язку з чим у відповідача виник обов'язок щодо виплати позивачеві гарантії у розмірі 500 000 грн. При цьому позивач документально підтвердив про неодноразове звернення до відповідача (гаранта) із вимогами про добровільну сплату гарантійного забезпечення, які залишилися без задоволення.

Рішенням суду у задоволенні позову було відмовлено, так як позивач не дотримався умов звернення до відповідача ПАТ «Альфа-банк» із вимогами щодо сплати зобов'язання щодо гарантії, яким був забезпечений договір і не подав ті документи, які передбачені гарантією і які є обов'язковими для задоволення гарантом вимог позивача, зокрема: 1) оригіналу картки із зразками підписів посадових осіб; 2) документів на

підтвердження факту наявності прострочення ТОВ «Гарант» зобов'язання за договором закупівлі, які передбачені гарантійним листом.

На які питання розраховане завдання? Проаналізуйте поняття гарантії як виду забезпечення належного виконання зобов'язання. Чи має право гарант відмовитися від задоволення вимоги кредитора про сплату коштів у разі ненадання йому документів, зазначених в гарантії? Чи має право позивач також передбачити в позовній заяві стягнення з відповідача інфляційних втрат та 3% річних? Які правові наслідки настають у разі спливу строку дії гарантії, якщо основне зобов'язання боржником не виконано належним чином?

9. У листопаді 2022 р., Сидоренко О., Іваненко Н., Коваленко Т., звернулися до суду з позовом до ПАТ «Банк-надра» щодо зміни управителя фонду фінансування будівництва. Позовні вимоги були обгрунтовані тим, що рішенням правління ПАТ «Банк-надра» були затверджені правила фонду фінансування будівництва, який був створений для фінансування будівництва житлового комплексу, управителем якого виступив вказаний банк. В березні 2022 р., між ПАТ «Банк-надра» і ТОВ «Агрохолдинг» було укладено договір про фінансування будівництва. Також, позивачами був укладений з ПАТ «Банк-надра» про участь у фонді фінансування будівництва. Діяльність управителя фондом фінансування будівництва житлового комплексу з довірчого управління коштами за договорами з фізичними особами здійснював на підставі ліцензії. Пізніше через п'ять місяців Правлінням Національного банку України було прийнято постанову, згідно з якою ПАТ «Банк-надра» був віднесений до неплатоспроможних. Виконавчою дирекцією Фонду гарантування вкладів фізичних осіб було прийнято рішення про запровадження тимчасової адміністрації ПАТ «Банк-надра». У зв'язку з викладеними обставинами у позивачів виникли сумніви щодо належного виконання відповідачем своїх обов'язків з управління фондом фінансування будівництва житловим комплексом.

На які питання розраховано завдання? Дайте поняття довірчої власності? Яке рішення має винести суд?

Список літератури

Про заставу: Закон України від 02.10.1992 р. № 2654-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-12#Text>

Про іпотеку : Закон України від 05.06.2003 р. № 898-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15#Text>.

Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень : Закон України від 18.11.2003 р. № 1255-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1255-15#Text>.

Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю : Закон України від 19.06.2003 р. № 978-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/978-15#Text>.

Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : Закон України від 23.02.2012 № 4452-VI // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17#Text>.

Положення про порядок проведення аукціонів (публічних торгів) з реалізації заставленого майна : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.1997 р. № 1448. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1448-97-%D0%BF#Text>.

Уніфіковані правила міжнародної торговельної палати для гарантій на першу вимогу 1992 р. (публікація МТП № 458). URL: https://docs.dtkr.ua/doc/988_001.

Уніфіковані правила міжнародної торговельної палати для гарантій на вимогу / Редакція від 01.07.2010 р. (публікація МТП № 758), включаючи типові форми (Uniform Rules for Demand Guarantees, including Model Forms). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU92214P>.

Про практику застосування судами законодавства при вирішенні спорів, що виникають із кредитних правовідносин : постанова пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 30.03.2012 р. № 5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005740-12#Text>.

Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 7 : Загальні положення про зобов'язання та договір / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ФО-П Лисяк Л. С., 2012. 736 с.

Бірюкова А. Г. Довірча власність як спосіб забезпечення виконання зобов'язань: переваги та недоліки. *Часопис цивілістики*. Вип. 45. 2022. с. 23–28.

Ільків О.В. Застава як вид забезпечувальних речових прав. *Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. пр. Вип. 91 / редкол.: Г. І. Чанишева (голов. ред.) та ін. Одеса : Гельветика, 2021. С. 69–76.

Кулібаба О.О. Неустойка як спосіб забезпечення виконання договірних зобов'язань: окремі аспекти застосування. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 4. С. 62–65. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2020/15.pdf.

Погрібний С.О. Про правову природу зобов'язання гаранта за банківською гарантією. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»* : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.), В. М. Дрьомін (заст. голов. ред.), Ю. П. Аленін [та ін.]. Одеса : Юрид. л-ра, 2012. Т. 12. С. 234–244. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/5117/Pogribnyj%20Pro%20pravovu%20pryrodu%20zobov%27jazan%27.pdf>.

Пучковська І. Й. Теоретичні проблеми забезпечення зобов'язань: монографія. Харків: Право. 2017. 154 с.

Тема 4. Правові наслідки порушення зобов'язання. Відповідальність за порушення зобов'язання

(питання для обговорення)

1. Поняття порушення зобов'язання та його складові.
2. Правові наслідки порушення зобов'язання.
3. Співвідношення розірвання договору та односторонньою відмови від договору як правових наслідків порушення зобов'язання.
4. Зміст та види прострочення боржника та кредитора.
5. Правові наслідки прострочення боржника та кредитора.
6. Форми (міри) цивільно-правової відповідальності у системі правових наслідків порушення зобов'язання.
7. Правові наслідки порушення грошового зобов'язання.

Завдання

1. Підприємець Бровко за договором підряду, укладеним з гр. Перетятко, зобов'язався протягом 1 місяця побудувати паркан навколо маєтка останнього. У додатках до договору сторони визначили кошторис і технічні вимоги. Також Перетятко надав підготовлений ним план розміщення паркану на місцевості.

Після укладення договору гр. Перетятко сплатив аванс 50% вартості та виїхав у Польщу. Повернувшись через місяць він з'ясував, що паркан збудований тільки з трьох сторін його маєтка, а на четвертій стороні (по якій проходить межа між його маєтком та маєтком гр. Миронюка) паркан відсутній. Перетятко зажадав пояснень від Бровко, на що останній пояснив, що відповідно до плану розміщення паркану, який надав Перетятко, цей паркан мав би бути побудований на 3 метри вглиб маєтка гр. Миронюка. Коли останній довідався про план будівництва, він заборонив вторгтися на його територію і подав заяву до правоохоронних органів. Наряд поліції, що прибув за заявою гр. Миронюка, вимагав від Бровко припинити протиправні дії. Тому, на думку Бровко, ця частина паркану не була побудована з вини самого Перетятка, а втручання поліції і заборона подальших робіт є форс-мажорними обставинами, що виключають його відповідальність.

При подальшому прийманні робіт з'ясувалося, що замість 2 метрів паркан має лише 1,5 м висоти і виготовлений із металу значно тоншого, ніж було передбачено у договорі. Бровко пояснив, що, оскільки з однієї сторони паркан не може бути побудований і він очікував, що Перетятко не сплатить

повну вартість робіт, то він був змушений економити на матеріалах для захисту власних економічних інтересів (очікуваного обсягу прибутку).

Бровко звернувся до Перетятка з вимогою оплатити фактично виконані роботи. Але Перетятко заявив про відмову від договору і став вимагати повного повернення авансу, а також сплати матеріальної (в розмірі вартості демонтажу неякісного паркану) та моральної шкоди. Сторони звернулися до адвоката за допомогою.

На які питання теми розраховане завдання? Розмежуйте поняття «непереборна сила» та «форс-мажор» і поясніть, чи мали місце зазначені обставини? Чи є підстави для відмови від договору та відшкодування збитків? Як має бути вирішена справа? Яку відповідь має дати адвокат?

2. Гр. Стернюк замовив у ФОП Марчука, який займається виготовленням меблів на замовлення, кухонний гарнітур за індивідуальним ескізом для своєї нової квартири. Строк виконання сторони погодили до 1 вересня 2021 р. За умовами договору передання готового гарнітуру мало відбуватися шляхом його доставки Марчуком на адресу Стернюка. Також договір містив умову, що Стернюк має надати Марчуку декоративні ручки для шухляд, оскільки потрібних за дизайном в наявності у Марчука не було. Стернюк сплатив аванс у розмірі 50% вартості одразу після укладення договору, про що отримав розписку від Марчука.

Однак до 1 вересня Стернюк не надав Марчуку декоративні ручки, незважаючи на те, що Марчук декілька разів телефонував Стернюку і нагадував про це.

Нарешті 5 вересня Стернюк зателефонував ФОП Марчуку і повідомив, що не зможе сам придбати потрібні ручки через брак часу, а також просив Марчука доставити гарнітур без ручок 15 вересня (оскільки будівельники не встигли завершити ремонт вчасно).

Коли 15 вересня ФОП Марчук привіз гарнітур на адресу Стернюка, той відмовився від прийняття, заявивши, що через прострочення виконання цей гарнітур йому вже не цікавий, і вимагав від Марчука повернення авансу. ФОП Марчук повертати аванс відмовився і заявив, що залишить гарнітур на сходовому майданчику біля квартири Стернюка, оскільки він виконав зобов'язання належним чином, а розірвання договору можливе лише через суд у разі істотних порушень. Крім того, Марчук вимагав від Стернюка сплати додаткових витрат на складське зберігання гарнітуру протягом строку, не обумовленого договором.

ФОП Марчук звернувся до адвоката за роз'ясненнями.

У чому полягає різниця між односторонньою відмовою від зобов'язання та розірванням договору? Чи має право одна зі сторін на відмову чи розірвання? Чи правомірні вимоги Стернюка щодо повернення авансу? Що має порадити адвокат для вирішення суперечки юридичними засобами?

3. ТОВ «Техносервіс» звернулося з позовом до державного підприємства «Укргазвидобування» про стягнення заборгованості за надані послуги з налагодження комп'ютерної техніки на суму 105000 грн, а також про стягнення неустойки та процентів річних у зв'язку з простроченням грошового зобов'язання. Позов ТОВ «Техносервіс» обґрунтувало тим, що згідно з умовами договору оплата має бути здійснена протягом 30 календарних днів з моменту підписання Акту наданих послуг, проте цей Акт був підписаний 72 дня тому, а гроші від замовника ТОВ «Техносервіс» не отримало.

Відповідач проти позову заперечував, вказуючи на те, що «Укргазвидобування» є державним підприємством, яке повністю фінансується з державного бюджету, але коштів з бюджету для зазначеного розрахунку підприємство досі не отримало і, відповідно, відсутня його вина в порушенні строків платежу. Крім того, зазначав, що одночасне стягнення неустойки та процентів річних є неможливим, оскільки проценти річних - різновид законної неустойки.

Вирішіть справу. Обчисліть суми, на які може претендувати позивач за умови, що індекс інфляції за час прострочення - 105,1%, облікова ставка НБУ за період прострочення складала 8,5% річних, а пеня, що передбачається в договорі на такий випадок, становила 0,3% від суми за кожен день прострочення.

4. У жовтні 2020 року ТОВ «Продукт-маркет» уклало договір контрактації сільськогосподарської продукції з ТОВ «Дари земель», згідно умов якого виробник взяв на себе обов'язок передати контрактанту партію охолодженого м'яса птиці.

Отримавши партію продукції, ТОВ «Продукт-маркет» провело дослідження у власній лабораторії і, отримавши результати, терміново повідомило ТОВ «Дари земель» про критичний вміст шкідливих речовин у продукції та повну невідповідність вимогам. У претензії ТОВ «Продукт-маркет» вимагало від ТОВ «Дари земель» замінити неякісну продукцію та сплатити штраф у розмірі 20% від вартості неякісної продукції, передбачений договором.

ТОВ «Дари земель» у відповідь повідомило про те, що таку партію їм надало Фермерське господарство «Весна» і з претензіями слід звертатися до них, адже виробником є вони, а ТОВ «Дари земель» є посередником. ТОВ «Продукт-маркет» звернулося до суду.

Які правові наслідки поставки продукції неналежної якості? Дайте оцінку аргументам сторін? Яке рішення має прийняти суд?

Список літератури

Бірюкова А. Г. Розмежування припинення та розірвання зобов'язань у правозастосовчій практиці. *Цивільне право України: нові виклики і*

перспективи розвитку : матеріали XVIII міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 98-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслова (Харків, 28 лют. 2020 р.). Харків : Право, 2020. С. 286–290.

Габріадзе М. Р. Система цивільно-правової відповідальності за порушення зобов'язання. *Юридичний вісник*. 2020. № 1. С. 85–92.

Гриняк А. Б., Пленюк М. Д. Компенсація моральної шкоди за порушення приватноправових зобов'язань. *Вісник Національної академії правових наук України* : наук. юрид. журнал / Нац. акад. прав. наук України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2019. Т. 26. № 4. С. 58–61.

Карнаух Б. П. Вина як умова цивільно-правової відповідальності : монографія. Харків : Право, 2014. 224 с.

Кацюба К. В., Конюхова М. Форс-мажор як підстава звільнення від цивільно-правової відповідальності. *Підприємництво, господарство і право* : наук.-практ. госп.-прав. журн. 2020. № 1. С. 4–10.

Мусієнко В. В., Мусієнко А. В. Актуальні аспекти цивільно-правової відповідальності в зобов'язальних правовідносинах. *DICTUM FACTUM*. 2021. № 2 (10). С. 52–57.

Надієнко О. Правова природа та наслідки порушення зобов'язань за цивільним законодавством України. *Law. State. TechNology*. 2021. № 3. С. 44–49.

Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22.11.1996 р. № 543/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/543/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII у ред. Закону України від 01.12.2005 р. № 3161-IV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>.

Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.03.1992 р. № 6 URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0006700-92>.

Про деякі питання, пов'язані з застосуванням індексу інфляції: Роз'яснення Вищ. арбітражного Суду України від 12.05.1999 р. № 02-5/223 URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v_223800-99.

Про практику застосування Вищим господарським судом України у розгляді справ окремих норм матеріального права: Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 17.07.2012 № 01-06/928/2012. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v_928600-12.

Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: Постанова Пленуму Верхов. Суду України від 31.03.1995 р. № 4 URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95>.

Рубан О.О. Зловживання принципом обмеженої відповідальності та можливість зняття «корпоративної вуалі» (порівняльний аспект). *Корпоративне право України та європейських країн: питання теорії та практики*: матеріали XV Міжнародної наук.-практ. конф., 6-7 жовтня 2017 р.,

м. Івано-Франківськ.

Рубан О.О. Окремі аспекти цивільно-правової відповідальності у сфері надання послуг. *Модернізація цивільно-правової відповідальності. Матвєєвські цивілістичні читання*. Матеріали міжн. наук.-практ. конф. Київ, 18 жовт. 2019 р. С. 240–243.

Тема 5. Припинення зобов'язання

(питання для обговорення)

1. Поняття та загальна характеристика припинення зобов'язань.
2. Припинення зобов'язання виконанням.
3. Припинення зобов'язання переданням відступного.
4. Припинення зобов'язання зарахуванням.
5. Припинення зобов'язання за домовленістю сторін.
6. Припинення зобов'язання прощенням боргу.
7. Припинення зобов'язання поєднанням боржника і кредитора в одній особі.
8. Припинення зобов'язання неможливістю його виконання.
9. Припинення зобов'язання смертю фізичної особи або ліквідацією юридичної особи.

Завдання

1. 01.01.2022 року АТ «Чугуївський молокозавод» уклало з ТОВ «Слобожанський ритейл» договір про поставку протягом 2022 року 120 тонн сиру «Вершковий» на суму 350 тисяч гривень по 10 тонн щомісячно. За перші два місяці 2022 року АТ «Чугуївський молокозавод» відвантажив 20 тонн сиру на склад ТОВ «Слобожанський ритейл» та отримав обумовлену договором оплату за товар. Починаючи з березня 2022 року «Чугуївський молокозавод» припинив випускати продукцію у зв'язку з неможливістю забезпечення технологічних процесів виготовлення сиру в умовах постійних обстрілів території заводу та знищенням частини цехів та обладнання. У зв'язку з цим подальші поставки продукції припинились.

Як мають бути кваліфіковані відносини сторін?

Дайте визначення поняття «припинення зобов'язання» та наведіть перелік підстав припинення зобов'язань відповідно до ЦК України. Чи має такий перелік вичерпний характер?

Яким способом було б припинено зазначене в умові завдання зобов'язання у разі поставки на вказану суму іншої молочної продукції за попередньою домовленістю сторін? Обґрунтуйте Вашу відповідь.

2. 25.08.2017 року між Товариством з обмеженою відповідальністю «КРАЙ» (далі ТОВ) та Приватним акціонерним товариством Банк «ЕНЕРГІЯ» (далі БАНК) було укладено кредитний договір, на умовах якого ТОВ отримало від БАНКУ кредит в сумі 3 млн. грн., терміном погашення до 25.08.2021 р. Проте у вказаний строк ТОВ не погасило кредит в повному обсязі, в результаті чого у нього виникла перед БАНКОМ заборгованість у сумі 1 млн. 252 тис. грн.

09.06.2021 р. між ТОВ «Фінансова компанія «БЛАГО» та ТОВ «КРАЙ», було укладено договір відступлення права вимоги, за яким ТОВ «КРАЙ» прийняло право вимоги грошових коштів в обсязі 1 млн. 254 тис. грн. до ПрАТ Банк «Енергія» за договором банківського вкладу від 28.03.2014 р.

06.10.2021 року ТОВ «КРАЙ» заявило Банку «Енергія» про зарахування зустрічних однорідних вимог ТОВ до БАНКА, що ґрунтуються на договорах відступлення права вимоги та банківського вкладу, та вимог БАНКА до ТОВ, що ґрунтується на кредитному договорі. Проте БАНК відмовив ТОВ у зарахуванні зустрічних однорідних вимог мотивуючи тим, що БАНК перебуває у стані ліквідації, а проведення зарахування зустрічних однорідних вимог не сприяє реальному поповненню ліквідаційної маси і порушує черговість задоволення вимог кредиторів банку, передбачену Законом України «Про банки і банківську діяльність».

ТОВ «Край» звернулося до Господарського суду м. Харкова з позовною заявою до ПрАТ Банк «Енергія» про припинення зобов'язання за кредитним договором та договором банківського вкладу шляхом зарахуванням зустрічних однорідних вимог.

Які вимоги визначені цивільним правом до припинення зобов'язання зарахуванням? Вкажіть випадки недопустимості зарахування зустрічних вимог?

Оцініть доводи сторін та вирішіть справу.

3. 08.08.2017 року Коваленко уклав з Бутенком договір довічного утримання, згідно якого Коваленко зобов'язувався здійснювати догляд за Бутенком та його дружиною, взамін чого отримав у власність будинок, що перебуває в спільній сумісній власності подружжя. Під час укладення вказаного договору дружина Бутенка надала письмову згоду своєму чоловіку на вчинення даного правочину, відповідно у власність набувача перейшла і належна їй частка в спільному майні подружжя. 23.10.2022 року Бутенко помер, після чого його дружина звернулася до суду з позовом про розірвання вказаного договору довічного утримання, обґрунтовуючи свої вимоги тим, що з часу укладення договору Коваленко не здійснював належного догляду за її чоловіком, а після його смерті не виконує відповідного обов'язку щодо неї. Коваленко заперечував проти позову, оскільки договір довічного утримання не може бути розірваний, бо є припиненим зі смертю відчужувача.

Чим характеризується припинення зобов'язання внаслідок смерті фізичної особи або ліквідації юридичної особи?

Яке рішення повинен ухвалити суд?

4. Литвиненко, будучи власником земельної ділянки, 05.10.2017 року передав її у платне користування СТОВ «Агро» для ведення товарного сільськогосподарського виробництва строком на п'ять років. 20.05.2022 року сторони уклали новий договір оренди землі, за умовами якого Литвиненко надав у платне користування СТОВ «Агро» ту ж саму земельну ділянку для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, строком на сім років.

07.09.2022 року Литвиненко звернувся до СТОВ «Агро» із заявою про відсутність намірів продовжувати договір оренди землі від 05.10.2017 року, строк дії якого закінчується, оскільки його не влаштовують істотні умови договору, проте відповіді ніякої не отримав.

06.10.2022 року між Литвиненко і ТОВ «АГРОТРЕЙД» було укладено договір оренди землі, за умовами якого Литвиненко надав у строкове платне користування ТОВ «АГРОТРЕЙД» вищевказану земельну ділянку. При поданні цього договору на державну реєстрацію, Литвиненко і ТОВ «Агротрейд» дізналися, що право оренди земельної ділянки зареєстровано за СТОВ «Агро» на підставі договору оренди землі від 20.05. 2022 року.

Литвиненко та ТОВ «АГРОТРЕЙД» звернулися до суду з позовом про визнання договору оренди від 20.05.2022 року недійсним, оскільки він був зареєстрований у період дії іншого договору від 05.10.2017 року укладеного між тими самими сторонами, строк дії якого закінчився 05.10.2022 року. Представник СТОВ «Агро» заперечував проти задоволення позовних вимог мотивуючи, це тим, що укладаючи оспорюваний договір оренди землі від 20.05.2022 року, сторони домовилися про припинення договору оренди землі від 05.10.2017 року, тобто дійшли згоди про заміну первісного зобов'язання новим зобов'язанням (новацією), що відповідає частині другій статті 604 ЦК України. Таким чином, на думку представника СТОВ «Агро», договір оренди землі від 05.10.2017 року було припинено на законних підставах, волевиявлення Литвиненка при укладенні договору оренди землі від 20.05.2022 року було вільним і відповідало його внутрішній волі, свободі договору, цей правочин за формою і змістом відповідає вимогам закону і був спрямований на настання правових наслідків.

Поясніть, що таке новація та розкрийте характерні риси цього інституту. Чим новація відрізняється від інших способів припинення зобов'язання, таких як: проста домовленість сторін про припинення зобов'язання, передання відступного, прощення боргу?

Чи будуть задоволені вимоги Литвиненка та ТОВ «Агротрейд» до СТОВ «Агро»?

5. 20.01.2020 року Самсоненко придбав абонемент у фітнес клуб «Здоров'я» строком на півроку. 13 березня 2020 року в зв'язку з карантинном Постановою Кабінету Міністрів України була заборонена робота суб'єктів господарювання, яка передбачає приймання відвідувачів. Самсоненко звернувся до адміністрації спортивного закладу з вимогою повернути йому кошти за ті дні, коли фітнес клуб був зачинений. Проте йому було відмовлено з посиланням на те, що карантин є обставиною форс-мажору, відповідно зобов'язання по наданню спортивно-оздоровчих послуг було припинено у зв'язку з неможливістю його виконання.

На яке питання розраховане дане завдання?

Які обставини створюють неможливість виконання зобов'язання?

Оцініть доводи сторін і вирішіть справу.

Список літератури

Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. Відомості Верховної Ради України, 2001. № 5-6. Ст. 30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.

Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23.02.2012 р. Відомості Верховної Ради України, 2012. № 50 Ст. 564. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17#n3>

Про стягнення інфляційних нарахувань та трьох процентів річних: постанова ВГСУ у справі № 6/433-42/183 від 21.09.2011 р. / Єдиний державний реєстр судових рішень України. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.

Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ № 7 від 16.04.2004 р. Законодавство України./ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va007700-04#Text>.

Про практику застосування судами законодавства при вирішенні спорів, що виникають із кредитних правовідносин : постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 5 від 30.03.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005740-12#Text>.

Про деякі питання практики застосування норм Цивільного та Господарського кодексів України № 01-8/211 від 07.04.2008 р. : лист ВГСУ. Електронний портал ВГСУ. URL: <http://vgsu.arbitr.gov.ua/>.

Щодо застосування окремих норм цивільного законодавства № 41/0/4-12 від 16.01.2012 р. : лист ВГСУ з розгляду цивільних і кримінальних справ / Електронний портал ВГСУ. URL : <http://sc.gov.ua/>.

Про практику застосування у вирішенні спорів деяких норм чинного законодавства № 01-8/685 від 20.11.2008 р. : лист ВГСУ. Електронний портал ВГСУ. URL: <http://vgsu.arbitr.gov.ua/>.

Бірюкова А. Г. Розмежування припинення та розірвання зобов'язань у правозастосовчій практиці. *Цивільне право України: нові виклики і перспективи розвитку*. Харків. 2020. С. 286–290. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SBORNIKI_2020/Sb_Maslov_2020.pdf#page=286.

Жданкіна Л. К. Припинення цивільних зобов'язань шляхом зарахування зустрічних однорідних вимог: дис. ... канд. юрид. наук. Тернопіль, 2018. 244 с.

Рассказова В. В. Припинення окремих видів зобов'язань відступним. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. Випуск 5(34). URL: <https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/11175/Prypynennia%20>.

Рассказова В. Юридичні особливості відносин із відступного. *Підприємництво, господарство і право* : наук.-практ. госп.-прав. журн. 2019. № 5. С. 55–59.

Рассказова В. В. Місце і значення відступного у цивільному праві України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 5. С. 147–149.

Тулицька Є. О. Новація боргу у позикове зобов'язання за законодавством України: монографія. Харків : ФІНН, 2012. 160 с.

Тема 6. Цивільно-правовий договір

(питання для обговорення)

1. Поняття і значення договору як правочину, документа та правовідношення.
2. Свобода договору як одна з основних засад цивільного законодавства.
3. Класифікація договорів.
4. Стадії укладення договору.
5. Форми договору та порядок укладення договору.
6. Зміст договору та його тлумачення.
7. Проблематика неукладених договорів.
8. Проблематика укладення договорів в електронній формі та застосування електронно-цифрового підпису.
9. Зміна та розірвання договору.

Завдання

1. Тимчук на інтернет-сайті OLX.ua розмістив оголошення про бажання продати колекцію старовинних монет. Того ж дня він отримав повідомлення через функціонал цього сайту від Онищенка, який сповістив про своє бажання придбати колекцію і запропонував 50000 грн.

Наступного дня Тимчук відповів Онищенку на отримане через сайт повідомлення та вказав, що 50000 грн. це замало за таку колекцію і він згоден продати тільки за 80000 грн. Онищенко обіцяв подумати і попросив Тимчука вислати детальні фотографії колекції на його телефон, вказаний ним у цьому повідомленні, через месенджер Telegram. Тимчук вислав фотографії того ж дня.

2 дні потому Онищенко через месенджер Telegram сповістив Тимчука, що згоден придбати колекцію за 80000 грн, однак просить останнього відправити колекцію Новою поштою зі способом оплати «Накладений платіж (післяплата)».

Не отримавши протягом декількох днів відповіді від Тимчука, Онищенко зателефонував Тимчуку і спитав, чи відправив той колекцію. Тимчук відповів, що ще вчора він продав колекцію Пінчуку, який погодився сплатити гроші передплатою на банківську карту Тимчука. Онищенко сказав, що такий продаж незаконний, оскільки вони вже раніше уклали договір купівлі-продажу і Тимчук як продавець мав виконати його і надіслати товар Онищенку.

Онищенко звернувся до адвоката за порадою.

Дайте визначення оферти та акцепта. Дії якої із сторін можна розглядати як оферту чи акцепт? Чи було укладено договір?

2. ФОП Іванов замовив в інтернет-магазині «LED-майстер» відеопроєктор вартістю 25000 грн. Замовлення він оформив через веб-сайт магазину, для чого зареєстрував на сайті магазину особистий профіль, вказавши свої контактні дані. При оформленні замовлення ФОП Іванов вибрав спосіб доставки «Кур'єром по місту». Доставка згідно зі вказаною на сайті інформацією повинна бути здійснена самим магазином протягом 2 робочих днів. Також з доступних на сайті варіантів оплати ФОП Іванов вибрав опцію «Оплата карткою Visa» і після натискання на кнопку «Підтвердити замовлення» оплатив покупку через платіжний банківський додаток, що автоматично відкрився.

Однак у встановлений термін відеопроєктор доставлений не був.

Тоді ФОП Іванов звернувся з претензією до інтернет-магазину «LED-майстер» і зажадав повернення сплачених грошей, відсотків за користування чужими грошовими коштами, а також сплати суми втраченого прибутку в розмірі 240000 грн. Розмір вимог ФОП Іванов обґрунтував тим, що відеопроєктор він купував для презентації свого нового бізнес-проекту перед діловими партнерами, зустріч з якими була запланована через 3 дні після оформлення замовлення. І укладення договору не відбулося через те, що він не зміг вигідно показати свою комерційну пропозицію.

Адміністрація інтернет-магазину відповіла, що згодна повернути лише грошові кошти в тій сумі, в якій вони були отримані - оскільки, на думку магазину, вони отримані без правової підстави. Свою позицію адміністрація інтернет-магазину обґрунтувала тим, що договір купівлі-продажу

відеопроєктора не було укладено, оскільки сторонами не було підписано жодного документа в письмовій формі. Крім того, пропозицію товарів до продажу на своєму сайті магазин не вважає офертою, оскільки після оформлення товару онлайн менеджер магазину повинен зв'язатися з покупцем для підтвердження замовлення і тільки після цього магазин вважає договір укладеним та здійснює доставку товару. ФОП Іванов не погодився із зазначеними доводами, оскільки на сайті магазину була вказана ціна товару, а також умови доставки, гарантії і т.д., тобто він погодився з умовами договору, що були запропоновані продавцем. Крім того, платіж був здійснений за допомогою функціоналу сайту магазину, а на телефон, вказаний при реєстрації, було отримано СМС-повідомлення «Чекайте виконання замовлення».

ФОП Іванов звернувся до адвоката з проханням представляти його інтереси та підготувати позов до суду.

Що таке публічна оферта? Який порядок укладення договорів в електронній формі? Яким чином відбувається акцепт на пропозицію укласти договір, надану в електронній формі? Чи можна застосувати до відносин сторін норми про публічний договір та договір приєднання? Яке рішення повинен прийняти суд?

3. У травні 2020 року ІТ-компанія «NewSoft Projects» уклала з ФОП Омельчук, який займається наданням послуг кейтерингу, договір про довгострокову співпрацю терміном на 5 років. Згідно цього договору ФОП Омельчук мав організовувати і обслуговувати фуршети на корпоративах ІТ-компанії, доставляти закуски та напої в офіс компанії і т.д. При цьому в договорі вказувалося, що цей договір є «угодою про наміри» і не містить конкретних зобов'язань сторін, які, в свою чергу, повинні визначатися наступними угодами на виконання цієї «угоди про наміри».

5 квітня 2021 року ІТ-компанія направила на електронну пошту ФОП Омельчука запит про проведення 25 квітня корпоративу з нагоди ювілею компанії, вказала необхідний перелік напоїв і десертів, а також попросила повідомити вартість. У той же день ФОП Омельчук на електронну пошту компанії надіслав відповідь про прийняття замовлення. Також в додатку до листа містився рахунок на оплату в сумі 20000 грн, у вигляді відсканованого документа, що був роздрукований та підписаний ФОП Омельчуком.

7 квітня ІТ-компанія направила на електронну пошту ФОП Омельчука лист з проханням додати до замовлення 5 великих тортів з логотипом компанії, а також зробити знижку 15% від загальної суми замовлення.

10 квітня ФОП Омельчук по телефону зателефонував директору компанії і попросив затвердити дизайн торта. Фотографію дизайну він переслав на номер директора компанії через месенджер «Viber». Директор затвердив дизайн, відповівши на дане повідомлення в месенджері. У відповідь ФОП Омельчук написав «Прийнято».

Проте 24 квітня представник ІТ-компанії подзвонив ФОП Омельчук і

повідомив, що корпоратив скасовується і замовлення компанія оплачувати не буде. Однак ФОП Омельчук зажадав від компанії здійснити оплату по виставленому рахунку, оскільки він вже закупив необхідні напої та інгредієнти і приступив до виготовлення тортів.

ІТ-компанія платити відмовилася, оскільки вважає, що договір щодо поставки продуктів укладений сторонами не був (відсутні документи за підписами сторін), а листування по електронній пошті не дозволяє достовірно встановити відправника і адресата. У відповідь ФОП Омельчук зазначив, що адреси електронної пошти були вказані в договорі про довгострокову співпрацю, а телефонний номер директора з месенджером «Viber» вказано на офіційному сайті компанії «NewSoft Projects».

ФОП Омельчук звернувся до адвоката за допомогою.

На які питання розрахована завдання? Що таке договір про наміри? Яка правова природа «договору про довгострокову співпрацю», укладеного сторонами? Який порядок укладення договорів шляхом обміну документами в електронній формі? Яке правове значення мають скановані копії документів і листування в месенджерах і соціальних мережах для підтвердження факту укладення та/або виконання договору? Які застереження можна було б включити в договір про довгострокову співпрацю, щоб виключити виникнення даного спору? Яку консультацію повинен дати адвокат.

4. У грудні 2020 року Марченко вирішив придбати для власного проживання двокімнатну квартиру у місті Харкові. Через деякий час, уклавши договір купівлі-продажу нерухомості, він зіткнувся з проблемою, що власником квартири, згідно виписки з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, залишився її продавець, Тимчук. У зв'язку з тим, що ні Марченко, ні Тимчук не є юристами, але ознайомившись з відповідною літературою, він зрозумів, що сторони допустили ряд помилок при укладенні такого правочину.

Дайте відповіді на питання: 1. Якою є форма договору купівлі-продажу нерухомого майна? 2. Який порядок укладення такого правочину? 3. Яким є момент переходу права власності на нерухоме майно?

5. Василюк вирішив продати гараж, який належав йому на праві власності. У зв'язку з тим, що він виїжджав у відрядження за кордон, він уклав договір доручення із Павловим, із наданням останньому довіреності на розпорядження нерухомим майном. Павлов, знайшовши покупця гаражу, уклав з ним попередній договір купівлі-продажу, згідно якого вони мали укласти основний договір купівлі-продажу не пізніше ніж через один місяць, а також, що продавець отримує завдаток у розмірі 30 000 грн.

Через один місяць покупець відмовився укласти основний договір через те, що знайшов більш вигідний варіант і вимагав повернути завдаток. Крім того, покупець свою відмову мотивував і тим, що за цей місяць дещо

підвищився курс гривні до американського долара, а згідно з загально-розповсюдженим звичаєм ділового обороту вартість нерухомості визначається в доларах, а отже погоджена в попередньому договорі ціна в гривнях стала не вигідною для нього.

Василюк, повернувшись із відрядження, вирішив звернутися до юриста за консультацією.

Який порядок укладення попереднього договору? Який правові наслідки відмови від укладення основного договору? Надайте консультацію Василюку.

Список літератури

Атаманова Ю. Є. Питання застосування публічної оферти в умовах електронного обороту. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/7776>

Бірюкова А.Г. Особливості договору як джерела цивільного права України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2018. № 33. С. 90–92.

Веретельник, Л. К. Тлумачення цивільно-правових договорів за законодавством європейських країн. *Право і безпека* : наук. журн. 2011. № 1. С. 248–251.

Гриняк А.Б. Договір у механізмі правового регулювання приватноправових відносин. *Актуальні проблеми приватного права: договір як правова форма регулювання приватних відносин*. 2017. С. 20–23.

Зуб'юк О. Оцінка судами України епістолярного жанру в часи цифрових технологій. URL: <http://www.legalshift.com.ua/?p=94>.

Калаур І.Р. Договір у механізмі правового регулювання відносин з передання майна в користування. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2016. Вип. 5. С. 75–83.

Кісель В.Й. Еволюція сутності цивільно-правового договору. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 4. С. 69–73.

Мигалюк Л. Класифікація непомічених договорів. *Підприємництво, господарство і право: наук.-практ. госп.-прав. журн.* 2012. № 3. С. 18–21.

Паращук Л. Свобода договору як один із засобів реалізації принципу верховенства права в Україні. *Юридичний журнал*. 2011. № 11. С. 62–66.

Пилипенко С. Особливості правового регулювання відносин за договором, укладеним в електронній формі. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/8/9.pdf>.

Попов В. А., Морозова А. О. Цивільно-правовий договір як регулятор цивільних відносин: поняття, форма та особливості укладення. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. Серія: "Юридичні науки". 2020. № 4. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2020-4-5863>.

Практика розгляду судами цивільних справ про визнання правочинів недійсними : Верховний Суд; Узагальнення судової практики від 24.11.2008 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0003700-08>.

Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 № 851-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.

Про електронні довірчі послуги : Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>.

Про електронну комерцію : Закон України від 03.09.2015 року № 675-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>.

Рушак, І. Співвідношення термінів "правочин", "угода", "договір" у цивільному праві України. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 7. С. 101–104.

Сібільов М. М. Цивільно-правовий договір як регулятор суспільних відносин. *Право України*. 2014. № 2. С. 34–44.

Томарова О. Укладення договору по Email: огляд судової практики. URL: <http://www.legalshift.com.ua/?p=875>

Федосенко Н. А. Істотні умови договору про надання маркетингових послуг. *Правові новели*. 2018. Вип. 6. С. 35–41.

Філатова Н.Ю., Логойко О.О. Порівняльний аналіз особливостей укладення електронних договорів в Україні і Німеччині: правові аспекти. URL: <http://pd.onu.edu.ua/article/view/204140>

Яроцький В. Л. Характеристика основних стадій механізму цивільно-правового регулювання. *Право України*. 2010. № 12. С. 18–24.

Роров V. & Slyvnaya V. Особливості цивільно-правової природи договору про надання правової (правничої) допомоги. *Право та інновації*. (2 (30), 2020. С. 50-55. URL: <http://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/view/629>.

Тема 7. Договір купівлі-продажу

(питання для обговорення)

1. Поняття договору купівлі-продажу (сторони, предмет, ціна, строк, форма).
2. Зміст договору купівлі-продажу.
3. Права та обов'язки продавця.
4. Поняття та способи передачі товару; момент виникнення права власності на товар у покупця та перехід ризику випадкової загибелі або пошкодження товару.
5. Кількість, асортимент та комплект товару, тара та упаковка.
6. Права та обов'язки покупця щодо прийняття товару, попередньої оплати; оплата товару у розстрочку то у кредит.
7. Якість товару. Строк служби, строк придатності, гарантійний строк.
8. Купівля-продаж товару, обтяженого правами третіх осіб.
9. Особливості окремих видів договору купівлі-продажу:

- роздрібної купівлі-продажу;
- міни та бартеру;
- поставки;
- постачання енергетичними та іншими природними ресурсами через приєднану мережу;
- договору купівлі-продажу нерухомого майна;
- договору купівлі-продажу підприємства.

Завдання

1. 20 листопада 2022 р Андрійчук дізнався з сайту безкоштовних об'яв про те, що в магазині «Світло» відбувається розпродаж товарів зі знижкою 20%. Наступного дня він відвідав цей магазин і придбав кришталеву люстру з шістьма порцеляновими свічками і 35 кришталевими підвісками. Роботу люстри продавець продемонстрував на аналогічному зразку, який був представлений у вітрині магазину. Продавець, упаковуючи товар, попередив Андрійчука про те, що на обмін люстри в разі виявлення недоліків передбачені строки згідно із Законом України «Про захист прав споживачів» 14 днів. Так, 7 грудня 2022 року Андрійчук вирішив повісити люстру. Коли всі роботи були закінчені, він натиснув вмикач, але замість 6 свічок загорілися лише три. Після перевірки підвісок з'ясувалося, що не вистачає трьох. Наступного дня він поїхав до магазину, щоб здати люстру і повернути гроші в сумі 7 тисяч гривень, які він сплатив за неї. Але продавець відмовив, аргументувавши тим, що був пропущений строк для обміну та повернення товару. Андрійчук звернувся до суду.

1. *Який договір був укладений між Андрійчуком і продавцем?*
2. *З якого моменту цей договір вважається укладеним?*
3. *Які товари покупець може обміняти протягом 14 днів з моменту придбання? Чи підлягає ця вимога задоволенню?*
4. *Яке рішення повинен винести суд?*

2. Жукова придбала на ринку у приватного підприємця вечірню сукню і показала її подрузі. Остання повідомила, що в сусідньому магазині така ж сукня коштує значно дешевше. Жукова пішла на ринок, знайшла продавця і стала вимагати повернути їй частину купівельної ціни або прийняти сукню, а їй повернути гроші. Приватний підприємець відмовився, а Жукова звернулася зі скаргою в юридичний відділ адміністрації ринку.

На які питання теми розраховане завдання? Які роз'яснення вона має одержати? Як слід було б вирішити справу, якщо б Жукова вдома виявила погано оброблені шви, а продавець відмовився прийняти сукню, пояснивши це тим, що не бездоганна якість обробки швів є звичайним явищем для одягу турецького виробництва?

3. До адвоката на консультацію звернулась Власюк і пояснила, що вона, будучи громадянкою Австралії, приїхала до Києва на похорон свого батька, єдиною спадкоємицею якого вона є. У зв'язку з необхідністю термінового повернення до Австралії Власюк хотіла з'ясувати такі питання: чи має вона можливість зараз (до видачі їй свідоцтва про право на спадщину) укласти договір купівлі-продажу щодо того майна, яке перейшло до неї у спадок, так як покупці у неї вже є. Власюк також поцікавилася, як їй слід оформити майбутні правочини, і повідомила, що вона хотіла б продати:

- 1) ювелірні вироби, колекцію мисливських рушниць;
- 2) акції українських і іноземних компаній;
- 3) належний спадкодавцеві котедж у м. Коломия з покладанням на покупця обов'язку погасити заборгованість з комунальних платежів.

Які роз'яснення має надати Власюк адвокат?

4. Антонюк продала Бражнику житловий будинок. Договір був укладений і посвідчений у нотаріуса. Бражник вселився в будинок, але державну реєстрацію договору сторони оформити не встигли, оскільки Антонюк захворіла і незабаром померла, а основна частина необхідних для реєстрації документів перебувала у нього. Спадкоємці Антонюк зажадали виселення Бражника, стверджуючи, що укладений ним з Антонюк договір недійсний, тому що не була здійснена передача житлового будинку. Вони, як родичі, мають потребу в даному житловому будинку. Крім того, спадкоємці вважають договір недійсним ще й тому, що в ньому нічого не сказано про долю земельної ділянки, на якій розташований будинок. Сплачену Бражником грошову суму вони готові повернути. Бражник звернувся в юридичну консультацію з проханням роз'яснити йому, чи дійсний укладений ним договір і чи може він зареєструвати своє право власності на будинок та земельну ділянку.

Як вирішити справу?

5. Директор ресторану звернувся до садівничого товариства (кооперативу) з пропозицією укласти договір, за яким протягом червня, липня і серпня садівниче товариство (кооператив), повинно буде передати ресторану продукцію, вирощену членами садівничого товариства (кооператив): яблука – 500 кг, груші – 500 кг, чорна смородина – 100 кг.

На засіданні правління садівничого (кооперативу) товариства, виникли питання щодо виду договору, запропонованого рестораном, а також про те, яку відповідальність буде нести товариство (кооператив), якщо через погодні умови не вдасться зібрати такий врожай.

Дайте відповіді на ці питання.

6. Хомутов 20 вересня купив в універмазі костюм і черевики. У присутності продавця він приміряв куплені речі й уважно їх оглядав. Повернувшись додому, Хомутов знову оглянув костюм і вирішив, що колір і

фасон йому не підходять. З цієї причини костюм він не вдягав і через кілька днів звернувся до магазину, вимагаючи прийняти костюм і повернути йому гроші.

Через місяць після придбання черевиків виявилось, що вони мають значні недоліки: неякісно пошиті й різні за кольором.

Універмаг відмовився замінити куплені речі на більш якісні або повернути за них гроші, посилаючись на те, що під час придбання покупець мав можливість добре оглянути товар і, крім того, черевики Хомутов вже носив. На думку адміністрації, дефекти товару були явні, і покупець не має права вимагати їх заміни, повернути ж гроші неможливо, бо їх вже інкасовано.

На які питання теми розраховане завдання? Як слід вирішити спір?

Список літератури

Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції: Закон України від 19.05.2011 № 3390-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3390-17#Text>.

Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>.

Конвенція Організації Об'єднаних Націй про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11 квітня 1980 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_003#Text.

Про стандартизацію : Закон України від 05.06.2014 № 1315-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18#Text>.

Про ціни і ціноутворення : Закон України від 21.06.2012 № 5007-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text>.

Про порядок провадження торговельної діяльності та правила торговельного обслуговування населення : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 червня 2006 р. № 833. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/39919996>.

Правила комісійної торгівлі непродовольчими товарами : Затв. наказом Міністерством зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України від 13.03.1995 №37. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0079-95#Text>.

Правила торгівлі у розстрочку фізичним особам: Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 30.03.2011 №383. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/383-2011-%D0%BF#Text>.

Абросімов С.А. Адаптація цивільного законодавства України про договори купівлі-продажу до законодавства ЄС : дис. ... канд. юрид. наук 12.00.03. Хмельницький ун-т управління та права ім. Леоніда Юзькова, Хмельницький, 2021. 221 с. URL: http://old.univer.km.ua/doc/specvr/diss_Ambrosimov.pdf.

Гудима М. М. Перехід права власності на підставі договору купівлі продажу: декілька правових нюансів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. Т. 63. 2021. С. 130–135. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/232151/230983>.

Гуйван П. Д. Строки реалізації взаємин при здійсненні договору роздрібної купівлі-продажу. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. № 4 (2022). С. 159–164.

Колісникова Г. В. Інноваційні засоби споживання (consumers), як запорука вдосконалення вітчизняного цивільного законодавства України в сфері захисту прав споживачів. *Збірник наукових праць, присвячений 20-річному ювілею кафедри цивільного права № 2*. Харків: Право, 2019. С.125–131.

Колісникова Г., Морозова А. Право на отримання якісної продукції як одне із складових прав споживача. *Розвиток наукової думки постіндустріального суспільства: сучасний дискурс*: матеріали міжнародної наукової конференції (Т. 1), 13 лист. 2020 р. Миколаїв: МЦНД, 2020. С. 101–103.

Колісникова Г. В., Савенко О. І. Проблеми захисту прав споживачів при укладенні договору купівлі-продажу через мережу Інтернет. The XXI International Science Conference «*Problems of practical application of innovations, methodology and experience*», April 15 – 16, 2021, Lisbon, Portugal. С. 77–78. URL: <https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2021-10/XXI-ConferenceApril-15-16-2021.pdf#page=78>.

Пленюк М. Д. Договір купівлі-продажу в умовах реформування цивільного законодавства. *Нове українське право*. 2021. Вип. 1. С. 41–48. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/5/5>.

BABADZHANIAN Г. (2021). Contract of purchase and sale of goods: general restrictions on self-regulation. *Foreign trade: economics, finance, law*, 114(1), 54–62.

Тема 8. Договір ренти. Договір довічного утримання (догляду)

(питання для обговорення)

1. Поняття та правова характеристика договору ренти. Види ренти.
2. Предмет договору ренти.
3. Припинення договору ренти.
4. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження майна, переданого під виплату ренти.
5. Поняття та правова характеристика договору довічного утримання (догляду).
6. Предмет договору довічного утримання (догляду).

7. Сторони в договорі довічного утримання (догляду), їхні права та обов'язки.

8. Припинення договору довічного утримання (догляду).

Завдання

1. Зайченко звернулася до суду з позовом про стягнення з Омелько коштів, які були сплачені нею в рахунок договору ренти року за Омелько в розмірі 67 488 грн. 10 коп. на рахунок ПАТ «Чернівецький холодокомбінат» (далі – ПАТ). У судовому засіданні представник позивача пояснила, що 21.10.2014 року між Зайченко та Омелько з однієї сторони та ПАТ з іншої сторони, укладений договір ренти на строк три роки, предметом якого було придбання нежитлового приміщення в рівних частках, тобто Зайченко та Омелько власниками $\frac{1}{2}$ нежитлового приміщення кожна. На виконання договору Зайченко та Омелько внесли по 26120 грн. 33 коп., а решту коштів вони повинні були внести в рівних частках протягом трьох років. Однак Омелько перестала виконувати умови договору ренти, а тому Зайченко достроково внесла за неї кошти по договору ренти у розмірі 67 488 грн. 10 коп., які й просила стягнути на свою користь. Крім того, оскільки Зайченко внесла кошти за договором ренти замість Омелько, коли та відмовилась вносити власні кошти за договором ренти, то позивачка вимагає визнання за нею права власності на спірне нерухоме майно, яке перейшло їм у власність за договором ренти.

Омелько проти позову заперечила, зазначивши, що Зайченко сплатила її частину ренти добровільно й не повідомивши про це, а отже – не може вимагати ні повернення коштів, ні визнання права власності на нежитлове приміщення у цілому. Крім того, жодні платіжні доручення та квитанції по сплаті вказаних коштів не містять відомостей про те, що Зайченко вносить кошти за Омелько по договору ренти. І взагалі, Омелько просить визнати договір ренти недійсним, оскільки він укладений з ПАТ, а згідно з сутністю цих правовідносин одержувачем ренти може бути тільки фізична особа, яка таким чином забезпечує собі пасивний дохід.

Проаналізуйте доводи сторін. Вирішіть справу.

2. Панченко звернулася до суду з позовом про визнання договору довічного утримання дійсним та визнання права власності на квартиру. У суді позивачка пояснила, що уклала з померлою Кривенко – власницею спірної квартири – договір довічного утримання в простій письмовій формі. Відповідно до умов договору Панченко зобов'язалася доглядати та утримувати Кривенко, а пунктом 7 договору довічного утримання було передбачено, що сторони звернуться до нотаріуса для його посвідчення протягом місяця з дня його підписання. Проте Кривенко через погане самопочуття до нотаріуса для нотаріального посвідчення договору не з'явилася. Позивачка твердила, що сумлінно виконувала взяті на себе

зобов'язання за цим договором. Наразі в спірній квартирі проживає Карасюк, двоюрідний племінник Кривенко, який є єдиним її спадкоємцем, однак не заперечує того, що останні кілька років не підтримував зв'язків з померлою, а про її смерть дізнався випадково від спільних знайомих.

На яке питання розраховано завдання? Який порядок укладення договору довічного утримання? Яке рішення має винести суд? Чи змінилося б рішення, якщо позов було б подано за життя Кривенко?

3. 21 січня 2019 року Павлова та Вишнева уклали нотаріально посвідчений договір довічного утримання, згідно з яким Павлова передала Вишневій у власність квартиру площею 83 кв.м., взамін чого Вишнева зобов'язалася забезпечувати Павлову триразовим харчуванням, посезонним одягом та взуттям, надавати грошове утримання в розмірі двох третин мінімальної заробітної плати щомісячно, оплачувати лікування в приватній клініці, починаючи з дати укладення договору. Однак 25 червня 2021 року Павлова подала до суду позов про розірвання договору, посилаючись на те, що Вишнева неналежним чином виконує свої обов'язки за договором, а саме щодо забезпечення харчуванням, одягом та взуттям. Крім того, у серпні 2020 року Павлова захворіла на панкреатит та досі потребує лікування, проте Вишнева відмовляється оплачувати послуги лікаря, медичні процедури та ліки, за які Павлова вимушена сплачувати самотійно.

Натомість Вишнева заперечила, що Павлова хворіє через неправильний спосіб життя й порушення дієти, призначеної лікарем, самотійно придбаваючи продукти, які їй шкодять. До того ж, як стало нещодавно відомо Вишневій, вона вже третя набувачка, із якою Павлова спочатку укладає, а потім розриває договір довічного утримання.

На яке питання розраховано завдання? Проаналізуйте доводи сторін. Вирішіть справу.

4. 67-річний Іванчук уклав зі своєю донькою договір дарування, за яким передав їй належний йому на праві приватної власності будинок. Два роки потому Іванчук подав позов про визнання цього договору недійсним, аргументуючи, що під час укладення договору донька Іванчука пообіцяла доглядати його, допомагати з господарством, регулярно навідувати, щорічно оплачувати три тижні санаторно-курортного лікування. Крім того, у договорі було зазначено, що Іванчук має право проживати в будинку, користуватися городом та господарськими спорудами, тож позивач був упевнений, що укладає договір довічного утримання. Натомість донька Іванчука заселила в дві з трьох кімнат будинку квартирантів, які роблять його життя нестерпним, а в будинку з'являється раз на місяць, щоб забрати гроші за оренду кімнат. Іванчук також зазначив, що погодився, щоб договір був оформлений з назвою «Договір дарування», тому що донька запевнила його, що договір довічного утримання (догляду) між найближчими родичами укласти не

можна, оскільки обов'язок повнолітніх дітей утримувати своїх непрацездатних батьків прямо визначений у Сімейному кодексі України.

Донька Іванчука проти позову заперечила, зазначивши, що про допомогу Іванчуку під час укладення договору не йшлося, а батько сам запропонував їй подарувати будинок, оскільки йому стало складно його утримувати та сплачувати обов'язкові платежі. Тим більше, що батько побачив у новинах сюжет про те, що ось-ось буде прийнято закон про податок на нерухомість.

Проаналізуйте доводи сторін. Кваліфікуйте правовідносини, що виникли між сторонами. Яке рішення має винести суд?

Список літератури

Балюк В. М. Договір ренти у системі договорів про передання майна у власність. *Актуальні проблеми приватного права* : матеріали XVII наук.-практ. конф., присвяч. 97-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслова (Харків, 22 лют. 2019 р.). Харків: Право, 2019. С. 316–318.

Музика Т. О. Обов'язок повнолітніх дітей утримувати непрацездатних батьків у разі укладення їх батьками договору довічного утримання (догляду). *Проблеми подальшого вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних прав* : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. Ч. Н. Азімова (Харків, 21 груд. 2017 р.). Харків, 2017. С. 230–236.

Музика Т. О. Теорія та практика визнання договору довічного утримання (догляду) дійсним. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Юридичні науки"*. 2017. № 5. С. 35–40.

Розгон О.В. Теоретичні та практичні аспекти виконання договору довічного утримання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 2. С. 39–42. URL: http://lsey.org.ua/2_2016/11.pdf.

Цопіна Н. Договір довічного утримання (догляду): питання правової характеристики. *Юридична Україна*. 2017. № 4. С. 34–40.

Чуєва О. Заміна набувача за договором довічного утримання (догляду), або як реалізувати на практиці статтю 752 Цивільного кодексу України. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2013. № 2. С. 120–125.

Яворська О.С. Особливості передання майна у власність за договорами ренти. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 9. С. 73–77.

Яворська О.С. Розірвання договору довічного утримання (догляду). *Університетські наукові записки*. Хмельницький. 2014. № 2 (50). С. 130–136.

Тема 9. Договір дарування.

(питання для обговорення)

1. Поняття та юридична характеристика договору дарування.
2. Предмет договору дарування.
3. Види договору дарування.
4. Обов'язок обдаровуваного на користь третьої особи.
5. Недійсність договору дарування.
6. Договір пожертви.
7. Відмінність договору дарування від інших договорів про передання майна у власність.
8. Одностороння відмова від договору дарування.

Завдання

1. Петрик подарував своїй дружині на Новий рік подарунковий сертифікат на відвідування фітнес-центру протягом одного року.

Через тиждень його дружина звернулася до адміністрації фітнес-центру з вимогою повернути гроші, сплачені за сертифікат, оскільки вона не збирається користуватися послугами центру. Адміністрація фітнес-центру відмовила Петрику, оскільки сертифікат, на її думку, – лише символічна річ, призначена для урочистих поздоровлень, а договір на користування послугами фітнес-центру укладав саме Петрик. Тому дружина Петрика не може вимагати розірвання цього договору, оскільки не є його стороною.

Тоді дружина Петрика зустрілася зі своєю подругою Тимошенко і запропонувала їй цей сертифікат в якості подарунка на день народження останньої, який буде через кілька днів. Тимошенко погодилася і дружина Петрика відразу віддала їй сертифікат.

Коли Петрик дізнався про це, він заявив, що подальше дарування цього сертифікату було незаконним (оскільки на сертифікаті вказана тільки його дружина і, отже, лише вона може користуватися вказаними послугами), і вимагав від Тимошенко повернути його. Крім того, Петрик заявив, що між ним та його дружиною був укладений договір не дарування, а пожертви, оскільки він дарував сертифікат для визначеної мети – оздоровлення та схуднення дружини – а отже, він має право контролювати використання подарунку саме для цієї мети.

Дружина Петрика не погодилася із чоловіком, вважаючи, що сертифікат перейшов у її власність і вона може розпоряджатися ним за власним бажанням.

Подружжя звернулося до адвоката за консультацією.

Дайте правову оцінку доводам сторін. Що є предметом дарування в цій справі? Чи є правомірним наступне відчуження сертифікату? У чому полягають відмінності між договором дарування та пожертви? Що має

порадити адвокат?

2. Фірсов був запрошений на весілля до свого родича Рубченка і подарував подружжю гроші і золотий годинник. Через 3 роки родичі випадково зустрілися в ресторані. Перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння Рубченку здалося, що Фірсов залицяється до його дружини. Рубченко почав сваритися, грубо ображати Фірсова і врешті решт наніс йому тілесні ушкодження, розпочавши бійку.

Після того, як охорона ресторану втрутилася і припинила бійку, Рубченко випив ще більшу дозу спиртних напоїв і знепритомнів. Повернувшись до залу ресторану Фірсов заявив дружині Рубченка, що відмовляється від договору дарування і зняв з руки Рубченка подарований ним золотий годинник.

Дружина Рубченка звернулася до суду із вимогою повернути їх сім'ї золотий годинник, оскільки вважає, що подружжя є його співвласником і Фірсов немає підстав позбавляти їх належного їм майна.

Як має бути вирішений спір? Чи змінилося б рішення, якщо Рубченка було притягнуто до кримінальної відповідальності за нанесення тілесних ушкоджень (умовний строк) і вже після цього Фірсов забрав годинник, знов зустрівши Рубченка в непритомному від алкогольного сп'яніння стані?

3. Вдова скульптора Мурко уклала договір про передачу скульптур свого чоловіка у власність приватної галереї скульптур. За договором галерея зобов'язалась оплатити вдові за скульптури сто тисяч гривень одночасно і далі виплачувати по одній тисячі гривень щомісячно. Після смерті Мурко її спадкоємець почав вимагати від галереї продовження виплачувати щомісячні платежі на його адресу. Галерея заперечувала проти цього, адже між сторонами було укладено договір купівлі-продажу скульптур вартістю сто тисяч гривень, який повністю виконано належним чином. Щомісячні платежі були лише дарунком вдові відомого скульптора і відповідно, цей договір дарування припинено смертю обдарованої особи.

У ході судового розгляду адвокат спадкоємця заявив, що сторонами було укладено договір купівлі-продажу скульптур із розстрочкою платежу. Мистецтвознавці оцінюють вартість проданих скульптур у п'ятсот тисяч гривень, відповідно, ринкова вартість ще не виплачена навіть на половину.

Суд не погодився із наданими аргументами і вирішив, що сторони уклали договір довічної ренти, який був належним чином виконаний, у позові спадкоємцю відмовив.

На яке питання розраховане завдання? Яка мета договору дарування? Який порядок та умови розірвання договору дарування? Які наслідки розірвання договору дарування?

Оцініть доводи сторін і обґрунтованість судового рішення. У чому полягає відмінність договорів купівлі-продажу та ренти?

4. У грудні 2018 р. компанія «WebSolutions» уклала договір з неприбутковою організацією «Фонд підтримки талантів», згідно з яким зобов'язалася кожного року не пізніше 31 січня безкоштовно передавати у власність грошову суму в розмірі 0,05 відсотків чистого прибутку компанії за підсумками господарської діяльності у попередньому році. Ці кошти Фонд мав спрямовувати на надання стипендій талановитим школярам. Також компанія за цим договором передала у власність Фонду 20 ноутбуків з умовою, що Фонд має надавати можливість користування цими ноутбуками школярам з багатодітних або малозабезпечених сімей у разі їх звернення за допомогою до Фонду.

У лютому 2021 року Фонд звернувся з претензією до компанії у зв'язку з тим, що компанія не перерахувала Фонду кошти у січні 2022 року, як це вимагається договором.

У відповідь компанія заявила, що у 2020 році вона понесла значні фінансові втрати і тому відмовляється від передання коштів. Крім того, компанія вимагає розірвання договору і повернення ноутбуків, оскільки їй стало відомо, що вони використовуються лише співробітниками Фонду, який відмовляє школярам, що звертаються за допомогою, в користуванні цими ноутбуками.

Компанія подала позов до суду.

Який договір було укладено? Як повинна бути вирішена справа?

5. Миколайчук після укладення договору дарування квартири з Іванчуком пред'явив позов про виселення Іванчука. Дарувальник проти позову заперечував, пославшись на положення договору, згідно з яким обдаровуваний зобов'язується забезпечити дарувальника правом на проживання у квартирі, яка є предметом договору. Крім того, дарувальник зазначив, що він досяг 75-річного віку і є інвалідом II групи, потребує особливих умов проживання та догляду. Іншого житла, де Іванчук міг би проживати, він не має.

Вирішить справу.

Список літератури

Рябченко Ю. Ю. Договір дарування. Цивільне право України. Особлива частина : підруч. / за заг. ред. д.ю.н., проф. Р. Б. Шишки. Київ : Вид-во Ліра, 2015. 365–381.

Долинська М. С. Деякі правові аспекти укладення та нотаріального посвідчення договору пожертви як різновиду договору дарування. *Науковий Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія юридична. 2013. Випуск 1. С.176–184.

Гончаренко В. О. Договір дарування у цивільному праві України. *Молодий вчений*. 2016. Вип. 6. С. 233–237.

Розгон О. В. Визнання недійсними договорів дарування, вчинених особою помилково або під впливом обману (на прикладах судової практики). *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. Вип. 4. С. 58–64.

Ісаєв А. М. Договір дарування за Цивільним кодексом України: монографія. 2010. Харків: Дзякопенко. 224 с.

Ісаєв А. М. Майнове право як предмет договору дарування. *Митна справа*. Вип. 2. 2013. С. 326–331.

Надьон В. В. Допустимість укладення договору дарування під умовою. *Сучасні проблеми цивілістики* : матеріали "круглого столу", присвяч. пам'яті проф. Ч. Н. Азімова (м. Харків, 21 груд. 2012 р.). Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2013. С. 33–35.

Красицька Л. В. Розмежування спадкового договору та інших правочинів у цивільному праві. *Підприємництво, господарство і право*. - 2018. № 11 (273). С. 26–30.

Шаповал Л., Устименко Т. Особливості тлумачення «великої немайнової цінності» дарунка. *Підприємство, господарство і право*. 2018. Вип. 2. С. 40–43.

Братель О. Г. Особливості тлумачення положень договору дарування. *Підприємство, господарство і право*. 2012. Вип. 1. С. 35–37.

Тема 10. Договір найму (оренди)

(питання для обговорення)

1. Поняття та правова характеристика договору найму (оренди).
2. Предмет договору найму (оренди). Плата за найм. Підстави її зменшення та звільнення від сплати. Строк найму. Правові наслідки продовження користування майном після закінчення строку договору найму.
3. Права та обов'язки сторін за договором найму (оренди). Правові наслідки їх невиконання або неналежного виконання.
4. Правонаступництво у договорі найму.
5. Переважні права наймача.
6. Правові наслідки поліпшення та погіршення речі переданої у найм.
7. Підстави та порядок припинення договору найму.
8. Договір прокату.
9. Найм будівлі або іншої капітальної споруди.
10. Найм (оренда) транспортного засобу.
11. Договір лізингу.

Завдання

1. 1 січня 2020 року фізична особа-підприємець Окуневич уклала з Карпенко договір найму (оренди) нерухомого майна. За цим договором Окуневич (наймодавець) передала у користування Карпенко (наймач) частину торговельного павільйону площею 130 кв.м. строком на 1,5 роки. У квітні 2021 року Окуневич уклала договір купівлі-продажу торговельного павільйону з Лещенко. Договір було виконано сторонами належним чином. У травні 2022 року новий власник звернувся до орендаря з вимогою звільнити приміщення, яким він користується, мотивуючи це тим, що згадане приміщення йому потрібне для власного використання, а орендар користується ним безпідставно, оскільки строк договору найму закінчився ще 1 січня 2022 року і сторони не уклали договір з його продовження). Орендар заперечував проти звільнення приміщення, вважаючи договір найму (оренди) укладений 1 січня 2020 року продовженим на той же строк та на тих же умовах, а також зазначив, що свої обов'язки за укладеним договором він виконував належним чином і укладенням договору купівлі-продажу павільйону порушили його переважне право на його придбання, а отже цей договір є недійсним і він буде вимагати переведення прав та обов'язків покупця на нього у судовому порядку.

Дайте оцінку правомірності аргументів сторін. Які умови реалізації переважного права наймача на купівлю об'єкта оренди у разі його продажу та які способи захисту мають бути застосовані у разі його порушення?

2. 20.10.2020р. між приватним підприємцем Карасевичем (орендодавець), який здійснював діяльність із передання транспортних засобів у прокат, та фізичною особою – Морошко(орендар) був укладений договір прокату легкового автомобіля BMW зі строком оренди транспортного засобу з 09 години 20.10.2022 р. по 09 годину 21.10.2022 р.

Легковий автомобіль BMW був застрахований його власником у страховій компанії Альфа Гарант на підставі договору страхування від 01.10.2022 року, який було укладено сторонами на один рік.

21.10.2022 року о 01 год. 20 хв. сталася дорожньо-транспортна подія за участю транспортного засобу - автомобіля BMW. Під час події автомобілем керував Морошко на підставі договору прокату. Карасевич звернувся до страхової компанії із заявою про настання страхового випадку та здійснення страхової виплати за договором страхування транспортних засобів по страховому випадку - ДТП. Страхова компанія відмовила в задоволенні цієї вимоги. Підставою для відмови у виплаті страхового відшкодування за договором страхування транспортних засобів став факт перебування Морошка за кермом застрахованого транспортного засобу на підставі договору прокату легкового автомобіля, який, на її думку, є різновидом договору найму транспортного засобу, а тому підлягає нотаріальному посвідченню, а отже на нього поширюються вимоги ч.2 ст.799 ЦК України,

згідно якої договір найму транспортного засобу за участю фізичної особи підлягає нотаріальному посвідченню. Оскільки нотаріальне посвідчення зазначеного договору прокату не здійснено, то він є нікчемним, а відтак підстави для виплати страхового відшкодування відсутні з огляду на те, що договором страхування встановлено: страховик звільняється від виплати страхового відшкодування у випадку, якщо на момент настання страхового випадку водій не мав права керувати застрахованим транспортним засобом.

Дайте оцінку доводам страхової компанії, щодо обґрунтування відмови у здійсненні страхових виплат. Чи може бути транспортний засіб предметом договору прокату? Якщо так, то проведіть розмежування договору прокату, предметом якого є транспортний засіб та договору найму (оренди) транспортного засобу.

Яворницький та Филипенко вирішили укласти договір найму, за яким остання зобов'язувалася передати у користування Яворницького, належний їй на праві власності металевий гараж площею 25 м.кв. строком на п'ять років. У договорі, який сторони уклали 1 лютого 2021 року у простій письмовій формі, вони встановили, що підуть одна одній на поступки у питанні визначення плати за користування гаражем та періодичності її внесення.

Наймодавець обумовив, що йому потрібно 10 днів після укладення договору найму для того щоб забрати з гаражу власні речі. Наймач не заперечував проти цього, але у свою чергу, попросив передати гараж своєму знайомому, оскільки особисто не міг його прийняти в обумовлений строк у зв'язку із тим, що 5 лютого 2021 року планував виїзд на відпочинок за кордон. 10 лютого 2021 року на виконання укладеного договору, наймодавець передав ключі від гаражу знайомому наймача.

15 квітня наймач повернувся із відпочинку і отримав ключі від гаражу від свого знайомого. Відчинивши гараж він побачив, що його дах протікає (на вулиці саме йшов дощ). Наймач відразу звернувся до наймодавця із вимогою про усунення згаданого недоліку. Наймодавець відмовив йому у цьому, зазначивши, що він передав гараж знайомому наймача у належному стані, до того ж за законом на нього покладено обов'язок з проведення капітального ремонту предмета найму, а для усунення протікання даху потрібен ремонт поточний, який повинен здійснювати наймач. І сам зажадав від наймача сплати заборгованості за користування гаражем строком за два місяці. Він повідомив, що дізнався про середню плату за найм таких об'єктів у їх населеному пункті і вона складає 2000 грн. на місяць.

Обурений такою поведінкою наймодавця наймач повідомив наймодавця, що знайомому було передано не сам гараж, а лише ключі від нього, а сплачувати плату за користування гаражем за цей період він не буде, оскільки не користувався гаражем будучи за кордоном на відпочинку. Більш того, вважає цей договір недійсним, оскільки, на його думку, договір найму будівлі потребує нотаріального посвідчення і державної реєстрації. До того ж сторони не встановили в договорі розмір плати за найм, що додатково є

свідченням його недійсності. Оскільки договір найму гаражу із згаданих ним підстав є недійсним і не породжує жодних правових наслідків окрім тих, які пов'язані з його недійсністю, то відповідно, це є ще одним аргументом на користь того, що він не має сплачувати плату за користування гаражем.

Дайте оцінку доводам сторін.

4. 1 квітня Лисенко уклала з Вірченком договір найму велосипеда. За цим договором Лисенко (наймодавець) передала у користування Вірченку(наймач) згаданий предмет строком на три роки, а останній зобов'язувався сплачувати плату за користування ним у розмірі 300 грн. на місяць. Оскільки Наймач був людиною похилого віку і йому було важко крутити педалі, він переобладнав велосипед, встановивши на ньому двигун та використовував його для поїздок на дачу.

У березні наступного року Лисенко померла. Після прийняття спадщини через шість місяців після смерті, Власенко, як її єдиний спадкоємець, повідомив Вірченка про припинення договору найму у зв'язку із смертю наймодавця та пред'явив вимогу про повернення велосипеда і про сплату йому заборгованості із плати за найм.

Проти оплати заборгованості із плати за найм Вірченко не заперечував. У той же час, заперечив проти повернення предмета найму, оскільки вважав, що строк його дії ще не закінчився. Спадкоємцю також було повідомлено про те, що переобладнання (поліпшення) велосипеда має наслідком виникнення права спільної власності на нього між наймачем та наймодавцем після закінчення строку договору найму.

На вимогу спадкоємця надати докази того, що ці поліпшення були зроблені зі згоди наймодавця, наймач повідомив, що наймодавець неодноразово бачив його під час керування вже поліпшеним велосипедом і жодних зауважень із приводу його переобладнання не висував, таким чином, схваливши це мовчазною згодою.

Оцініть доводи сторін. Чи є смерть наймодавця підставою припинення договору найму? Який порядок здійснення поліпшень предмета найму наймачем? Які правові наслідки поліпшення предмета найму наймачем?

5. 12 квітня 2020 року ТОВ «Літій» уклало договір найму устаткування з ТОВ «Екохім». У договорі сторони домовилися про те, що плата за найм устаткування складає 3000 грн. на місяць, строк договору складає два роки. На виконання цього договору наймодавець передав наймачеві згадане обладнання.

Перші шість місяців наймач сплачував плату за договором найму у встановлений договором строк. У подальшому, у зв'язку із фінансовими проблемами він перестав сплачувати орендну плату. Прострочення у оплаті становило п'ять місяців.

У зв'язку із неналежним виконанням умов договору наймачем, наймодавець надіслав йому листа у якому повідомляв про свою відмову від договору та вимагав повернення майна і сплати заборгованості із плати за найм.

Наймач заперечував проти вимог наймодавця, посилаючись на те, що одностороння відмова від договору є неприпустимою, а він своєї згоди на розірвання договору не дає. У простроченні сплати орендної плати він не вбачає своєї вини у зв'язку із браком грошових коштів, яких вистачає лише на сплату заробітної плати його працівникам.

Наймодавець залишив заперечення наймача без відповіді, але через два місяці після отримання листа із запереченнями від наймача звернувся із позовом до суду, у якому вимагав зобов'язати наймача повернути устаткування та стягнути несплачену плату за користування ним у розмірі 15 тис. грн. і неустойку у розмірі 6 тис. грн. за прострочення передання обладнання.

У відзиві на позов наймач зазначив, що договір може бути розірваний лише за погодженням сторін або за рішенням суду, а своєї згоди на розірвання договору він не давав. У зв'язку із цим, договір найму, укладений ним із наймодавцем є чинним, а отже він і не повинен був повертати це майно, відповідно, не має підстав і для стягнення неустойки за прострочення повернення обладнання, оскільки такого обов'язку у нього не виникло. До того ж сторони не встановили у договорі положення про сплату неустойки, а отже вона у будь-якому разі не підлягає стягненню.

Яке рішення має винести суд?

Список літератури

Про оренду державного та комунального майна : Закон України від 03 жовтня 2019 року № 157-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-20>.

Про фінансовий лізинг : Закон України від 04 лютого 2021 року № 1201-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20>.

Порядок надання у тимчасове користування громадянам предметів культурно-побутового та господарського вжитку, затверджений наказом Українського союзу об'єднань підприємств та організацій побутового обслуговування населення від 16.12.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0025-00>.

Калаур Р. І. Договір прокату: окремі питання правового регулювання. *Приватне право і підприємництво*. 2013. Вип. 12. С.116–118.

Мороз О.В., Мороз М.В. Права та обов'язки сторін за договором найму. *Право і безпека*. 2010. № 2. С. 201–205.

Мороз М.В. Право найму (оренди) нерухомості як речове право на чуже майно. *Форум права*. 2014. №3. С. 249–253.

Міловська Н. Правові наслідки продовження користування майном після закінчення строку договору найму (оренди). *Юридична Україна*. 2012. № 10. С. 51–55. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/urykr_2012_10_100.pdf.

Надьон В. В. Доктринальний підхід до правової природи договору найму (оренди). *Європейські перспективи*. 2021. № 3. С. 190–197.

Паскевич Ю.В. Розірвання договору найму (оренди): окремі правові аспекти. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2014. №2. С. 90–94. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npnau_2014_2_19.pdf.

Тарасенко Л. Л. Предмет договору (найму) оренди транспортного засобу. *Адвокат*. 2013. № 1. С. 37–40.

Бірюкова А.Г. Договір лізингу в сучасному національному і європейському законодавстві. *Підприємництво, господарство і право*. № 8. 2021. С. 15–22

Тема 11. Договір найму (оренди) житла

(питання для обговорення)

1. Поняття й загальна характеристика договору найму (оренди) житла.
2. Предмет і сторони договору найму (оренди) житла.
3. Права й обов'язки наймодавця і наймача за договором найму (оренди) житла.
4. Підстава і порядок розірвання договору найму (оренди) житла.
5. Поняття й загальна характеристика договору оренди житла з викупом.
6. Права й обов'язки орендодавця й орендаря за договором оренди житла з викупом.
7. Підстава, порядок і правові наслідки розірвання договору оренди житла з викупом.

Завдання

1. 20 серпня 2020 року Демченко приїхав у м. Харків для навчання за денною формою у Вищому навчальному закладі. З огляду на те, що чоловік не мав бажання проживати у гуртожитку, він вирішив винайняти однокімнатну квартиру, що знаходилася поблизу навчального корпусу, у Любченка.

22.08.2020 року під час зустрічі Любченко показав квартиру Демченку. Чоловіки домовилися, що розмір плати за найм складатиме 5000 грн. та окремо узгодили порядок оплати комунальних послуг. При цьому Демченко повідомив, що хоче орендувати квартиру тільки до 22.07.2021 року, оскільки на літні канікули поїде додому. В той же день сторони підписали договір

оренди, де відобразили всі вказані умови, і Любченко передав ключі від квартири Демченку.

30.11.2020 року Любченко прийшов у гості до Демченка, щоб перевірити належний стан квартири, і зустрів там Карпенка, якого він до цього моменту не знав. При цьому, Демченко пояснив, що він вирішив підтримати свого друга, який приїхав на пошуки роботи до м. Харків і ще не мав постійного заробітку, тому надав йому тимчасове помешкання в орендованій квартирі до кінця 2020 року. Любченку не сподобалась така неузгоджена з ним поведінка, тому він наполягав на виселенні Карпенка у короткий строк.

Дайте загальну характеристику договору найму житла. Які особливості встановлено законом щодо регулювання відносин за договором короткострокового найму житла? Поясніть чи мав право наймач Демченко всилити тимчасових мешканців у орендовану ним квартиру. Відповідь обґрунтуйте.

2. ТОВ “Краса” (далі ТОВ), яке займалося виробництвом косметичних засобів в м. Харків, вирішило відкрити додаткові потужності виробництва в м. Полтава. Розуміючи необхідність забезпечення керівника філіалу та технолога виробництва помешканням для проживання у м. Полтава, директор ТОВ звернувся до юриста, який надавав юридичний супровід діяльності товариства для роз’яснення наступного питання: *чи може ТОВ отримати житло в м. Полтава на умовах найму?*

Хто є сторонами договору найму житла? Надайте роз’яснення директору ТОВ. Яка умова повинна бути дотримана у разі коли наймачем виступає юридична особа та як юридично підтвердити дотримання такої умови?

3. У червні 2021 року Симоненко разом зі своїми подругами вирішила здійснити туристичну поїздку до м. Львів. 30 травня 2021 року жінка у додатку Booking обрала помешкання (квартиру), що відповідала її потребам, та, зв’язавшись через додаток із власником Чабан, забронювала його на період з 5 по 10 червня 2021 року, внісши попередню оплату за один день найму на банківську картку власника.

Приїхавши до Львова 5 червня за місцем знаходження орендованої квартири, Симоненко дізналася від Чабана про те, що він відмовляється здавати в оренду їй помешкання, бо у нього є інші клієнти, які запропонували йому більш тривалий термін найму за більшу вигідну ціну, тому він повертає жінці гроші, які вона йому попередньо сплатила.

Симоненко, вказуючи на неправомірність дій Чабана, заперечила і наполягала на передачі їй помешкання на домовлений період на умовах визначених договором, укладеним у електронній формі у додатку. Чоловік відмовляючи Симоненко, зазначив, що між ними не було укладено ніякого

договору оренди житла, адже він фактично не передав у користування жінки квартиру, а попередню оплату їй повернув.

Як Ви вважаєте чи є дії Чабана правомірними? Вирішіть спір.

4. Внаслідок воєнних дій 2022 року на території Харківської області Пилипенко разом з сім'єю був вимушений евакуюватися з м. Дергачі, де постійно проживав. 10 травня 2022 року він уклав з Авраменко договір оренди житлового будинку, що був розташований за адресою: м. Харків, вул. Кузнецька, 45. За місцем знаходження будинку також знаходилося підсобне приміщення, зокрема: комора та два сараї. Виявивши бажання ними користуватися Пилипенко запропонував Авраменку додатково укласти ще один договір найму житла цих приміщень.

Що є предметом договору найму житла? Надайте легальне визначення категорій “житловий будинок”, “квартира”. Яким чином, на Вашу думку, слід упорядкувати відносини щодо користування вказаними приміщеннями?

5. Гончаренко отримав у спадок трикімнатну квартиру у м. Самбір Львівської області. 20 жовтня 2021 року він передав вказане приміщення Левченко за договором найму житла строком на 1 рік.

У лютому 2022 року внаслідок воєнних дій в Україні Гончаренко, який проживав у м. Києві, разом із сім'єю, був вимушений тимчасово виїхати зі столиці, тому перемістився у м. Самбір. По приїзду, 28 лютого 2022 року, чоловік звернувся до Левченка з вимогою негайно звільнити орендовану квартиру, посилаючись на необхідність особистого використання житла. Левченко відмовився виконати вимогу Гончаренка, вказуючи на відсутність для цього правових підстав. При цьому, продовжуючи наполягати на своїх вимогах, Гончаренко звернувся з позовом до суду про розірвання договору оренди з Левченком. Заперечуючи проти позову, наймач вказував, що він має всі законні підстави користуватися квартирою до спливу строку договору, бо справно вносить оплату і добросовісно користується квартирою, ніяким чином не порушуючи умови договору оренди. Крім того, Левченко зазначив, що у нього відсутнє інше житло для проживання, а у зв'язку із великим напливом переміщених осіб у м. Самбір, знайти інше житло в короткий строк за аналогічну плату є вкрай проблематичним.

Які підстави та порядок розірвання договору найму житла? Оцінивши доводи сторін та виходячи із норм цивільного законодавства, дайте ґрунтовну пропозицію щодо вирішення даного спору.

6. З 01 липня 2022 року Удовиченко винаймала кімнату у квартирі Щербаченко строком на 6 місяці. Оскільки, 01 січня 2023 року були святкові новорічні дні, а Щербаченко поїхала у відпустку до Карпат, Удовиченко не припинила користуватися житлом, сподіваючись продовжити договір оренди кімнати ще на 6 місяців. 03 січня 2023 року Щербаченко зателефонувала

Удовиченко і попросила звільнити кімнату до її повернення, оскільки строк договору оренди кімнати закінчився, тому вона має намір передати житло в оренду своїй далекій родичці.

Удовиченко відмовилася виконати вимогу Щербаченко і заявила, що відповідно до ст. 822 ЦК України саме вона має переважне право на укладення договору найму житла на новий строк.

Що таке переважні права наймача? Чи наділена такими правами Удовиченко? Дайте оцінку її доводам.

7. 28.05.2021 року Савченко домовилися укласти з Войтенком договір оренди житлового будинку з правом викупу строком на 5 років. Згідно з домовленістю належний Войтенку на праві власності приватний двоповерховий будинок за адресою місто Чугуїв, вул. Баранівська, 5 передавався у користування родині Савченка у складі чотирьох осіб, за умови помісячної оплати орендних платежів у сумі 40000 тис. грн., на загальну суму 2400000 грн. протягом 5-ти років. На вимогу закону про обов'язковість нотаріального посвідчення договору оренди житла з викупом сторони звернулися до нотаріуса, однак отримали відмову від останнього.

Дайте загальну характеристику договору оренди житла з викупом. Які особливості цього виду договору? Які вимоги до сторін договору оренди житла з викупом встановлені законом? Чи правомірна відмова нотаріуса у посвідченні договору?

8. 13 липня 2021 року Пилипенко уклав з АТ "ІМПУЛЬС-БУД" договір оренди квартири з правом викупу строком на 10 років, який був нотаріально посвідчений.

Під час користуванням квартирою Пилипенко виявив, що майже усі стіни квартири уражені грибком, який проявився зі зниженням температури та збільшенням вологості зовнішнього повітря. Виходячи із положень ч. 8 ст. 5 ЗУ "Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва" про обов'язок орендодавця здійснювати управління житлом до його викупу, чоловік у березні 2022 року звернувся до АТ з вимогою усунути грибкові пошкодження стін квартири та провести ремонт. Однак юрист АТ "ІМПУЛЬС-БУД" заявив, що товариство не зобов'язане це робити, оскільки згідно з договором квартира перейшла у власність орендаря (Пилипенка).

Савченко звернувся до юриста за консультацією з проханням роз'яснити йому: чи законна відмова орендодавця і що йому робити в такому випадку? Юрист, вислухавши викладені Пилипенком обставини, запропонував останньому звернутися до суду з позовом про визнання правочину недійсним, оскільки, на його думку, він був вчинений під впливом обману. Зокрема АТ навмисно приховало факт неналежного стану житлового приміщення, чим ввело Пилипенка в оману щодо обставин, які впливають на вчинення правочину.

Оцініть доводи сторін та пропозицію юриста. Чи правильну консультацію надав юрист? Як, на Вашу думку, слід вирішити спір?

Список літератури

Порядок оренди житла з викупом: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2009 № 274. Законодавство України / Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/204480491>.

Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва : Закон України від 25.12.2008 № 800-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-17#Text>.

Галянтич М. К. Систематизація договорів у житловому праві. *Приватне право і підприємництво*. 2017. Вип. 17. С. 139–143. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pprip_2017_17_33

Галянтич М. К. Договори щодо користування житлом за законодавством України. *Збірник наукових статей*. 2017. С. 20–29.

Швидка В. Г. Істотні умови договору найму (оренди) житла. *Часопис цивілістики*. 2017. Вип. 24. С. 47–51. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/9142/47-51.pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Житлове законодавство України: стан та шляхи удосконалення : монографія / за заг. ред. М. К. Галянтича. Київ : КВІЦ, 2006. 564 с.

Номировська Ю. В. Переважні права наймача за договором найму житла. *Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів*. 2017. Ч. 1. С. 179–183. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/66422/1/№myrovska_zhytlova_sfera.pdf

Явор О. А. Особливі обставини зміни або припинення договору найму (оренди) житла за сучасних умов воєнного стану в Україні. *Аналітико-порівняльне правознавство*. 2022. № 2. с. 110–115. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/261744>.

Дерев'янюк Ю. С. Укладення Е-договорів найму (оренди) житла в контексті захисту інформації в інтернет-середовищі. *Інтелектуальна власність та кібербезпека: погляд з XXI століття* : збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції. 2020. С. 131–136. URL: <http://eprints.cdu.edu.ua/4722/>.

Грущинська Н.І. Договір оренди житла. Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу. Хмельницький національний університет, 2020. с. 29–34. URL: <https://pravo.khmnua.edu.ua/wp-content/uploads/sites/26/2021/01/ZBIRNYK.pdf#page=30>.

Тема 12. Договір позички

(питання для самостійного вивчення)

1. Поняття, предмет та елементи договору позички.
2. Форма договору позички.
3. Сторони договору позички, їх права та обов'язки.
4. Підстави припинення договору позички.

Завдання

1. Симоненко робив ремонт у власній квартирі. Коли йому необхідно було вішати карнизи, він згадав, що його дріль на дачі, яка знаходиться доволі далеко. Для вирішення питання він звернувся до свого сусіда Антонова і попросив позичити його дріль до кінця доби. Антонов погодився, але сказав щоб сусід повернув вчасно, адже завтра дріль буде йому потрібна, адже він працює слюсарем й інструмент необхідний йому для роботи.

Під час роботи, в електромережі стався скачок напруги, який вивів прилад із ладу. Ввечері Симоненко пішов до Антонова пояснити ситуацію та вирішити питання, однак сусіда не було вдома, а телефон було вимкнено.

Наступного ранку Симоненко їхав у відрядження і не повернув дріль Антонову. Антонов не зміг вийти на замовлення, через що клієнт направив йому вимогу про сплату неустойки. Антонов пред'явив претензію Симоненку.

Розберіться у ситуації. Яким чином мають діяти сторони? Якою буде відповідальність Симоненка? Чи змінилася би відповідь, якщо Антонов дав прилад вже пошкодженим?

2. Єрмаков готувався до дня народження. Він запросив гостей, підготував конкурси та звернувся до свого приятеля Яковенка з проханням позичити енциклопедичний словник з метою використання його для гри у слова під час святкування. Яковенко погодився, однак попросив ставитися до книги дуже обережно, адже це був рідкісний екземпляр і мав значну цінність. Єрмаков запевнив, що книга потрібна лише для конкурсу та пообіцяв повернути наступного дня. Ввечері Яковенко переглядав соціальні мережі і побачив фото Єрмакова зі святкування, на якому його словник було підставлено під ніжку столу. Яковенко терміново пішов до Єрмакова та зі скандалом почав вимагати повернути свою річ говорячи в адресу Єрмакова образливі речі, які виставили його непорядним перед колегами. Єрмаков звинуватив Яковенка у зірваному святі та в шкоді його діловій репутації.

Вирішіть справу. Чи законна вимога Яковенка? Чи має право Єрмаков на компенсацію через шкоду діловій репутації?

3. Полярчук, знаючи, що його товариш Федоров їде у відрядження на місяць, попросив позичити йому ігрову консоль Sony PlayStation, адже Федорову вона все одно буде не потрібна, а сам він має сина і хоче пограти із ним в ігри. Федоров, довіряючи своєму другу, дав йому консоль та пароль від облікового запису із доступом до бібліотеки ігор і прив'язаної до магазину банківської карти.

Полярчук, ідучи додому, побачив оголошення на ігровому салоні, в якому пропонувалося здати свою консоль в оренду за плату 500 гривень за добу. Маючи борги, він подумав, що це непоганий варіант заробити і віддав консоль в оренду салону.

Через тиждень Федоров, перебуваючи у відрядженні, почав отримувати повідомлення про те, що хтось купує ігри за допомогою його банківської карти. Подзвонивши Полярчуку, той відповів, що нічого не купляв і можливо це помилка. Полярчук терміново пішов до салону, щоб повернути консоль, але там йому відмовили через те, що договір оренди укладено на один місяць, Полярчук отримав повну орендну плату за місяць і його розірвання буде підставою для застосування неустойки.

Вирішіть справу. Чи можна вважати дії Полярчука законними?

Список літератури

Васильєва В. Проблеми регулювання цивільно-правового договору: теоретичні та практичні аспекти. *Право України*. 2019. № 2. С. 14–24. URL: <https://rd.ua/storage/attachments/4211.pdf>.

Зальопана Н.А. Цивілістичні аспекти договору позички. *Теорія і практика сучасної науки та освіти* (частина II): матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 20-21 травня 2021 року. Львів : Львівський науковий форум, 2021. С. 87–89.

Клюєва Є. Деякі аспекти договору позички за цивільним правом. *Вісник прокуратури*. 2007. №7. С.98–102.

Надьон В. В. Цивільно-правовий аспект розмежування договору позички від інших видів договорів (позика, дарування, найм транспортного засобу, житла, договір прокату, комерційної концесії). *Аналітично-порівняльне правознавство*. № 4 (2021). С. 64–70. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/253839/251131>.

Надьон В. В., Підоненко В. В. Безоплатні договори в системі цивільно-правових договорів України та інших країн. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/175/5023/10522-1?inline=1>.

Ночовкіна О. В. Договір позички за Цивільним кодексом України : автореф. к.ю.н. 12.00.03. Харків, НЮУ ім. Ярослава Мудрого. 2016. 20 с.

Тема 13. Підряд

(питання для обговорення)

1. Поняття, ознаки та види договору підряду.
2. Сторони договору підряду.
3. Зміст та умови договору підряду.
4. Ризик в договорі підряду.
5. Договір побутового підряду та його ознаки. Права та обов'язки сторін.
6. Договір будівельного підряду: поняття, ознаки та види.
7. Договір підряду на проектні та пошукові роботи.
8. Відповідальність сторін за порушення умов договору підряду.

Завдання

1. ТОВ «Альянс» уклало з будівельною фірмою «Житлобуд» договір підряду на ремонтно-будівельні роботи, яким, зокрема, передбачалося відремонтувати приміщення, в якому буде знаходитись офіс замовника. В договорі передбачалася неустойка за прострочення виконання робіт підрядником. Роботи виконувалися з матеріалу підрядника. У підрядника не було спеціалістів-паркетників, тому для облаштування паркету в приміщенні було укладено договір субпідряду з приватним підприємцем Федосєєвим. Останній зірвав строк виконання робіт через хворобу. Фірма «Житлобуд» відмовилася сплачувати неустойку на користь ТОВ «Альянс» за прострочення виконання робіт, оскільки зрив строків стався не з вини фірми «Житлобуд». ТОВ «Альянс» звернулося з претензією до фірми про розірвання договору підряду та компенсацію збитків, оскільки угода з Федосєєвим була укладена підрядником без погодження із замовником.

Дайте правову оцінку ситуації. В Якому випадку підрядник може залучати субпідрядника? Чи є правові підстави для розірвання договору? Права та обов'язки генерального підрядника та субпідрядника?

2. Громадянин Івкін уклав з ТОВ «Зруббуд» договір будівельного підряду з будівництва житлового будинку з клеєного бруса, також було підписано твердий кошторис. Робота виконувалася з матеріалу підрядника. Згодом виявилось, що ціна на будівельні роботи зросла через підвищення вартості на деревину. Щоб не зірвати строки робіт, підрядник самостійно вніс зміни в кошторис, у результаті чого ціна договору зросла на 20%. Замовник зі зміною кошторису не погодився й наполягав на виконанні робіт за попередніми цінами. Підрядник, навпаки, повідомив, що у разі не підписання нового кошторису замовником він звернеться до суду з вимогою про примусове стягнення з останнього різниці у вартості виконаних робіт.

Дайте правову оцінку ситуації. У чому юридична сутність кошторису? В чому різниця між приблизним та твердим кошторисом?

3. Григоренко замовив пошиття одягу з власного матеріалу в ательє. Підрядник видав замовникові корінець документа з назвою «Замовлення на роботи», де було вказано строк виконання робіт та ціну – 1400 грн. За несвоєчасне виконання робіт передбачалася неустойка. Підрядник прострочив виконання робіт на три дні. Неустойку сплачувати відмовився через те, що замовник не прийшов на чергову примірку. Останній не зміг своєчасно прийти на примірку через службове відрядження. Підрядник при видачі замовлення наполягав, щоб замовник додатково сплатив раніш не обумовлені гроші у розмірі 200 грн, оскільки костюм був запакований та відпрасований.

Дайте правову оцінку ситуації? Чи був укладений договір побутового підяду?

4. Вдовиченко регулярно виконував роботи по створенню та реєстрації веб-сайтів на підставі договорів підяду із замовниками. Під час виконання замовлення по створенню сайту для ТОВ «Смайл» Вдовиченко тяжко захворів, потрапив у лікарню і тому здав замовлення на 14 днів пізніше встановленого в договорі строку. ТОВ «Смайл» висунуло вимогу про зменшення оплати за виконану роботу на відповідну суму. Вдовиченко не погодився на зниження вартості виконаної роботи, посилаючись на те, що договором підяду не передбачено випадків зменшення оплати за виконану роботу, а порушення ним строку договору сталося з причин, які він не міг передбачити і запобігти їм, тобто не з його вини. ТОВ «Смайл» звернулося до суду і в позові зазначило, що Вдовиченко як підприємець повинен відповідати за не виконання умов договору незалежно від його вини, а його посилення на хворобу не повинно прийматися до уваги. Заперечуючи проти позову ТОВ «Смайл», Вдовиченко стверджував, що він не вважає себе підприємцем, оскільки ніде в якості такого не зареєстрований.

Дайте правову оцінку ситуації. Чи повинен Вдовиченко відповідати за прострочення виконання умов договору підяду? Які обов'язки підрядника?

5. 08 грудня 2022 року Торебко звернулася до суду з позовом до суб'єкта підприємницької діяльності Карловича про розірвання договору підяду, стягнення матеріальної шкоди, неустойки та відшкодування моральної шкоди. Свої вимоги позивач мотивувала тим, що 26 липня 2022 року сторонами було укладено договір побутового підяду, згідно якого відповідач зобов'язався у 35 денний строк, а саме до 31 серпня 2022 року виконати за замовленням роботу по виготовленню з профілю типу «Venta» та встановити пластикове скління балкону в належній їй квартирі АДРЕСА_1, а вона в свою чергу прийняти та оплатити виконану роботу. Відповідач у її присутності зробив виміри отворів на балконі зазначеної квартири та

оформив, відповідно, замовлення договором від 26.07.2022 року, визначивши вартість замовлення на суму 3300 грн., в свою чергу відповідно нею було внесено попередню плату замовлення у сумі 2000 грн.

31 серпня 2022 року відповідач свої зобов'язання за договором не виконав. У зв'язку з чим з 31 серпня 2022 року до моменту звернення до суду вона неодноразово вимагала у відповідача виконати зобов'язання за договором, на що останній, шукаючи різного роду причини, продовжував ухилятися від виконання свого обов'язку тому вона звернулася до суду.

Дайте правову оцінку ситуації. Яке рішення має винести суд?

6. Бондаренко звернувся до суду з позовом про розірвання договору підряду на виконання монтажних робіт від 12.10.2022 р., укладеного між позивачем та Гарківець, про стягнення з відповідача на відшкодування збитків за невиконання умов договору підряду на виконання монтажних робіт від 12.10.2022 р. грошової суми в розмірі 47 321 грн. 97 коп., які складаються з наступного: 22 688 грн. 23 коп. – вартість переробки оздоблювальних робіт; 4 500 грн. – вартість проведення експертного дослідження ТОВ «Інститут проектування та будівельних експертиз»; 13 355 грн. 00 коп. - авансовий внесок; 1 637 грн. 07 коп. – вартість житлово-комунальних послуг; 5 141 грн. 67 коп. неустойка.

Між сторонами було укладено договір підряду на виконання монтажних робіт, який не був виконаний з вини відповідача: шпалери були надірвані, неакуратно підрізані, між стіною та шпалерами були повітряні простори, також виявлено багато інших недоліків, про які позивач повідомила відповідача, направивши 20.11.2022 поштою претензію, та позивач отримала від відповідача листа про розірвання договору та повернення невідпрацьованої суми авансу в розмірі 4 837, 20 грн. Також відповідач надіслала акт-кошторис виконаних нею робіт, датовану 16.11.2022, згідно з якою загальна сума наданих послуг складає 8 517, 80 грн.

Для доведення факту неналежного виконання умов договору відповідачем позивач звернулася до ТОВ «Інститут проектування та будівельних експертиз» з метою отримання експертного висновку щодо якості проведених відповідачкою робіт; згідно зі звітом про проведення технічного обстеження якості оздоблювальних робіт приміщень мансардного поверху в будинку від 10.12.2022 р., виконані оздоблювальні роботи мають істотні недоліки та не відповідають вимогам ДСТУ-Н В А.3.1-23.2013. Згідно з мотивувальною частиною звіту, використані матеріали підлягають заміні, а вартість переробки оздоблювальних робіт складає 22 688 грн. 23 коп.

Гарківець позов не визнав та звертає увагу, що акт-кошторис не був підписаний та погоджений між сторонами, позивач та відповідач в усній формі домовились про перелік, склад та об'єм виконання монтажних робіт житлового будинку.

Дайте правову оцінку ситуації. Як суд має вирішити справу?

7. У серпні 2019 року позивачка Красноштан звернулася до суду з позовом до відповідача Будько про стягнення коштів. Вимоги вона обґрунтовувала тим, що між сторонами 01 грудня 2018 року укладено усний договір будівельного підряду, на виконання якого відповідач зобов'язався здійснити будівництво житлового будинку за ескізним проектом в с. Вишневе. Даний проект розроблений у 2019 році та наданий відповідачу. Додаткових документів він не вимагав. У 2021 році відповідач завершив роботи по будівництву, а вона здійснила оплату за такі роботи. Однак, у липні 2022 року вона виявила недоліки у роботі, які усувалися відповідачем у серпні 2022 року, проте усунуті не були. З технічного висновку про стан несучих конструктивних елементів вбачається, що вартість відновлювальних робіт у житловому будинку становить 349038 грн. Позивачка просила стягнути кошти у сумі 359346 грн., з урахуванням понесених витрат по сплаті судового збору та витрат на правову допомогу.

Дайте правову оцінку ситуації. Яке рішення має винести суд? Який гарантійний строк передбачено за договором будівельного підряду? Який існує порядок прийняття завершених об'єктів будівництва?

8. У липні 2022 року позивач звернувся до суду з позовом в обґрунтування якого посилався на те, що він здійснює свою господарську діяльність в сфері виробництва меблів та у листопаді 2021 року до нього звернулася відповідачка з проханням виготовити на її замовлення меблі. Згідно їх усної домовленості на замовлення відповідачки він зобов'язався виготовити та встановити кухонну стінку, меблі в ванну кімнату та дві шафи. Після здійснення всіх необхідних замірів між ними було погоджено вартість замовлення на суму 80500 грн. та відповідач сплатила йому аванс в сумі 39500 грн. Таким чином, вважає, що між ним та відповідачкою було досягнуто згоди щодо усіх істотних умов договору підряду, тим самим укладено усний договір підряду.

Вказував на те, що у лютому 2022 року замовлення відповідачки було виконано, меблі виготовлені та встановлені у неї вдома і при прийнятті виконаної роботи відповідач не висловлювала жодних зауважень до якості чи комплектності виготовлених меблів. В подальшому, остання відмовилась оплачувати вартість замовлення, вказуючи на те, що меблі з дефектом, проте не називала в чому саме полягає її незадоволення якістю меблів, не прийняла пропозиції виправити будь-які зазначені нею дефекти, відмовилась повертати меблі та отримати сплачений нею аванс, погрожувала звернутись зі скаргою на його дії до інспекції з питань захисту прав споживачів, після чого на зв'язок не виходила. Вказані дії відповідачки зумовили його звернення до правоохоронних органів, де остання надала пояснення в яких підтвердила наявність угоди між ними про виготовлення меблів, сплату нею авансу, при цьому вказала, що ціна замовлення становить 78000 грн. та вона

відмовляється сплачувати залишок коштів через неякісне виконання її замовлення.

Дайте правову оцінку ситуації. Яке рішення має винести суд? Які обов'язки замовника за договором підяду? У чому полягає обов'язок замовника прийняти роботу, виконану підрядником?

9. Іващенко звернувся до суду з позовом до Лагутенко про стягнення грошових коштів у розмірі 500000 грн. з підстав, передбачених ст.841 ЦК України. В обґрунтування позовних вимог посилався на те, що 08.10.2021 р. між позивачем та відповідачем було укладено усний договір підяду на ремонт пристрою DPI 620 GENII у кількості 1 шт., та пристрою DPI 620 IS у кількості 1 шт., загальна узгоджена вартість яких становила 500 000 грн. Укладення договору підяду підтверджується письмовою розпискою від 17.11.2021 р., яка складена Лагутенко власноручно. Згідно умов договору підяду та вказаної розписки, відповідач мав повернути з ремонту позивачу вищенаведені пристрої 16.11.2021 р. Всупереч умов договору відповідач пристрої не повернув, мотивуючи тим, що їх було викрадено. Відповідачем було подано заяву про викрадення приладів до районного відділу поліції. Станом на момент подання позовної заяви до суду відсутнє судове рішення, у якому було б встановлено факт наявності кримінального правопорушення (викрадення майна).

Дайте правову оцінку ситуації. Як рішення має винести суд?

10. У липні 2021 року Федоренко звернувся до суду з позовом до Олійник про стягнення грошових коштів за невиконання зобов'язання, у якому просив стягнути з останнього грошові кошти у розмірі 24 000,00 грн. На початку вересня 2020 року Олійник за усною домовленістю між ними взяв на себе зобов'язання розробити та надати йому програмне забезпечення.

Олійник для здійснення дій щодо розробки та надання програмного забезпечення запросив у нього для підтвердження їх дійсних намірів щодо програмного забезпечення здійснити оплату грошових коштів, кожного місяця, тоді як він, в свою чергу, запросив у відповідача надати копію наступних документів: 1 сторінку паспорта громадянина України; 12-13 сторінка паспорта громадянина України – місце проживання; картку фізичної особи – платника податків.

Зазначив, що він належним чином виконав вимоги відповідача та кожного місяця перераховував гроші з призначенням платежу: розробка програмного забезпечення. Всього ним було перераховано 24 000,00 грн.

Відповідачем були отримані грошові кошти, що засвідчило надання згоди та виконання взятих на себе зобов'язань по розробці та наданню програмного забезпечення.

Проте, відповідач не виконав взяті зобов'язання щодо розробки та надання програмного забезпечення, на його неодноразові звернення з приводу врегулювання даного питання, як усно, так письмово про

повернення грошових коштів, так як робота не була виконана, коштів не повернув.

На письмові звернення він отримав від відповідача письмову відповідь на претензію щодо вжиття заходів судового врегулювання спору, в котрій останній вказав, що ніякої усної домовленості між ними не було та пригрозив притягненням до кримінальної відповідальності, а також зверненням до Державної податкової інспекції й рекомендував звернутися до компанії «Kodisoft Ltd» щодо отримання коштів у сумі 24 000,00 грн. в регресному порядку, тому що він не має наміру повертати грошові кошти.

Дайте правову оцінку ситуації. Яке рішення має винести суд?

Список літератури

Про архітектурну діяльність : Закон України від 20.05. 1999 р. № 687-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-14#Text>.

Про затвердження Порядку видачі будівельного паспорта забудови земельної ділянки : наказ Мінрегіонрозвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 05.07.2011 р. № 103. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0902-11.#Text>

Про практику вирішення спорів, пов'язаних із виконанням договорів підряду (за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку Вищим господарським судом України) : інформ. лист Вищ. госп. суду України від 18.02.2013 р. № 01-06/374/2013. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_374600-13.#Text.

Цивільний кодекс України : Науково-практичний коментар: пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій України, науковців, фахівців). Т. 9, ч. 1 / під ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : Смуґаста типографія, 2017. 592 с.

Про будівельні норми : Закон України від 05.11.2009 р. № 1704-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1704-17#Text>.

Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>.

Про основи містобудування : Закон України від 16.11.1992 р. № 2780-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2780-12#Text>.

Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>.

Питання прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів : Постанова Кабінету Міністрів України від від 13.04.2011 р. № 461. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/461-2011-%D0%BF#Text>.

Про затвердження Загальних умов укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві : Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2005 р. № 668. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/668-2005-%D0%BF#Text>.

Про затвердження Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю : Постанова Кабінету Міністрів України від від 23.05.2011 р. № 553. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/553-2011-%D0%BF#Text>.

Про затвердження правил побутового обслуговування населення : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.05.1994 р. № 313. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/313-94-%D0%BF#Text>.

Тема 14. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт

(питання для самостійного вивчення)

1. Поняття та юридична характеристика договору на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт.
2. Предмет договорів на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт, їх розмежування з договором підряду.
2. Сторони договору на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт, їх права та обов'язки. Права сторін на результати робіт.
3. Наслідки неможливості досягнення результату за договором на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт, їх права та обов'язки. Права сторін на результати робіт.
4. Відповідальність сторін за порушення договору на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт, їх права та обов'язки. Права сторін на результати робіт.

Список літератури

Андрейцев В. Правова природа договірних правовідносин щодо виконання науково-дослідних робіт. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2009. № 4. С. 101–109.

Великанова М. Співвідношення договору на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських і технологічних робіт із договором підряду. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 11. С. 44–47.

Дмитренко В. В. МІСЦЕ ДОГОВОРІВ НА ВИКОНАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ, ДОСЛІДНО-КОНСТРУКТОРСЬКИХ ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РОБІТ СЕРЕД ДОГОВОРІВ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ. *Право і суспільство*. 2021. № 4. С. 41–48.

Крижна В. М. Права та обов'язки сторін за договором на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт. *Питання інтелектуальної власності*. Вип. 4. Київ, 2006. С. 294–304.

Олійник О. С. Договори у сфері інноваційної діяльності: загально-теоретичні підходи. *Договір як універсальна форма правового регулювання: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Івано-Франківськ, 16 березня 2018 р.). Івано-Франківськ: ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника", 2018.

Про затвердження Порядку планування, фінансування і контролю за виконанням та впровадженням науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт: затв. наказом Міністерства України від 07.11.2000 р. № 187. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0878-00#Text>.

Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>.

Чередник Н. В. Договори дослідницьких університетів у сфері інтелектуальної власності. право і суспільство. 2018. № 4. С. 101–107.

Тема 15. Договір про надання послуг

(питання для самостійного вивчення)

1. Поняття послуги та сутність договорів про надання послуг.
2. Система договорів про надання послуг.
3. Поняття, умови та зміст договорів про надання послуг.
4. Суб'єкти договору про надання послуг.
5. Відповідальність за невиконання або неналежне виконання договору про надання послуг.
6. Підстави припинення договору про надання послуг.

Список літератури

Про захист прав споживачів : Закон України в ред. від 16.10.2020 р. *Відомості Верховної Ради України*, 2020, №30, ст.206.

Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 р. в ред. від 29.11.2020 р. *ВВР*, 2013, №32, ст.409.

Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 01.01.2021 р. *Відомості Верховної Ради України*, 2018, №5, ст.31.

Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02.03.2015 р. №222-VIII. *Відомості Верховної Ради України*, 2015, №23, ст.158.

Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності : постанова КМУ України від 30.12.2015 р. №1187. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF#Text>.

Костецька А. П. Загальні положення регулювання відносин у сфері надання послуг. *Вісник нац. ун-ту внутр. справ*. 2020. Вип.19. С.402–406.

Надьон В. В. Правові аспекти укладення договору про надання первинної медичної допомоги. *Забезпечення прав людини четвертого покоління у системі охорони здоров'я*: матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (Ужгород, 30 квіт. 2020 р.). Ужгород, 2020. С. 87–92.

Пушкар М. Договір про надання правових послуг. *Право. Людина. Довкілля*. Т. 11, № 2 (2020). С. 90–97.

Федорченко Н. Договірні зобов'язання з надання послуг у вітчизняному праві: розвиток та перспективи. *Право України*. 2019. № 2. С. 44–59.

Rorov V., Slyvnaya V. (2020). Особливості цивільно-правової природи договору про надання правової (правничої) допомоги. *Право та інновації*, (2 (30), 50–55. URL: <http://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/view/629>.

Тема 16. Договір перевезення. Договір чартеру (фрахтування). Договір транспортного експедирування

(питання для обговорення)

1. Загальні положення про транспортно-логістичну систему та її суб'єктів, поняття транспорту та перевізних відносин в Україні.
2. Система договорів у транспортно-логістичній сфері.
3. Договори перевезення вантажу різними видами транспорту.
4. Правове регулювання перевезень в прямому, мультимодальному, та міжнародному сполученні.
5. Договір перевезення пасажирів. Права та обов'язки сторін договору перевезення пасажирів. Перевезення багажу.
6. Договір перевезення пошти.
7. Поняття та правове регулювання договору чартеру (фрахтування).
8. Відповідальність сторін за порушення умов договору перевезення. Правові підстави та межі цивільно-правової відповідальності.
9. Поняття та характеристика договору транспортного експедирування.
10. Правові підстави та межі відповідальності за порушення умов договору транспортного експедирування.

Завдання

1. ТОВ «Інтерлогістика» є транспортно-логістичною компанією, яка здійснює перевезення вантажу територією України автомобільним транспортом. 17.02.2023 року, підприємство отримало замовлення на перевезення соняшникової олії маршрутом Харків – Львів. Перевезення має

відбуватися за допомогою двох автомобілів різного тоннажу та з різними адресами завантаження.

Юрисконсульт підприємства отримав завдання скласти договір та підготувати необхідний пакет документів для такого перевезення.

Для цього дайте відповіді на питання: *1. Яка форма та істотні умови даного договору? 2. Які супровідні документи необхідно передати водієві для здійснення такого перевезення? Які документи повинні бути у водія для перевезення цього вантажу?*

2. У квітні 2022 року громадянин Литви Шаускас вирішив зайнятися підприємницькою діяльністю у сфері перевезення пасажирів на території одного з районів Харківської області. Він придбав декілька автобусів і виставив їх на один не дуже популярний маршрут, який з'єднував селище з районним центром. Водіями на цей маршрут він запросив знайомих охоронців, які працювали на будівельному підприємстві в селі неподалік. При цьому один з цих водіїв мав хронічне захворювання, страждав на епілепсію.

Через невеликий проміжок часу, автобуси були зупинені співробітниками поліції і Шаускаса було притягнуто до відповідальності за порушення правил перевезення пасажирів. Шаускас заперечував проти такого рішення, повідомивши, що він зареєстрований як фізична особа-підприємець і сплачує податки, як платник єдиного податку другої групи.

Дайте відповіді на питання: *1. Якими є вимоги до перевізника за договором про перевезення пасажирів? 2. Який порядок участі підприємця у перевізних відносинах? 3. Що таке регулярні та нерегулярні перевезення пасажирів? 4. Які вимоги ставляться до водіїв транспортних засобів?*

3. 12.12.2022 року АТ «Бетон-конструкт» відправило залізницею бетонні плити з м. Суми до м. Стрий. Вантаж на станцію призначення не прибув. 10.01.2023 року, вважаючи вантаж загубленим, АТ, на підставі п. 117 Статуту залізниць України, пред'явило претензію до залізниці про відшкодування вартості вантажу, а також втраченої вигоди. Залізниця відхилила претензію, посилаючись на норми Статуту, і вказала, що вантаж видано ТОВ «Захід плюс», до якого і слід пред'явити претензію про відшкодування вартості вантажу. АТ подало до господарського суду позов. Доказів про переадресування вантажу до суду не було надано.

На яке питання розраховане це завдання? Яке рішення має винести суд?

4. У вересні 2021 року Пустовий через інтернет-магазин придбав мобільний телефон Apple iPhone 12 Pro, який отримав у відділенні логістичного оператора у місті Бахмут. Через кілька днів він виявив дефект пристрою і звернувся до магазину із вимогою гарантійного ремонту або заміни телефону. Кур'єрською службою телефон було доставлено до м.

Києва, де була проведена діагностика та виявлено проблему, внаслідок чого він був замінений на інший.

Менеджер магазину зв'язався із Пустовим для уточнення зручного способу пересилки пристрою. Пустовий обрав одну з популярних кур'єрських служб і, для економії коштів за пересилку, попросив зазначити оголошену вартість відправлення у розмірі 200 гривень. Під час слідування маршрутом автомобіль, який здійснював перевезення вантажу потрапив у ДТП і сталася пожежа, внаслідок якої весь вантаж загинув.

Пустовий звернувся до кур'єрської служби із вимогою компенсації вартості пристрою. Представник перевізника погодився компенсувати втрату у розмірі оголошеної вартості. Пустовий не погодився, зазначивши, що незважаючи на те, що дійсно зазначив вартість відправлення у розмірі 200 гривень, вказав у описі вантажу “мобільний телефон Apple iPhone 12 Pro”.

Розберіться у ситуації. Який порядок визначення відповідальності перевізника? Чи змінилося б рішення, якщо пожежа сталася вже на складі логістичної компанії?

5. 17.02.2023 року АТ «Запоріжжя фарфор» уклало договір поставки фарфорових виробів із ТОВ “Все для дому”. 26.02.2023 року менеджер оформив необхідну документацію і здійснив передачу для перевезення запаковані коробки з фарфоровими виробами, які замовила мережа магазинів «Все для дому» у місто Ужгород.

Отримавши замовлення, представники магазину побачили, що значна частину товару розбита, при цьому самі коробки були цілими, не падали, не мають слідів пошкоджень або навіть подряпин.

ТОВ «Все для дому» звернулося до перевізника ТОВ «Транс-експрес» із позовом про відшкодування завданої шкоди. В свою чергу перевізник подав відзив на позовну заяву, в якому просив у задоволенні позову відмовити в повному обсязі, посилаючись на те, що коробки цілі, працівники ТОВ «Транс-експрес» завжди обережно завантажують автомобілі, а всі пункти прийому, завантаження та розвантаження товару обладнані камерами відеоспостереження і жодних інцидентів не було зафіксовано.

Вирішіть питання відповідальності перевізника. Яким є момент переходу ризиків у договорах перевезення вантажів? Які особливості відповідальності сторін у договорах перевезення вантажів?

6. У лютому 2023 року громадянин Пивоваров вирішив займатися підприємницькою діяльністю у сфері вантажних перевезень. Для цього він зареєстрував ТОВ «ЛОГІСТИКС ПЛЮС», видами економічної діяльності якого, визначив вантажний автомобільний транспорт та послуги з перевезення вантажів. Після цього він придбав два вантажних автомобілі, а щодо ще двох уклав договір лізингу.

Найнявши водіїв та відправивши автомобіль у перший рейс з перевезення піску, водія одразу зупинили співробітники поліції та винесли

постанову у справі про адміністративне правопорушення через відсутність товарно-транспортної накладної (ТТН).

Поясніть правила використання ТТН при перевезеннях автомобільним транспортом. Що таке CMR накладна? Заповніть ТТН, використовуючи форму <https://zakon.rada.gov.ua/laws/file/text/74/f486509n71.doc>. Чи змінилася б ситуація, якби перевозилися небезпечні вантажі?

7. У січні 2022 року із порту Одеса вийшов корабель, який перевозив металеві конструкції до порту Афіни. Конструкції призначені для подальшої переробки та монтажу і не були кінцевим виробом. Товар було відвантажено за правилами СІФ Інкотермс із кінцевим терміном доставки 03.03.2022 року. Через ряд проблем судно не прибуло вчасно, окрім цього частина вантажу була втрачена через шторм. Між замовником, поставщиком та перевізником виник спір стосовно винного в інциденті.

Вирішіть справу. Як застосовуються правила Інкотермс? Чи змінилося б рішення, якщо б використовувалося правило EXW? Яке було б рішення, якщо сторони б не використовували правила Інкотермс в цьому рейсі?

8. Чернишенко запланував поїздки до Карпат у липні 2022 року із своїм кумом. Він заздалегідь придбав квиток на потяг у плацкартний вагон і спакував валізи, після чого зателефонував своєму куму Липинському щоб узгодити час виїзду.

Знаючи, що Чернишенко часто подорожує автомобілем, але майже не їздить потягом, і у подорожі бере з собою свого собаку бійцівської породи, Липинський запитав чи оформив він документи на перевезення собаки. Чернишенко дещо розгубився, адже не знав, що для тварин також існують певні правила, але вирішив нічого не робити, адже собака за характером спокійний, до того ж має всі необхідні щеплення і навіть клубний паспорт, а також тому, що ніколи ніяких ситуацій з ним не виникало.

У день виїзду потягу він прибув на вокзал, однак провідник відмовив у перевезенні тварини.

Визначте правила перевезення тварин. Як би змінилася ситуація, якщо замість потяга Чернишенко подорожував би літаком? Які дії має зробити Чернишенко? Чи змінилося б рішення, якщо собака був поводитирем?

Список літератури

Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відом. Верхов. Ради України. 2003. №№ 40–44.

Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Відом. Верхов. Ради України. 2003. № 18.

Кодекс торговельного мореплавства України: Закон України від 23. 05. 1995 р. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 47-52.

Повітряний кодекс України: Закон України від 19.05.2011 р. // *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 48-49.

Про транспортно-експедиторську діяльність: Закон України від 01.07.2004 р. № 1955. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 52.

Про транспорт: Закон України від 10.11.1994 р. № 232/94-ВР. *Відом. Верхов. Ради України*. 1994. № 51.

Про залізничний транспорт: Закон України від 04.07.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 40.

Про автомобільний транспорт: Закон України від 05.04.2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 22.

Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII. *Відом. Верхов. Ради України*. 2015. № 23.

Правила обчислення термінів доставки вантажів, затверджені наказом Міністерства транспорту України № 644 від 21.11.2000 р.

Правила оформлення перевізних документів, затверджені наказом Міністерства транспорту України № 644 від 21.11.2000 р.

Правила видачі вантажів (ст.ст.35, 42, 46, 47, 48, 52, 53 Статуту) затверджені наказом Міністерства транспорту України № 644 від 21.11.2000 р. (п.34, п.37);

Збірник тарифів на перевезення вантажів залізничним транспортом у межах України та пов'язані з ними послуги та Коефіцієнтів, що застосовуються до Збірника тарифів..., затверджений наказом Міністерства транспорту та зв'язку України від 26.03.2009р.№317 (Розділи I, II, IV, V)

Статут залізниць України: Затв. постановою КМ України від 06.04.1998 р. № 457. *Офіційний вісник України*. 1998. № 14.

Порядок обслуговування громадян залізничним транспортом, затверджений постановою КМУ від 19.03.1997р. № 252. *Офіційний вісник України*. 1997. число 12 (книга 1).

Правила перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні: затв. наказом Міністерства транспорту України від 14.10.1997 р. № 363. *Офіційний вісник України*. 1998. № 8.

Правила надання населенню послуг з перевезень міським електротранспортом: затв. постановою КМУ від 23.12.2004 р. № 1735. *Офіційний вісник України*. 2005. № 52. Том 1.

Правила оформлення вантажних перевізних документів на перевезення морським транспортом: затв. наказом М-ва транс. та зв'язку України від 13.12.2004 р. № 1098, зареєстр. в М-ві юстиц. України 28.12.2004 р. за № 1657/10256. *Офіц. вісн. України*. 2004. № 52. Т. 2. Ст. 3468 (зі змінами).

Правила видачі вантажів (ст. 35, 42, 46, 47, 48, 52, 53 Статуту): затв. наказом М-ва транс. України від 21.11.2000 р. № 644, зареєстр. в М-ві юстиц. України 24.11.2000 р. за № 862/5083. *Офіц. вісн. України*. 2000. № 48. Ст. 2108 (із змінами).

Тимчасове положення про місячне планування та організацію перевезень експортних, імпорتنих та транспортних вантажів залізничним, 68

морським та річковим транспортом: затв. постановою КМ України від 17.05.1993 р. № 357. *ЗПУ України*. 1993. № 10.

Гриняк Т. В. Цивільно-правова відповідальність перевізника за договором перевезення вантажу автомобільним транспортом: монографія. Київ: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2017. 224 с.

Лукаsevич-Крутник І. С. Договірні зобов'язання з надання транспортних послуг у цивільному праві України : дис. ... д-ра юр. наук : 12.00.03. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 502 с.

Попов В.А. Правовідносини у сфері перевезення вантажів у прямому та прямому змішаному сполученні: автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.03; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2017. 20 с.

Попов В. А. Класифікація договорів, що укладаються у сфері перевезення. *Наше право*. 2016. № 1. С. 150–157.

Попов В. А., Рубан О. О. Місце договору чартеру (фрахтування) у цивільному праві України. *Юридичний науковий електронний журнал*. №2/2021. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2021/23.pdf

Самойленко Г. Особливості цивільно-правового регулювання перевезень пасажирів, здійснюваних з використанням мобільних додатків Uber та BlaBlaCar. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 9. С. 29–34.

Таш'ян Р. І. Механізм цивільно-правового регулювання транспортних відносин. *Університетські наукові записки*. 2016. № 57. С. 101–109.

Тема 17. Договір зберігання

(питання для обговорення)

1. Поняття, юридична характеристика договору зберігання.
2. Істотні умови договору. Форма договору
3. Сторони договору, їх права та обов'язки.
4. Припинення договору зберігання. Відповідальність за порушення умов договору.
5. Особливості договору складського зберігання.
6. Спеціальні види зберігання.

Завдання

1. Громадянин Сидоренко звернувся з позовом до суду до автостоянки «Світязь» про стягнення вартості втраченого автомобіля. Позивач зазначив, до 8 березня він уклав договір з автостоянкою строком на 1 рік. Об'єктом зберігання був автомобіль BMW 320d, що належить йому на праві власності. 7 серпня він поставив його на закріплене за ним місце, однак

зранку автомобіль зник. Вартість автомобіля на момент його втрати становила 850 тис.гривень. Добровільно автостоянка відшкодувати вартість майна відмовилась. Тому позивач вимагає задовольнити його вимоги і стягнути вартість автомобіля, а також відшкодувати моральну шкоду в розмірі 40 тис. гривень.

Чи підлягають вимоги Сидоренко задоволенню? Як повинен вирішити справу суд?

2. 3 лютого 2020 року ТОВ «Ранок» передало товарному складу на зберігання протягом 18 місяців 300 мішків пшеничного борошна. Після закінчення строку товарний склад відмовився повернути передану кількість товару. Тоді ТОВ звернулось до Господарського суду з вимогою про повернення борошна. Однак в процесі розгляду справи було встановлено, до товарний склад не може повернути товар тому, що він фактично знищений. Договір був посвідчений видачею квитанції, тому, як вважає відповідач, не є укладеним. Позивач в процесі розгляду справи змінив позовні вимоги і вимагав відшкодування вартості втраченого товару в розмірі 650 тис.гривень.

Розгляньте докази сторін. В якій формі укладається договір зберігання на товарному складу? Які особливості відповідальності зберігача за договором складського зберігання?

3. 10 листопада Панасюк прийшов до спортивного клубу на тренування. На рецепції йому видали ключ від індивідуальної кімнати, де він залишив верхній одяг та особисті речі. Після заняття громадянин виявив, що в нього зникли верхній одяг (зимовий куртка відомого бренду), гаманець, в якому були гроші та посвідчення водія. Він звернувся до адміністрації спортивного клубу з вимогою про відшкодування вартості викрадених речей. Адміністрація відмовилась, посилаючись на те, що за залишені та втрачені речі вони відповідальності не несуть.

Дайте правовий аналіз ситуації. Яка особливість відповідальності професійних зберігачів?

4. У готелі з номера Марченко було викрадено папку з документами юридичної особи, засновником якої був Марченко, акції, гаманець та валізу з особистими речами. Адміністрація готелю відмовилась задовольнити вимоги Марченко провести розслідування і повернути викрадені речі, оскільки особисто постоялець їх не передавав на зберігання і вину працівників встановити неможливо.

Як слід вирішити справу? Чи повинен готель нести відповідальність за речі постояльців?

5. Пасажир Власенко під час подорожі в потязі Харків–Івано-Франківськ поклав свою валізу на полицю для багажу в купе. Після прибуття до місця призначення ним було виявлено пошкодження валізи та його речей

масляною рідиною. Як з'ясувалось при огляді полиці, рідина протікала через щілину в даху вагона. Тимченко негайно звернувся до провідника та начальника потягу для фіксації факту заподіяння шкоди, а потім подав позов до ПАТ «Укрзалізниця» про відшкодування шкоди заподіяної внаслідок неналежного виконання зобов'язання за договором зберігання. Відповідач заперечував, вважаючи, що жодного договору зберігання з позивачем не було укладено і у залізниці немає обов'язку зберігати ці речі.

Проаналізуйте спірну ситуацію та вирішіть спір.

Список літератури

Про сертифіковані товарні склади та прості і подвійні складські свідоцтва : Закон України від 23.12.2004р. 2286-IV.

Про охоронну діяльність : Закон України від 22.03.2013р. 4616-VI.

Правила зберігання транспортних засобів на автостоянках : Постанова Кабінету Міністрів України від 22.01.1996р. № 115.

Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг : затв. Наказом Державної туристичної адміністрації від 26.03.2004р.

Правила користування автоматичними камерами схову самообслуговування : затв. наказом Міністерства транспорту України від 10.07.1996.

Про затвердження Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу, та пошти залізничним транспортом України : наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 27.12.2006 р.

Про організацію службової діяльності поліції охорони з питання забезпечення фізичної охорони об'єктів : наказ Міністерства внутрішніх прав України від 97.97.2017р.

Цивільний кодекс України : науково-практичний коментар: пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позиції вищих судових інстанцій України, науковців, фахівців. Т. 9, ч. 3: Послуги. Перевезення. Транспортне експедиркування. Зберігання / за редакцією І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2020.

Демчук А. М. Європейський досвід укладення договору зберігання на товарному складі. *Studenckie Zeszyty Naukowe*. Lublin, 2015. № 27. Р. 109–122.

Демчук А. М. Цивільно правова характеристика договору зберігання на товарному складі. *Історико-правовий часопис*. 2015. № 2 (6). С. 87–92.

Донець А. Договір зберігання речей в готелі. *National Law Journal: Theory and Practice*. Martie, 2015. С. 65–69. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2015/2/part_2/15.pdf

Дудко О. М. До питання визначення товарних складів як зберігачів товарів. *Право та суспільство*. 2014.

Тема 18. Договір доручення

(питання для обговорення)

1. Поняття та юридична характеристика договору доручення.
2. Сторони договору доручення.
3. Предмет, строк та інші умови договору доручення.
4. Форма договору доручення.
5. Довіреність на здійснення дій повіреним. Співвідношення довіреності і договору доручення.
6. Передоручення: підстави, форма.
7. Звіт повіреного.
8. Припинення договору доручення: підстави та правові наслідки.
9. Комерційне представництво.

Завдання

1. Між Богдановим та Авіловим у листопаді 2019 р. був укладений договір, відповідно до умов якого останньому (Авілову) доручалось продати партію ялинкових прикрас за ціною не нижче, ніж 500 тис. грн. Коли Авілов прийшов зі звітом до Богданова, виявилось, що партія була продана за 350 тис. грн. За словами Авілова, він не зміг продати партію за встановлену в договорі ціну за обставин, які від нього не залежали: на ринку не виявилось покупців, які б погодились купити партію за встановленою ціною, а в умовах жорсткої конкуренції з боку продавців аналогічних товарів він для виконання доручення був вимушений максимально знизити ціну.

Оскільки Авілов відмовився відшкодувати різницю у ціні, Богданов звернувся до суду з позовом про визнання договору купівлі-продажу недійсним на підставі того, що дії повіреного не відповідали змісту договору доручення.

На яке питання теми розраховано це завдання? Вирішіть справу.

Яким буде рішення, якщо партія буде продана за ціною вищою, ніж встановлена у договорі (наприклад, за 550 тис. грн.)?

2. Громадянин Тарасенко вирішив продати квартиру, власником якої він був, але за браком часу не міг це зробити сам і вимушений був звернутись до Кучеренка. Після продажу нерухомості Кучеренко пред'явив вимогу щодо оплати наданих послуг, адже договір був укладений вчасно і на вигідних умовах. Тарасенко зволікав з оплатою, нагадавши, що свого часу сторони не

дійшли згоди щодо цієї умови, тому Кучеренко заявив, що притримує отриманні за правочином гроші до проведення розрахунків із ним. Тарасенко не погодився з такими діями і звернувся з позовом до суду.

В суді в обґрунтування своїх вимог Кучеренко наполягав на тому, що: по-перше, має право на винагороду; по-друге, хоча положеннями Глави 68 безпосередньо не передбачено право повіреного притримувати гроші, які мають бути передані довірителеві, але послуговуючись положеннями ст. 8 ЦК України про аналогію, суд може застосувати до правовідносин сторін ст.1019 ЦК України, оскільки і договір комісії, і договір доручення є формами правової реалізації представництва і лише в такий спосіб суд може захистити права та інтереси повіреного.

На які питання теми розраховано це завдання? Оцініть аргументи сторін. Яке рішення має прийняти суд? Чи може представник відмовитись від вчинення дій, які визначені довіреністю? Проаналізуйте співвідношення понять «відмова повіреного від договору доручення» та «відмова від вчинення дій, що визначені довіреністю».

3. За договором доручення Тодоренко зобов'язався придбати автомобіль для Абросимова. На наступний день між Тодоренко та Потапенко був укладений відповідний договір купівлі-продажу і сплачений аванс у розмірі 50% від вартості авто.

Абросимов відмовився прийняти виконання доручення, так як виявилось, що Тодоренко купив автомобіль за ціною, яка на 7% перевищила ту, що була погоджена сторонами в договорі. У відповідь Тодоренко пояснив, що таке перевищення ціни обумовлено маркою автомобіля та роком випуску, а торгуватися і знижувати ціну Потапенко не хотів, оскільки мав й іншого покупця, який був готовий придбати авто за повною ціною. З огляду на таку ситуацію дати остаточну відповідь треба було впродовж півгодини, але на дзвінки Тодоренко не відповідав. Абросимов не вважав такі аргументи обґрунтованими і вимагав повернення сплачених за автомобіль грошей. Тодоренко, в свою чергу, наполягав на сплаті йому винагороди, оскільки мета, задля якої укладався договір доручення, була ним досягнута. Між тим до Абросимова звернувся Потапенко з вимогою сплатити 50% ціни, які залишилися.

На які питання теми розраховано це завдання? Як слід вирішити спір? Обґрунтуйте свою позицію. Яким буде рішення, якщо через два дні після укладення договору Абросимов скасував довіреність, видану Тодоренку?

4. Якушев був уповноважений Красновим продати садибу, що належала останньому на праві власності. Якушев, діючи від імені власника, уклав договір з Агенцією нерухомості «Золоті Ворота» (далі - виконавець), який містив застереження “не відчужувати об’єкт нерухомості без участі виконавця”.

Через місяць після укладення договору з виконавцем садиба була продана дружині Якушева без відома виконавця. Виконавець звернувся з вимогою про відшкодування Якушевим збитків та моральної шкоди за порушення договору. Якушев відмовився і зауважив, що виконавець не рекламував об'єкт нерухомості та не організовував перегляди потенційними покупцями.

Краснов відмовився прийняти виконання доручення і подав позов до суду з вимогою про розірвання договору купівлі-продажу, оскільки вважав, що повірений не вчинив жодних дій для пошуку інших покупців, тим самим порушив його інтереси як довірителя. На думку Якушева, в даному випадку особистість покупця не має значення - ним може бути будь-яка особа, в тому числі й його дружина, яка з усіх потенційних покупців першою прийняла пропозицію купити садибу.

На які питання теми розраховано це завдання? Визначте, які договори були укладені Якушевим, Красновим, Агенцією нерухомості «Золоті Ворота»; надайте їх правову характеристику. Як слід вирішити спір? Обґрунтуйте свою позицію.

5. 01.07.18 р. Щербаков наділив Гіршмана повноваженнями представляти його інтереси і вести справи з усіх питань, що будуть стосуватись його в усіх організаціях, установах, підприємствах незалежно від їх форм власності та підпорядкування, органах виконавчої влади, місцевого самоврядування та в судах.

Через рік після видачі довіреності Щербаков отримав лист від директора ТОВ «Мрія» (далі – ТОВ), в якому зазначалось, що Щербаков є одним із засновників ТОВ з лютого 2019 р. і йому як учаснику, який прострочив внесення свого вкладу, для здійснення цих дій надається додатковий строк – 30 днів. Виявилось, що Гіршман на підставі повноважень, наданих йому довіреністю, прийняв участь у загальних зборах засновників, на яких було прийнято рішення про створення ТОВ, затвердження його статуту, призначення директора, визначено розмір статутного капіталу та розподілені частки між учасниками.

Щербаков, маючи намір оскаржити рішення зборів про створення ТОВ, відповідно до якого він став одним із засновників, уклав із адвокатом договір про правову допомогу. Щербаков пояснив адвокату, що не мав наміру брати участь у створенні юридичної особи (ТОВ) та передавати своє нерухоме майно до статутного капіталу. До того ж до створення ТОВ довіреність була скасована. Адвокат зазначив, що шанси виграти справу невеликі, і запропонував, якщо суд прийме рішення на користь Щербакова, останній має сплатити додаткову винагороду. Ця умова була закріплена в договорі між Щербаковим та адвокатом.

На які питання теми розраховано це завдання? Визначте, які договори були укладені; надайте їх правову характеристику. Як слід вирішити спір? Обґрунтуйте свою позицію.

Список літератури

Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 №2275-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#n14>.

Васильєва В.А. Цивільно-правове регулювання діяльності з надання посередницьких послуг : монографія. Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника, 2006. 346 с.

Дихта Н. М. Спеціальні підстави припинення договору доручення за цивільним законодавством України. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 61. С. 551–559. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2011_61_75.

Дихта Н. М. До питання про предмет договору доручення. *Право і суспільство*. 2015. № 5.2. С. 84–88. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2015_5.

Дихта Н. М. Прояв фідучіарності сторонами під час реалізації прав за договором доручення. *Часопис цивілістики*. 2018. Вип. 28. С. 32–26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chac_2018_28_8.

Дмитренко Л. Д. Сутність та ознаки представництва: сучасний стан нормативно-правового регулювання та проблемні аспекти : монографія. Львів : Світ, 2015. 439 с.

Заборовський В. В. Співвідношення довіреності і договору доручення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 5. С. 69–80.

Іванова К. Ю. Захист інтересів боржника у договірному представництві. *Проблеми цивільного права та процесу* : тези доп. учасників наук.-практ. конф., присвяч. 95-річниці від дня народження О. А. Пушкіна (Харків, 22 травня 2020 р.), МВС України, Харків, нац. ун-т внутр. справ; Харків, обласний осередок Всеукр.громад, орг. «Асоціація цивілістів України». Харків : ХНУВС, Панов, 2020. С. 250–254.

Карнаух Б. П. Обов'язки повіреного за договором доручення. *Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних прав* : матеріали "круглого столу", присвяч. пам'яті проф. Ч. Н. Азімова (м. Харків, 16 груд. 2016 р.). Харків, 2017. С. 215–222. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/14972>.

Маслова-Юрченко К. О. Порівняльна характеристика договорів андеррайтингу та доручення. *Форум права*. 2008. № 2. С. 349–354. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index

Саванець Л. М. Довіреність та договір доручення: порівняльно-правовий аналіз. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. Вип. 4. С. 112–118. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2020_4_19

Федорченко Н.В. Договір доручення : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2004. 223 с.

Фляжнікова Я. Про гонорар успіху адвоката. *European political and law discourse*. 2020. Vol. 7. Issue 1. P. 92–99. URL: <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2020/2020-7-1/15.pdf>.

Цюра В.В. Інститут представництва в цивільному праві України : дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2017.

Цюра В.В. Теоретичні питання інституту представництва в цивільному праві України : монографія. Київ : КНУ ім. Тараса Шевченка, 2016. 490 с.

Тема 19. Договір комісії

Питання для обговорення

1. Поняття та юридична характеристика договору комісії.
2. Зміст договору комісії.
3. Сторони договору комісії, їх права та обов'язки.
4. Договір субкомісії.
5. Види договору комісії.
6. Підстави для припинення договору комісії.
7. Правові наслідки невиконання чи неналежного виконання умов договору комісії.

Завдання

1. Василюк уклав зі своїм товаришем Степанишиним договір комісії, відповідно до якого останній за винагороду в розмірі 1000 грн повинен підшукати та придбати ноутбук, яким повинен відповідати чітко визначеним вимогам та вартість якого не перевищує 40 тис. грн. Зазначена сума була передана Степанишину одразу після укладення договору комісії. Через 3 дні останній повідомив про укладений договір купівлі продажу ноутбука, однак повідомив Василюка про те, що зараз він у відпустці і перебуває за межами України, а тому самотійно не може забрати його у продавця. Василюк самотійно звернувся до продавця, однак останній повідомив, що розрахунок був неповний і останній повинен доплатити 1500 грн, а також додав, що з останнім він договір не укладали, тому він не є власником ноутбука і не може його забрати.

Дайте правову характеристику договору комісії. Як необхідно вирішити справу.

2. ТОВ «Зоря» уклало договір комісії з молокозаводом на реалізацію молочних продуктів в роздрібній мережі. Відповідно до укладеного договору ТОВ як комісіонер брало на себе обов'язок реалізувати молочну продукцію споживачам, отримуючи за це винагороду в розмірі 15% від вартості реалізованого товару. В липні цього ж року через аварію системи

енергопостачання і у зв'язку з простоєм холодильних агрегатів ТОВ молочна продукція втратила свої споживчі якості, стала непридатною до споживання, що призвело до виникнення збитків в розмірі 35 тис грн.

Оцініть ситуацію та дайте їй правову оцінку. Чи має юридичне значення обставина, що молочна продукція втратила свою якість внаслідок аварії системи енергопостачання?

3. Придатко на праві власності належало 5 тонн кукурудзи. Вона уклала договір про продаж цієї кукурудзи в строк до 1 березня поточного року з Коваленком, за що він мав отримати винагороду в розмірі 3 тис грн. Незабаром Коваленко був змушений відбути у відрядження. З метою належного виконання своїх обов'язків комісіонера він домовився з Іванчуком, що останній продасть кукурудзу, за що отримає 50% винагороди тобто 1500 грн. Іванчук продав кукурудзу за визначеною ціною та в визначений строк. Дізнавшись про це Придатко звернулася до Іванчука з пропозицією передати їй гроші за продану кукурудзу та надала останньому винагороду в розмірі 2000 грн. Іванчук погодився. Повернувшись із відрядження, Ковальчук звернувся до Придатко з вимогою про сплату йому винагороди, тому що договір виконано належним чином. Придатко відмовила задовольнити вимоги, вважаючи, що він мав особисто надати послугу, і якщо він має претензії, то їх потрібно пред'являти Іванчуку.

Оцініть відповідність чинному законодавству дій комітента та аргументи сторін. Чи можна залучати до виконання договору комісії інших осіб?

4. Войтко отримав у спадщину комплект ювелірних прикрас із золота, які вирішив продати. Він звернувся до магазину «Ювелірний світ», що здійснював продаж ювелірних виробів, в тому числі і укладаючи договори комісії. Представник магазину оцінив ювелірні прикраси та погодився укласти договір комісії. Однак у Войтко при собі не було документів, що посвідчували особу і вони домовились залишити прикраси в магазині та укласти договір комісії наступного дня в належній формі. Наступного дня він дізнався, що речі реалізовані, і тому йому запропонували не оформляти договір комісії, а просто забрати гроші. Коли Войтко дізнався ціну, яку йому запропонували сплатити, то був здивований, тому що речі були оцінені за значно більшою ціною. Магазин пояснив це так, що 80% від вартості це ціна за проданий товар, який належить Войтко, а 20%- це комісійна винагорода магазину, і що вони працюють саме за таких умов. Реалізувати ж ювелірні прикраси дорожче не було можливості.

Войтко звернувся до юриста з питаннями:

- 1) Чи має право комісійний магазин реалізувати речі, що належать на праві власності іншій особі не уклавши договору?
- 2) Чи може він вимагати 100% вартості реалізованих прикрас?

3) Чи повинен був Войтко надати комісіонеру документи або інші докази, що підтверджують його право власності на ці речі?

Дайте відповіді та правову характеристику цих відносин.

Список літератури

Інструкція про порядок оформлення суб'єктами господарювання операцій при здійсненні комісійної торгівлі непродовольчими товарами : затв. наказом Міністерства зовнішньо-економічних зв'язків та торгівлі від 08.07.1997 р.

Про порядок провадження діяльності страховими посередниками : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.1996 р. № 1523.

Правила комісійної торгівлі ювелірними виробами з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння органічного утворення та напівдорогоцінного каміння : затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.10.2004 р. № 678.

Правила торгівлі антикварними речами : затв. Наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, Мін. культури і мистецтв України від 29.12.2001р. № 322/795.

Правила (умови) здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами: брокерської діяльності, дилерської діяльності, андеррайтингу, управління цінними паперами : затв. рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 15.12.2006 р. № 1449.

Сибіга О.М. Договір комісії за Цивільним кодексом України : монографія. Харків : Право, 2010.184с.

Цивільний кодекс України : науково-практичний коментар : тлумачення, пояснення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій України, науковців, фахівців. Т. 9 : Страхування, доручення, комісія, управління майном / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2020. 328 с.

Тема 20. Договір управління майном

(питання для обговорення)

1. Поняття, предмет, правова характеристика договору управління майном
2. Форма і строк договору управління майном
3. Сторони в договорі управління майном, їх права і обов'язки
4. Відповідальність управителя за договором управління майном
5. Припинення договору управління майном

Завдання

1. Кириленко О. (довіритель) звернувся до суду з позовом до ТОВ «Технопром» неустойку в розмірі 15.000 грн., за несвоєчасне виконання зобов'язань з будівництва об'єкта та передачі у власність об'єкта інвестування, до ПАТ «Фінівест груп» стягнути неустойку в розмірі 55.000 грн за прострочення та неналежне надання фінансової послуги з управління майном. Позовні вимоги були обгрунтовані тим, що Кириленко О., уклав з ТОВ «Технопром» договір щодо участі у фонді фінансування будівництва. Згідно з умовами договору об'єктом будівництва є 4-кімнатна квартира, загальною площею 130 кв. м., яка розташована була на 5 поверсі будинку. Кириленко О., стверджував про те, що свої зобов'язання щодо оплати вартості об'єкта інвестування він виконав належним чином та повністю, передавши ТОВ «Технопром» на рахунок фонду фінансування будівництва грошові кошти, що підтверджується записом у свідоцтві про участь у фонді фінансування будівництва. Термін здачі об'єкта будівництва – 2 квартал 2022 р., однак ці умови не були виконані, у зв'язку з чим порушені права та інтереси позивача як добросовісного довірителя та споживача фінансових послуг. Крім цього, Кириленко О., посилався на те, що відповідачі допустили недобросовісну поведінку стосовно нього як довірителя фонду, договір про участь у фонді фінансування будівництва не містить положень щодо відповідальності управителя ПАТ «Фінівест» та забудовника ТОВ «Технопром» за неповноту та несвоєчасність виконання своїх зобов'язань перед ним.

На які питання розраховане завдання? Яким чином управитель повинен здійснювати свої обов'язки за договором управління? Яке рішення прийме суд?

2. Подружжя Іваненків передало за договором управління цінні папери, які вони отримали у спадок, в управління фінансовій компанії. В договорі було встановлено те що подружжя поквартально повинні виплачувати управителю винагороду у розмірі 2 % від вартості переданого в управління майна і відшкодовують йому всі необхідні витрати. Фінансова компанія поквартально надавала звіт про всі операції які нею здійснюються. У черговому звіті подружжя виявило, що вартість належних їм цінних паперів знижена і вони понесли збитки. Подружжя Іваненко звернулися до суду з позовом до фінансової компанії.

На які питання розраховане завдання? Яке рішення по справі винесе суд?

3. Публічне акціонерне товариство «Промінвестбанк» звернулося до Акціонерного товариства «Моноліт» і ТОВ «Протон» з позовами про визнання договору управління нерухомим майном недійсним. Позовні вимоги були обумовлені тим що АТ «Моноліт» є власником і іпотекодавцем

спірного майна за договором іпотеки без відома та погодження з заставодержателем ПАТ «Промінвестбанк» передав предмет іпотеки в управління ТОВ «Протон», що є порушенням абз. 4 ст. 9 Закону України «Про іпотеку».

На які питання розраховане завдання? Чи є підстави для визнання договору управління майном недійсним? Яке рішення повинен прийняти суд?

4. ТОВ «Енергетичні мережі» звернулося до суду з позовом до Національного агентства з питань виявлення, розшуку та управління активами, які одержані від корупційних та інших злочинів щодо визнання договорів управління майном, укладених з ТОВ «Нафтогаз» недійсними. Позивач є власником єдиного майнового комплексу, на якому виробляється тепла енергія для мешканців, організацій, установ. Згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України з метою запобігання недопущення зриву початку опалювального сезону та виникнення надзвичайної ситуації техногенного характеру КМУ вжито невідкладних заходів щодо зміни управителя майновими комплексами, що забезпечить їх належне функціонування шляхом застосування процедури закупівлі, яка передбачена ЗУ «Про публічні закупівлі». На виконання рішення тендерного комітету відповідача, між Національним агентством і ТОВ «Енергетичні мережі» укладено договір управління майном. Відповідач провів публічну закупівлю за процедурою без проведення конкурсу, управитель не відповідає кваліфікаційним критеріям, які порушують ст. ст. 16, 21 Закону України «Про публічні закупівлі», зокрема, управитель не мав достатнього обсягу цивільно дієздатності, процедура публічних закупівлі відбувалася з порушенням порядку її проведення переможцем закупівлі (управителем майна), який не відповідав встановленим тендерною документацією кваліфікаційним вимогам і не мав необхідного досвіду управління таким майном.

На які питання розраховане завдання? Які підстави визнання договору управління майном недійсним? Яке рішення прийме суд?

5. Одним з учасників ТОВ «Прометей» передав свою частку в розмірі 50 % статутного капіталу (500. 000 грн.) за договором управління Коваленко Н. Останній повинен був здійснювати свою діяльність на підставі довіреності. Установник управління в процесі здійснення своєї діяльності за договором управління уклав з ПАТ «Приват-банк» кредитний договір, оскільки йому потрібні були додаткові кошти для виконання покладених на нього обов'язків щодо управління майном. Коваленко Н., цікавлять такі питання: 1) Чи може він приймати участь в управлінні товариством; 2) Отримувати інформацію щодо діяльності товариства; 3) звертатись в судові органи з питань, пов'язаних з діяльністю ТОВ «Прометей» з метою захисту порушених та оспорюваних прав установника управління. Сидоренко М, який володіє іншими 50 % частки в статутному капіталі товариства подав

позов до суду щодо визнання недійсним договору управління, укладеного з Коваленко Н., обґрунтовуючи позовні вимоги тим, що частка в статутному капіталі товариства не є майном.

На які питання розраховане завдання? Що є предметом договору управління майном? Чи можна передавати частку в статутному фонді товариства в управління? Дайте відповіді на питання поставлені в завданні. Яке рішення прийме суд?

Список літератури

Про заставу : Закон України від 02.10.1992 р. № 2654-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 47. Ст. 642. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-12#Text>.

Про іпотеку : Закон України від 05.06.2003 р. № 898-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 38. Ст. 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15#Text>.

Про затвердження Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5. *Офіційний вісник України*. 2012. № 17. Ст. 66. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#Text>.

Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар: пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій України, науковців, фахівців. Т. 9, ч. IV: Страхування, доручення, комісія, управління майном / І. В. Спасибо-Фатєєва, В. П. Янишен, Н. Ю. Голубєва та ін. ; за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2020. 328 с.

Бажанов В.О., Бажанова В.О., Договір управління у цивільному праві України. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/6_2020/6.pdf.

Грейдін О. І. Договір управління цінними паперами в Україні : монографія. Суми : ДІАЙПІ, 2013. 274 с.

Коваль О. Проблематика становлення інституту управління майном в Україні. *Право України*. 2010. № 11. С. 97–101.

Майданик Р. Договір управління майном: правова природа, місце в праві України. *Юридична Україна*. 2010. № 8. С. 60–67.

Майданик, Р. Поняття договору управління майном в цивільному праві України. *Юридична Україна*. 2010. № 7. С. 9–14.

Щерба Л. Поняття та форми колективного управління майновими авторськими та суміжними правами. *Юридична Україна*. 2010. № 11. С. 98–105.

Тема 21. Договір страхування

(питання для обговорення)

1. Поняття страхування та його призначення.
2. Поняття та система страхових зобов'язань.
3. Поняття та характеристика перестрахування та співстрахування.
4. Законодавство України про страхування. Міжнародно-правові акти у сфері страхування.
5. Форми та види страхування.
6. Поняття та правова характеристика договору страхування.
7. Учасники страхових відносин.
8. Сторони в договорі страхування.
9. Права та обов'язки сторін за договором страхування.
10. Укладення та виконання договору страхування.
11. Правила страхування.
12. Умови та порядок здійснення страхової виплати.
13. Правові наслідки відмови страховика у страховій виплаті.
14. Припинення договору страхування.
15. Недійсність договору страхування.

Завдання

1. Коваленко А. уклала договір майнового страхування належного їй автомобіля від ризиків його знищення або пошкодження зі страховою компанією – ПрАТ «Мегаполіс». Після укладення договору страхування із застрахованим автомобілем сталася подія, що має ознаки страхового випадку, – пошкодження в результаті дорожньо-транспортної пригоди. Коваленко А. звернулася до ПрАТ «Мегаполіс» із заявою про виплату страхового відшкодування, однак отримала відмову в здійсненні виплати. Тоді вона звернулася до суду із позовом про стягнення суми страхового відшкодування з ПрАТ «Мегаполіс».

Під час судового розгляду було встановлено, що Коваленко уклала договір страхування належного їй автомобіля з іншим Страховиком (ТДВ «Інтерполіс») від таких саме ризиків за місяць до укладення договору зі ПрАТ «Мегаполіс». Крім того, вона отримала від ТДВ «Інтерполіс» суму страхового відшкодування у зв'язку із пошкодженням автомобіля в зазначеній пригоді.

Страховикам не було відомо, що автомобіль був застрахований двічі. У зв'язку із цим ПрАТ «Мегаполіс» звернулося із зустрічним позовом до Коваленко про визнання укладеного між ними договору страхування недійсним. ТДВ «Інтерполіс», дізнавшись про зазначені обставини, також звернувся із позовом до Коваленко про визнання договору страхування недійсним та повернення виплаченої суми страхового відшкодування.

Який із заявлених позовів підлягає задоволенню? Чи змінилось би рішення, як би під час укладення договору із ПрАТ «Мегаполіс» Коваленко повідомила про те, що раніше був укладений договір із ТДВ «Інтерполіс»?

2. Страховик (ТДВ «СК ОМЕГА») 10 грудня 2020 року здійснив виплату страхового відшкодування на користь страхувальника (ТОВ «ОРБІТА 77») за договором майнового страхування комплексу виробничих споруд. Підставою для здійснення страхового відшкодування стало пошкодження застрахованого майна під час пожежі, що виникла 10 січня 2020 в наслідок підпалу, який вчинив колишній працівник ТОВ «ОРБІТА 77» Якименко, що було встановлено в той же день, коли сталася пожежа. 10 лютого 2023 року ТДВ «СК ОМЕГА» звернулося до суду із позовом до Якименка про відшкодування шкоди в межах виплаченої суми страхового відшкодування. Якименко підчас розгляду справи зробив заяву про застосування позовної давності, оскільки від моменту пожежі до моменту звернення страховика до суду минуло більше 3 -х років. Представник позивача заперечував проти задоволення заяви про застосування позовної давності, зазначивши, що відповідно до ч.6 ст. 261 ЦК України За регресними зобов'язаннями перебіг позовної давності починається від дня виконання основного зобов'язання.

Як має бути вирішена справа?

3. Вербицький уклав договір обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів з ПрАТ «СК ГАРАНТІЯ». Після цього, керуючи забезпеченням за вказаним договором транспортним засобом, став винуватцем дорожньо-транспортної пригоди, в якій було пошкоджено маршрутний транспортний засіб, що належав ТОВ «МІСЬКПАСТРАНС». ТОВ «МІСЬКПАСТРАНС» звернулося із відповідною заявою до страховика та отримала від нього виплату страхового відшкодування в сумі, що дорівнювала вартості відновлювального ремонту пошкодженого маршрутного транспортного засобу. Крім того, ТОВ «МІСЬКПАСТРАНС» звернулося до суду із позовом до Вербицького про стягнення суми неотриманих доходів за час вимушеного простою під час ремонту маршрутного транспортного засобу. Вербицький заперечував проти позову, наполягаючи на тому, що його відповідальність застрахована, і відповідна сума має бути компенсована страховиком.

Як має бути вирішена справа?

Ким має бути компенсована сума недоотриманих доходів за таких обставин?

4. Хилько на праві власності належав цілісний майновий комплекс «Завод електрозварювального обладнання «Volt», розташований у Запорізькій області. У кінці 2019 року він вирішив застрахувати нерухоме майно строком на п'ять років на випадок пошкоджень або знищення у зв'язку

з чим уклав відповідний договір зі ПАТ Страхова компанія «Глобал Іншуеренс». Договір починав діяти з 01 січня 2020 року і за його умовами страхувальник зобов'язується сплачувати страхові платежі за надання послуг страхування на кожен наступний рік до 31 грудня попереднього року.

Хилько виконував свої зобов'язання належним чином і 30 грудня 2021 року в чергове сплатив всю суму страхування майна на 2022 рік, а 25 січня 2022 року продав цілісний майновий комплекс Костенко і передав йому усі документи, що посвідчують страхування об'єкта (договір, квитанції про внесення страхових платежів тощо). У квітні 2022 року цілісний майновий комплекс «Завод електрозварювального обладнання «Volt» зазнав пошкоджень у ході бойових дій.

У процесі подальших консультацій зі страховиком останній відмовився виконувати свої зобов'язання за договором, мотивуючи це тим, що відповідний договір має особистий характер у зв'язку з чим відповідне зобов'язання нерозривно пов'язане з особою Хилька. Продаж Хильком заводу Костенко припинив страхові правовідносини, які, на переконання страхової компанії, у зв'язку з наведеними вище обставинами, не допускають правонаступництва на стороні страхувальника.

Дайте правову оцінку зазначеним аргументам страховика.

5. Ковальчук уклав з ПАТ СК «Хелс Іншуеренс» договір страхування здоров'я та життя. Через два місяці ввечері в центрі міста до нього підійшов незнайомець, який був напідпитку, і почав вимагати телефон. Ковальчук відмовив, після чого почалась штовханина, під час якої Ковальчук впав і зазнав тілесних ушкоджень.

Незнайомця схопила поліція і згодом його особу було встановлено. Це був місцевий мешканець Фількевич, якого мотивовано підозрюють у вчиненні правопорушення. Ковальчук був направлений на лікування до міської лікарні, а також за рекомендацією лікаря пройшов курс реабілітації за програмою оздоровлення опорно-рухового апарату, оскільки при падінні він пошкодив ногу.

Що має місце після здійснення ПАТ СК «Хелс Іншуеренс» страхової виплати на користь Ковальчука?

Список літератури

Про страхування : Закон України від 07.03.1996 р. № 86/96-ВР (в редакції Закону України від 04.10.2001 р. № 2745-III). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96%D0%B2%D1%80#Text>.

Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів : Закон України від 01.07.2004 р. № 1961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15#Text>.

Про затвердження Характеристики та класифікаційних ознак видів добровільного страхування : розпорядження Державної комісії з регулювання

ринків фінансових послуг України від 09.07.2010 р. № 565. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1119-10#Text>.

Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті : Постанова Кабінету Міністрів України від 14.08.1996 р. № 959. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-96-%D0%BF#top>.

Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар: пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій України, науковців, фахівців. Т. 9, ч. IV: Страхування, доручення, комісія, управління майном / І. В. Спасибо-Фатєєва, В. П. Янишен, Н. Ю. Голубєва та ін. ; за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2020. 328 с.

Скаун Ю. Є. Правова природа та характерні ознаки відносин у сфері страхування. Збірник наукових праць, присвячений 20-річному ювілею кафедри цивільного права № 2. Харків : Право, 2019. 206 с. С. 131–140.

Журавка, О.С. Страхування : навч. посіб.. Суми: СумДУ, 2020. 350 с.

Борисюк О.В. Розвиток медичного страхування в Україні із використанням зарубіжного досвіду. *Регіональна економіка та управління*. №1 (27) лютий 2020. с. 45–49.

Надьон В. В. Страхування життя та здоров'я фізичної особи (порівняльний аспект з іншими країнами світу). *Закарпатські правові читання*: матер. ХІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (Ужгород, 29-30 квіт. 2020 р.). Ужгород, 2020. С. 364–368.

Рубан О. О. Страховий захист як юридичний засіб відшкодування шкоди, завданої життю або здоров'ю при виконанні службових обов'язків. *Проблеми цивільного права та процесу*: тези доп. учасників наук.-практ. конф., присвяч. світлій пам'яті О. А. Пушкіна, м. Харків, 24 травня 2019 р. 368 с. С. 267–269.

Явор О.А. До питання розвитку страхової медицини під час пандемії COVID-19 в Україні та світі. *Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних та сімейних прав* : Наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. Ч. Н. Азімова (Харків, 15 грудня 2021 р.). С. 23–25.

Тема 22. Договір позики. Кредитний договір. Договір банківського вкладу (депозиту)

(питання для обговорення)

1. Поняття та види кредитних правовідносин за законодавством України.
2. Поняття та юридичні ознаки договору позики.
3. Поняття та правова характеристика кредитного договору. Співвідношення договорів позики та кредиту.

4. Особливості договору споживчого кредитування.
5. Правове регулювання діяльності мікрофінансових організацій в Україні. Договір кредитування фізичних осіб мікрофінансовими установами.
6. Особливості вчинення кредитних правочинів шляхом використання інструментів електронної комерції.
7. Відносини комерційного кредитування за цивільним законодавством.
8. Поняття та правова характеристика договору банківського вкладу. Види банківських вкладів.
9. Цивільно-правові засоби захисту прав учасників кредитних відносин.

Завдання

1. Київським районним судом м. Харкова було розглянуто справу, за якою Кравенко звернувся із позовом до Степаненка про стягнення суми боргу за договором позики та трьох процентів річних від простроченої суми. Позивач обґрунтував позов тим, що між ним і відповідачем був укладений усний договір позики на суму 160 000 доларів США. На підтвердження укладання усного договору позики позичальником було складено розписку. Однак, в обумовлений розпискою строк Степаненко вказану в розписці суму коштів К. не передав. Відповідач позовні вимоги заперечував на підставі того, що, на його думку, договір не був укладений у зв'язку з тим, що гроші позикодавцем йому насправді не були передані.

Під час розгляду справи, на підставі свідчень сторін, судом було встановлено, що сума коштів, визначена у розписці, в момент її складання (тобто в момент укладення усного договору позики) позикодавцем позичальникові не передавалась, а формувалась поступово, за певний період часу, внаслідок існування між сторонами партнерських, ділових відносин, ведення спільного бізнесу. Тобто, кошти, зазначені у розписці, не передавались, а різними сумами перераховувались позивачем на рахунки підприємств, з якими сторони перебували у ділових відносинах, за кордон.

Суд у задоволенні позову відмовив.

На яке коло питань розраховане завдання? Чи правильне рішення виніс суд? Обґрунтуйте відповідь. Проаналізуйте основні фінансово-кредитні інструменти сучасності. Систематизуйте нормативно-правові акти, присвячені правовому регулюванню кредитно-фінансових відносин. Заповніть порівняльну таблицю договорів позики, кредиту та споживчого кредитування.

2. У лютому 2022 року ПАТ «ПриватБанк» звернулося до суду з позовом про стягнення заборгованості за кредитним договором. Позивач зазначав, що між ним та Науменко було укладено цивільно-правовий договір шляхом підписання відповідачкою анкети-заяви про приєднання до «Правил

надання банківських послуг». Відповідно до умов вказаного договору позичальниці було надано 20 тисяч грн. у вигляді встановленого кредитного ліміту на оформлену платіжну картку. Далі Науменко не виконувала взяті на себе зобов'язання за кредитним договором та не реагувала на вимоги про погашення заборгованості, у зв'язку з чим утворилася заборгованість у розмірі 44 тисяч грн., де 16 тисяч грн. становить собою заборгованість за тілом кредиту, 5 тисяч грн. є процентами за користування наданими коштами, а 23 тисячі грн – пенею за невиконання кредитного зобов'язання.

Науменко заперечувала проти стягнення відповідної суми, оскільки на її думку банк має підтвердити, що на час укладення договору діяли саме ці умови, а не інші, адже у підписаній нею анкеті процентна ставка не була зазначена. Крім того, у цій заяві були відсутні умови договору про встановлення відповідальності у вигляді неустойки (пені, штрафів) за порушення зобов'язання у вигляді грошової суми та її визначеного розміру.

На яке коло питань розраховане завдання? Дайте правовий висновок та вирішіть справу.

3. 31 серпня 2021 року ПАТ «УкрСиббанк» звернулось до суду з позовом до трьох осіб – громадянки Давиденко та її двох неповнолітніх дітей про стягнення з них, як спадкоємців, заборгованості за кредитним договором. Стверджувалось, що у 2012 році ПАТ «УкрСиббанк» уклало з громадянином Давиденко договір про надання споживчого кредиту в розмірі 41 тисяча умовних одиниць зі строком повернення до липня 2022 року. Банк свої зобов'язання за кредитним договором виконав у повному обсязі. У 2012 році стало відомо про смерть позичальника Давиденко, у зв'язку з чим кредитор звернувся до державної нотаріальної контори з вимогою до дружини померлого щодо стягнення заборгованості за кредитним договором. Нотаріусом було повідомлено, що спадкоємцями не були оформлені права на спадщину. З часом стало відомо, що відповідні особи спадщину прийняли в установленому законом порядку та отримали у 2017 році свідоцтво про право на спадщину за законом

Громадянка Давиденко заперечувала проти позову ПАТ та вказувала про те, що позивачем пропущено строк позовної давності.

На яке коло питань розраховане завдання? Визначте порядок обчислення строку позовної давності за вимогами кредитора спадкодавця до спадкоємців. Дайте обгрунтовану відповідь, з якого моменту починається перебіг позовної давності: а) з наступного дня після пред'явлення вимоги банком до спадкоємців; б) з наступного дня після прийняття спадкоємцями спадщини, чи після закінчення строку для прийняття спадщини; в) з моменту, коли кредитор дізнався про відмову спадкоємців задовольнити вимогу шляхом одноразового платежу? Вирішіть справу.

4. У вересні 2022 року Олещенко звернувся до суду з позовом до ПАТ «Укрсоцбанк» про визнання незаконним підвищення розміру процентів в

односторонньому порядку та зобов'язання здійснити перерахунок. Позивач зазначав, що у березні 2017 року між ним та ПАТ було укладено кредитний договір, за яким банк надав позичальнику кредит у розмірі 665 тис. грн. зі сплатою 14,25 % річних строком до березня 2027 року, а позичальник зобов'язався повернути кредит та сплатити проценти на умовах, визначених цим договором. Посилаючись на те, що в порушення умов кредитного договору з липня 2020 року банк збільшив процентну ставку за користування кредитом до 20 % річних в односторонньому порядку, у процесі розгляду справи уточнивши позовні вимоги, позивач просив визнати незаконним таке збільшення процентної ставки.

У свою чергу ПАТ зазначили, що відсоткова ставка за кредитом може змінюватися залежно від зміни облікової ставки НБУ або в інших випадках. Про зміну відсоткової ставки за споживчим кредитом споживач був повідомлений рекомендованим поштовим відправленням, тому позов не може бути задоволений.

На яке коло питань розраховане завдання? Дайте обґрунтовану відповідь по справі.

5. Громадянка Самсоненко уклала з ПАТ «Промінвестбанк» договір банківського вкладу в іноземній валюті у розмірі 5 тисяч євро, за процентною ставкою 9 % річних зі строком повернення депозиту. Того ж дня вона внесла на відкритий вкладний рахунок у цьому банку відповідну суму коштів. Згідно з умовами цього Договору банк зобов'язаний був повернути вклад разом із нарахованими процентами в дату повернення депозиту, та виконав свій обов'язок шляхом перерахування на поточний рахунок вкладника відповідної суми. Вважаючи переказ вкладу та нарахованих за ним процентів на поточний рахунок позивачки належним виконанням зобов'язань ПАТ «Промінвестбанк» відмовив Самсоненко у виплаті цих коштів готівкою. Самсоненко звернулась до суду з позовом про стягнення з ПАТ на її користь процентів за користування вкладом за період фактичного володіння коштами поза межами строків, встановлених договором, суму майнової відповідальності за прострочення грошового зобов'язання, пеню за прострочення виконання зобов'язання з повернення вкладу та відшкодування моральної шкоди, завданої неправомірними діями банку, що передбачено нормами Цивільного кодексу України та Законом України «Про захист прав споживачів».

ПАТ «Промінвестбанк» проти позову заперечило, посилаючись на те, що Договором передбачено виплату процентів та повернення депозиту шляхом перерахування коштів на поточний рахунок позивачки, що банком було виконано у встановлений Договором термін. Після перерахування коштів на поточний рахунок зобов'язання банку за Договором є виконаними, а тому на ці кошти нараховувались проценти у розмірі 0,1% відповідно до тарифів банку. Відсутня вина відповідача у неможливості отримання позивачкою коштів за Договором готівкою, оскільки на той час існували

певні обмеження на видачу готівкових коштів в іноземній валюті з поточних та депозитних рахунків клієнтів через каси та банкомати, встановлені Національним банком України.

На яке коло питань розраховане завдання? Дайте відповідь на питання: а) що є вартістю фінансової послуги з розміщення коштів за договором банківського вкладу (депозиту) в розумінні ч. 5 ст. 10 Закону України «Про захист прав споживачів»: проценти на суму депозиту у розмірі, встановленому договором банківського вкладу, чи вся сума грошових коштів, належна до виплати вкладникові, разом із тілом депозиту? б) чи можна вважати, що у разі присудження відсотків за договором банківського вкладу за рішенням суду, таке зобов'язання виникає не з договору, а з рішення суду про задоволення вимог вкладника, та чи підлягає застосуванню до спірних відносин ч. 5 ст. 10 Закону України «Про захист прав споживачів»? Вирішіть справу.

Список літератури

Дайджест судової практики Верховного Суду у справах, пов'язаних із виконанням кредитних зобов'язань. Рішення, внесені до ЄДРСР за січень 2018 – лютий 2021 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Digest_credit.pdf.

Положення про Кредитний реєстр Національного банку України : затв. Постановою Правління Нац. банку України від 04.05.2018 р. № 50. *Офіційний вісник України*. 2018. № 46. Ст. 1626.

Про затвердження Положення про здійснення Національним банком України нагляду за додержанням банками законодавства про захист прав споживачів фінансових послуг: затв. Постановою Національного Банку України від 09.02.2021 № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015500-21#Text>.

Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

Про кредитні спілки: Закон України від 20.12.2001 № 2908-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2908-14#Text>.

Про організацію формування та обігу кредитних історій: Закон України від 23.06.2005 № 2704-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-15#Text>.

Про споживче кредитування: Закон України від 15.11.2016 № 1734-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#Text>.

Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>.

Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021 № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>.

Концепція захисту прав споживачів небанківських фінансових послуг в Україні : схвалено розпорядж. Каб. Міністрів України від 03.09.2009 р. №1026-р. *Офіційний вісник України*. 2009. № 69. Ст. 2388.

Бабаскін А. Співвідношення кредитного договору та договору позики у цивільному законодавстві України. *Підприємництво господарство і право*. 2017. № 12. С. 5–10. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/12/2.pdf>.

Безклубий І.А. Банківські правочини: цивільно-правові проблеми: монографія. Київ: Київський університет, 2005. 378 с.

Берназ-Лукавецька О. М. Порівняльний аналіз кредитного договору із суміжними договорами. *Часопис цивілістики*. Вип. 23. С. 58–61.

Зачосова Н. В. Запровадження інституту фінансового омбудсмена в Україні: ймовірні наслідки для економічної безпеки фінансових установ. *Академічний огляд*. 2016. № 1. С. 80–85.

Гриник Л. І. Сплата процентів як істотна умова кредитного договору. *Сучасні виклики українського права у контексті європейської інтеграції*. 2016. Квітень. Бюлетень № 1 (1). С. 46–50.

Гриник Л. І. Розірвання кредитного договору та припинення кредитного зобов'язання: співвідношення понять. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Сер. Право. Вип. 40. Т. 1. С. 56–62.

Кравченко Н. Г., Лобач О. М., Логуш Л. В., Матвєєва Ю. І. Юридичні клініки на захисті прав споживачів фінансових послуг: судова практика і навички консультування: навч.практ. посіб. Київ : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2020. 136 с. URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2021/03/YUrydychni-klinyky-na-zahysti-prav-spozhyvachiv-fin.-poslug.-NaUKMA.pdf>.

Лепех С. Умови договору споживчого кредиту. *Підприємництво господарство і право*. 2017. № 9. С. 29–33. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/9/6.pdf>.

Надьон В. В. Правозахисні заходи впливу, спрямовані на добровільне виконання обов'язку боржником. *Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних прав*: матер. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. Ч. Н. Азімова. (Харків, 16 груд. 2016 р.). Харків, 2016. С. 77–81.

Надьон В. В. Правові наслідки укладення договору одним із подружжя без належної згоди другого. *Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних прав*: матер. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. Ч. Н. Азімова. Харків, 2018. С. 73–78.

Надьон В. В. Окремі аспекти захисту прав боржника у цивільних правовідносинах. *Правовий захист корпоративних прав за законодавством України та країн ЄС*: матер. XVIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ, 27-28 вер. 2019 р.). Івано-Франківськ, 2019. С. 157–161.

Погребняк В. Я. Цивільно-правове регулювання відносин споживчого кредитування в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / В. Я. Погребняк; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2016. 20 с.

Сердюк О. О. Цивільно-правові способи захисту прав учасників кредитних відносин. *Visegrad journal of human rights*. 2020. Volume 4. № 1. С. 163–166.

Тупицька Є. О. Новація боргу у позикове зобов'язання за законодавством України: монографія. Х.: Вид-во «ФІНН», 2011. 160 с.

Ханик-Посполітак Р. Ю., Посполітак В. В. Умови договору про споживчий кредит: відповідність європейським стандартам. *Наукові записки НаУКМА*. 2017. Том 193. Юридичні науки. С. 50–55. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fda97bf2-648f-4f3c-a695-3d7cd79f7ea5/content>.

Яроцький В. Л. Цінні папери в механізмі правового регулювання майнових відносин (основи інструментальної концепції) : монографія. Харків : Право, 2006. 544 с.

Тема 23. Договір банківського рахунка

Питання для самостійного вивчення

1. Законодавство, що регулює відносини з відкриття, використання та закриття банківських рахунків.
2. Поняття та предмет договору банківського рахунка.
3. Сторони та зміст договору банківського рахунка.
4. Укладення договору банківського рахунка.
6. Припинення договору банківського рахунка.
7. Рахунок умовного зберігання (ескроу).
8. Платіжний рахунок. Порівняльна характеристика договору платіжного рахунку та договору банківського рахунка.

Завдання

1. У четвер 1 липня 2021 року ПАТ «Інтерконтинент Банк» відкрив ФОП Кравченко розрахунковий рахунок у гривні. 2 липня 2021 року о 16:10 до банку надійшла інформація про платіжну операцію з переказу на рахунок ФОП Кравченко 13 000 гривень. У цей день банк працював до 16:30 та не встиг опрацювати цю інформацію. 3 та 4 липня були вихідними. О 14:00 5 липня кошти все ще не були зараховані на рахунок ФОП Кравченко. Кравченко звернулася до банку за поясненнями, банк пояснив, що зарахує кошти до кінця операційного часу в цей же день. Але на ранок 9 липня кошти все ще не були зараховані, що спричинило невиконання ФОП Кравченко своїх обов'язків за договором купівлі-продажу, який передбачав строк

оплати товару 8 липня 2021 року, у результаті чого продавець відмовився передати ФОП Кравченко замовлений товар, який мав би використовуватися в підприємницькій діяльності. Це, в свою чергу, спричинило затримку виконання ФОП Кравченко інших зобов'язань перед своїми клієнтами, бо товар довелося замовляти ще раз і чекати його поставки. Кравченко була дуже незадоволена результатами співпраці з ПАТ «Інтерконтинент Банк» і звернулася до юрисконсульта за роз'ясненням, які вимоги вона може пред'явити до банку за неякісне обслуговування.

Якими є обов'язки банку за договором банківського рахунка? Охарактеризуйте правові наслідки неналежного виконання банком операцій за рахунком клієнта.

2. Тихонова уклала договір банківського рахунка з ПАТ «Банк Алмаз». Через три місяці після укладення договору та відкриття рахунку Тихонова потрапила до лікарні на тривале лікування після дорожньо-транспортної пригоди. Перебуваючи в лікарні, вона довідалася, що її рідна тітка Самуйленко отримала від банку відомості про стан її рахунку у ПАТ «Банк Алмаз». Зі слів тітки, про рахунок вона довідалася від самої Тихонової (хоча остання не могла пригадати, щоб розказувала тітці про свої фінансові справи), а про стан рахунку їй розповів працівник банку, коли вона прийшла до банківського відділення спитати, який порядок спадкування вкладу їх клієнтів. Тихонова звернулася до банку з вимогою пояснити, чому сторонній особі стало відомо про наявність в неї рахунку у ПАТ «Банк Алмаз» і про стан цього рахунку. Їй була надана відповідь, що Самуйленко звернулася до них, знаючи не лише про наявність рахунку, але й маючи пін-код від її банківської картки, працівникам банку вона також показала своє свідоцтво про народження, свідоцтво про народження матері Тихонової та копію свідоцтва про народження самої Тихонової. Тому вони були певні, що мають справу з родичкою їх клієнтки, і в них склалося враження, що Самуйленко є її довіреною особою.

Чи порушив банк свої зобов'язання по договору банківського рахунка? Якою має бути відповідальність банку в такому випадку?

3. Волошко перебував у тривалому закордонному відрядженні. Повернувшись в Україну, він довідався, що з його рахунку у ПАТ «Надія Банк» зникла значна грошова сума. Запросивши в банку історію розрахунків, він дізнався, що гроші з його рахунку витрачалися в улюбленому салоні краси його дружини. Дружина пояснила, що не мала на меті образити чоловіка, а просто хотіла бути для нього красивою та вважала кошти на його рахунку спільними коштами, тому взяла в банку пластикову картку та користувалася нею. Тоді Волошко звернувся до ПАТ «Надія Банк», щоб з'ясувати, як у його дружини опинилася пластикова картка, прив'язана до його рахунку. Виявилось, що дружина прийшла до відділення банку, маючи при собі свідоцтво про шлюб та довідку з місця роботи Волошко про його

тривале відрядження, і пожалілася на те, що чоловік залишив їй картку, але вона її загубила. За встановленими в банку внутрішніми правилами вона пройшла автентифікацію, відповіла на секретні питання (дошлюбне прізвище матері Волошко та імена його домашніх тварин). Їй була видана нова картка та пін-код. До того ж, на її прохання на рахунку встановили кредитний ліміт, тому фактично вона витратила не лише ті гроші, що були на рахунку Волошка до його відрядження, але й кредитні кошти.

Чи правильно вчинив ПАТ «Надія Банк»? Якими будуть правові наслідки ситуації, що склалася між сторонами, з точки зору цивільного законодавства?

4. Акціонерка приватного акціонерного товариства «Прибуток плюс» Авраменко володіла значним контрольним пакетом акцій товариства. У серпні 2021 року, викупивши значний пакет акцій, якій належав іншому акціонеру, вона стала власницею домінуючого контрольного пакету акцій. У листопаді 2021 року Авраменко надіслала до товариства публічну безвідкличну вимогу про придбання акцій у всіх власників акцій товариства. Міноритарними акціонерами залишалися Петренко, Симоненко, Клименко і Ляшенко. Петренко погодився, Симоненко відмовився продавати свої акції. Клименко помер у січні 2021 року, його спадкоємці прийняли спадщину і згодом отримали свідоцтва про право на спадщину, не знаючи про участь Кліменка в АТ «Прибуток плюс», відповідно акції не увійшли до переліку успадкованого майна. Також виявилося, що акції Ляшенко знаходяться в заставі, заставодержателем є фізична особа-підприємець Степаненко В. Л., що передав Ляшенку грошову суму в позику на підставі договору позики, посвідченого нотаріусом. Строк повернення грошей за цим договором позики визначено 15 листопада 2021 року.

У який строк має Авраменко відкрити рахунок умовного зберігання (ескроу) і кого слід визначити бенефіціарами? Яке значення має рахунок умовного зберігання (ескроу) для процедур squeeze-out та sell-out?

Список літератури

Калашнікова О. О. Договір банківського рахунку як різновид банківських правочинів. *Часопис Київського університету права*. 2015. №1. С. 166–169.

Панова Л. В. Банківський рахунок як ключова ознака банківських операцій. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №3. С. 57–62.

Панова Л. В. Договір банківського рахунку: історико-правовий екскурс. *Право України*. 2017. № 12. С. 140–150.

Про затвердження Інструкції про порядок відкриття і закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків: постанова Правління Національного Банку України від 29.07.2022 № 162. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_29072022_162.

Про платіжні послуги: Закон України від 30 червня 2021 року № 1591-IX. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20>.

Чорна О. О. Правова природа договору валютного банківського рахунка. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 133. С. 74–82.

Тема 24. Факторинг

(питання для самостійного вивчення)

1. Поняття та загальна характеристика договору факторингу.
2. Сфера застосування договору факторингу.
3. Предмет договору факторингу.
4. Сторони договору факторингу, їх права та обов'язки.
5. Правове положення боржника, право грошової вимоги до якого відступається за договором факторингу.
6. Недійсність заборони відступлення права грошової вимоги.
7. Виконання договору факторингу. Відповідальність сторін за договором факторингу.

Завдання

1. У лютому 2018 року Степаненко, з метою придбання нерухомого майна – квартири уклав з банком «Фінанси і кредит» (далі – Банк) кредитний договір та договір іпотеки. На виконання умов договору іпотеки було оформлено та видано заставну. У разі невиконання умов кредитного договору, відповідний документ надавав право Банку звернути стягнення на предмет іпотеки. У 2021 році Степаненко стало відомо, що квартира, яка була предметом іпотеки, була продана Федорченко.

Після чого Степаненко звернувся з позовом до суду про визнання недійсними договорів купівлі-продажу заставної та купівлі-продажу квартири, що були укладені між Банком та Федорченко, а також витребувати квартиру з чужого незаконного володіння.

Свої вимоги позивач мотивував тим, що, він не був повідомлений про намір реалізувати предмет іпотеки, а під час укладення договору купівлі-продажу квартири не було враховано наявність арешту, накладеного на все Спаненко. До того, він вважає, що фактично, продавши заставну, фінансова установа уклала з фізичною особою – покупцем договір факторингу. Оскільки внаслідок передачі заставної відбулася заміна кредитодавця – фінансової установи на фізичну особу, яка не може надавати фінансових послуг, відповідно, такий правочин суперечить положенням статті 1079 ЦК України та є недійсним з моменту укладення.

Проаналізуйте правову природу правовідносин факторингу. Дайте

відповідь на питання, чим договір факторингу відрізняється від суміжних договірних конструкцій? Чи можна кваліфікувати домовленість сторін про передачу (продаж) заставної як договір факторингу? Вирішіть справу. Яке рішення має винести суд?

2. ПАТ «Акорд» та Симоненко уклали кредитний договір, за умовами якого позичальник отримав грошові кошти у розмірі 100 000 кредит доларів США строком на п'ять років. Умовами кредитного договору була передбачена іпотека, як спосіб забезпечення виконання зобов'язання, а саме – житловий будинок загальною площею 150 кв. м. Також між ПАТ «Акорд» та Карпенко був укладений договір поруки, відповідно до умов якого останній поручився за виконання Симоненком обов'язків, що виникли на підставі основного договору.

Зі спливом двох років ПАТ «Акорд» уклало з договір факторингу з ТОВ «Вектор» укладений договір факторингу, відповідно до якого передав фактору право грошової вимоги на погашення (стягнення) заборгованості за вказаним кредитним договором. У цей же день ТОВ «Вектор» на підставі договору факторингу передало на користь ТОВ «Кредитні ініціативи» набутое ним право грошової вимоги до Симоненка. Разом з договором факторингу також було укладено і договір відступлення права вимоги за іпотечним договором. Таким чином ТОВ «Кредитні ініціативи» набуло статус нового кредитора за договором, що був укладений між ПАТ «Акорд» та Симоненко.

Вважаючи свої права порушеними Карпенко звернувся до суду з позовом до ТОВ «Вектор» та ПАТ «Акорд» про визнання договору факторингу та договору про відступлення права вимоги за іпотечним договором недійсними. Позивач вважав, що укладені між вказаними особами правочини суперечать положенням цивільного законодавства та порушують його права та законні інтереси як поручителя за кредитним договором і договором поруки. Відповідачі не мали права укласти договір факторингу, оскільки не мають ліцензії на здійснення валютних операцій, що є необхідною умовою, оскільки предметом кредитного договору є іноземна валюта – долари США.

Проаналізуйте суб'єктний склад факторингу. Які істотні умови мають складати зміст вказаного договірною зобов'язання? Вирішіть справу. Яке рішення має винести суд?

3. У серпні 2021 р. ПАТ «Укрзалізниця» (далі – УЗ) звернулось з позовом до Банку «Форум» та ПТ «Фінанс» про визнання недійсним договору купівлі-продажу прав вимоги, що був укладений між відповідачами. В обґрунтування своїх вимог УЗ зазначала, що укладений між Банком «Форум» та ПТ «Фінанс» договір купівлі-продажу прав вимоги за своєю правовою сутністю є договором факторингу, про що, свідчить наявність дисконту, а саме – грошової різниці в ціні купівлі грошової вимоги та оціненого сторонами обсягу права вимоги, яке передавалося. Таким

чином, на думку УЗ, сторонами спірного договору укладено удаваний договір купівлі-продажу права вимоги для приховання факту укладення договору факторингу. Крім того, УЗ було встановлено, що ПТ «Фінанс» не має статусу фінансової установи, яка відповідно до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», має право здійснювати факторингові операції, а отже вказана особа не мала права укладати спірний договір.

Проаналізуйте як формується плата за умовами договору факторингу. Визначте чи мають місце підстави визнання правочину недійсним. Вирішіть справу. Яке рішення має винести суд?

4. В жовтні 2022 р. Науменко звернулась до суду з позовом в якому зазначалося, що між нею та АТ «Укр.Банк» був укладений кредитний договір. Через два роки після вчинення відповідного правочину позивачка виконала кредитне зобов'язання. однак, з часом дізналася, що за нею існує заборгованість внаслідок чого було вчинено виконавчий напис нотаріуса та відбулося стягнення з її заробітної плати. В наступному Науменко довідалась що у неї все ж таки немає заборгованості кредитним договором перед АТ «Укр.Банк», утім така кредитна вимога була відступлена ТОВ «Кредитні ініціативи» на підставі договору факторингу. Відтак, Науменко вважає що вказаний договір факторингу порушує її права оскільки їй про нього нічого не було відомо та прохає визнати його недійсним стягнувши на її користь судові витрати.

Проаналізуйте порядок укладання договору факторингу. Як називаються сторони такого правочину? Які права та обов'язки вони мають відповідно до умов договору та на етапі його укладання. Надайте правову аргументацію. Вирішіть справу.

5. У вересні 2015 року між Панасенко та ПАТ «УкрБізнесБанк» було укладено договір про надання споживчого кредиту строком на 10 років, відповідно до якого банк надав позивачу грошові кошти в сумі 50 000 доларів США, зі сплатою 11 % річних за користування коштами. Для забезпечення виконання зобов'язань за кредитним договором також був укладений договір поруки, де поручителем виступив Ляшенко. З часом Панасенко дізнався, що у квітні 2020 року ПАТ «УкрБізнесБанк» уклало договір факторингу з ТОВ «Гарантія і Довіра», за яким передало останньому право вимоги до Панасенко.

Вважаючи даний правочин таким, що не відповідає ст. 1078 ЦК України Панасенко звернувся до суду з позовом про визнання частково недійсним договору факторингу. Позовні вимоги було аргументовано тим, що предметом договору факторингу може бути право грошової вимоги, строк платежу за якою настав (наявна вимога), а також право вимоги, яке виникне в майбутньому (майбутня вимога), а тому вимоги клієнта до боржника, пов'язані з отриманням від боржника будь-яких робіт, послуг або інших благ

в натуральній формі, не можуть бути предметом договору факторингу. Саме тому, на думку Панасенко, ПАТ «УкрБізнесБанк» не мало законних підстав для відступлення права грошової вимоги за споживчим кредитним договором до ТОВ «Гарантія і Довіра».

Дайте відповідь наскільки обґрунтованими з правової точки зору є аргументація Панасенко. Визначте предмет договору факторингу. Проаналізуйте умови задачі. Вирішіть справу.

Список літератури

Верес І. Поняття та правова природа договору факторингу. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. №5. С. 89–92.

Дзяхар Г. І. Поняття, юридична природа та види договору факторингу. *Право і суспільство*. 2017. № 4. С. 83–88.

Коломієць К. В. Особливості виконання боржником обов'язків за договором факторингу. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 1. С. 111–113.

Орлова О. В. Договірне регулювання факторингової діяльності: обліково-юридичний аспект. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. Вип. 1 (22). С. 280–288.

Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

Про міжнародний факторинг: Конвенція УНІДРУА (Оттава, 28 травня 1988 року). *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_210.

Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III (втрата чинності відбудеться 01.01.2024). *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.

Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14.12.2021 № 1953-IX (набуття чинності відбудеться 01.01.2024). *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20>.

Пучковська І., Гула О. Договір факторингу як новела цивільного законодавства України. *Вісник Академії правових наук України*. Х.: Право, 2006. № 1 (44). С. 122–128.

Смолин Я. В. Окремі проблеми застосування Конвенції УНІДРУА про міжнародний факторинг 1988 року. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2013. Вип. 114(1). С. 80–87.

Токунова А. В. Класифікації факторингу: сутність та проблемні питання. *Право і суспільство*. 2014. № 3. С. 96–102.

Токунова А. В. Окремі питання щодо послуг, які надаються за договором факторингу. *Право України*. 2012. № 6. С. 296–301.

Тупицька Є. О. Новація боргу у позикове зобов'язання за законодавством України: монографія. Харків : Вид-во «ФІНН», 2011. 160 с.

Тема 25. Порядок та форми безготівкових розрахунків

Питання для самостійного вивчення

1. Форми розрахунків між суб'єктами цивільних правовідносин.
2. Види безготівкових розрахунків, їх характеристика та порядок проведення.
3. Форма, зміст та призначення в цивільному обороті платіжної інструкції.
4. Акредитивна форма розрахунків.
5. Особливості розрахунків за інкасовими дорученнями. Види інкасо.
6. Розрахунки із застосуванням розрахункових чеків.

Завдання

1. ТОВ «Орбіта-М» уклало договір банківського рахунка з ПАТ «Сміла Банк», товариству було відкрито рахунок у банку для розрахунків у гривні. Договір передбачав проведення дистанційних платіжних операцій за платіжними інструкціями в електронній формі через систему дистанційного обслуговування «Клієнт-банк». 14 квітня 2018 року до банку надійшло чотири платіжних інструкції: о 10:00 про сплату ТОВ «Лабпринт» 2 400 грн, о 10:30 про сплату АТ «Проддизайн» 1930 грн, о 14:30 про сплату ФОП Міщенко 5 000 грн та о 14:35 про сплату ТОВ «Марічка» 1250 гривень. Банк виконував платіжні інструкції в порядку їх надходження, але на виконання третьої платіжної інструкції не вистачило коштів на рахунку ТОВ «Орбіта-М», на рахунку залишалося 1 400 грн. Тому третя платіжна інструкція не була виконана, а за четвертою кошти були переведені ТОВ «Марічка» о 15:00. Платіжні операції проведені були дистанційно, з застосуванням посиленої автентифікації платника. О 15:10 ТОВ «Орбіта» звернулося до банку з вимогою повернути кошти за виконання четвертої платіжної інструкції на рахунок, бо товариство має якомога скоріше сплатити ФОП Міщенко 5 000 грн і не хоче більше витратити кошти до оплати цього рахунку. Банк відповів, що всі платіжні операції були акцептовані ТОВ «Орбіта-М» і виконувалися вони за порядком надходження, причому акцепт не був відкликаний до моменту зарахування коштів на рахунок ТОВ «Марічка». Отже банк діяв відповідно до вказівок клієнта, кошти знаходяться в отримувача платежу і їх повернути вже неможливо. У відповідь ТОВ «Орбіта» сповістило банк про розірвання договору

банківського рахунка. ПАТ «Сміла Банк» відмовився від розірвання договору з двох причин: по-перше, банк вчасно і належним чином виконував всі свої обов'язки за договором, і по-друге, хоча менеджери банку працюють до 16:30, операційний час закінчився о 15:00 і з усіма питаннями щодо розірвання договору слід звертатись наступного дня.

Охарактеризуйте порядок виконання платіжних інструкцій. Дайте оцінку вимогам ТОВ «Орбіта-М» та запереченням ПАТ «Сміла Банк».

2. Черемшина звернувся до ПАТ «Інвест Транс Банк» за відкриттям банківського рахунку у доларах США. 17 травня 2018 року Черемшина вніс на рахунок грошові кошти в розмірі 13 000 доларів США. Протягом року Черемшина, впевнений у надійності зберігання коштів на рахунку, не цікавився станом рахунку. 8 червня 2019 року Черемшина вирішив закрити рахунок і звернувся до банку з вимогою повернути йому кошти, внесені ним на рахунок, і виплатити проценти на банківський вклад. Однак касир банку повідомив, що на рахунку коштів немає. Детальну інформацію по стану рахунку Черемшині запропонували отримати, встановивши застосунок ПАТ «Інвест Транс Банк» на його мобільний пристрій. В історії розрахунків у застосунку було вказано, що протягом року кошти з рахунку Черемшини постійно переказувалися на рахунки товариств і приватних підприємців. Але Черемшина ніяких розпоряджень про видачу грошових коштів з його рахунку не давав, платіжних інструкцій до банку не направляв, розрахункових документів не підписував та внесену ним грошову суму не отримував, тому не міг зрозуміти, звідки в застосунку з'явилася інформація про рух коштів на рахунку. Касир банку попросив Черемшину звернутися до менеджера, а менеджер почав розпитувати Черемшину, чому той не завантажив застосунок одразу і взагалі цілий рік не перевіряв стан рахунку. Черемшина зрозумів, що розмови з касиром та менеджером банку не дають йому необхідної інформації та через електронну форму у застосунку подав претензію про зникнення коштів та прохав повернути суму, яку він вніс на рахунок у 2018 році з урахуванням індексу інфляції, а також сплатити проценти за користування його коштами. ПАТ «Інвест Транс Банк» у письмовій відповіді на претензію зазначив, що буде проведено необхідне службове розслідування, але з приводу зникнення коштів вирішив наполягати на своєму праві розпоряджатися коштами на рахунках своїх клієнтів і обіцяв повернути Черемшині внесені ним кошти до кінця календарного року. До того ж, виявилось, що за укладеним між сторонами договором проценти не були передбачені.

Оцініть ситуацію з цивільно-правової точки зору. Чи має Черемшина погодитися з пропозицією банку почекати з поверненням коштів до кінця року? Який порядок нарахування та виплати процентів банком клієнту?

3. Заявник акредитива (ТОВ «Сітрейд») звернувся до банку (ПАТ «Моноліт Банк»), який тривалий час обслуговував його господарську

діяльність, для відкриття безвідкличного непокритого акредитива, визначивши одержувачем коштів АТ «Агронорм» (у якого він за договором поставки замовив товари на суму 200 тисяч гривень). Виконуючим банком виступив банк ПАТ «Транзит Банк», клієнтом якого є АТ «Агронорм». Через декілька тижнів після відкриття акредитива ТОВ «Сітрейд» виявило, що за останній рік якість продукції АТ «Агронорм» значно погіршилася, про що раніше йому відомо не було. Між сторонами виник спір щодо виконання договору поставки. Тоді заявник акредитиву ТОВ «Сітрейд» надіслав ПАТ «Транзит Банк» лист-заяву про дострокове анулювання акредитива, зазначивши, що замовлення товарів було скасовано. Відповіді на цей лист ТОВ «Сітрейд» не отримало, тому їх менеджер зателефонував до виконуючого банку ПАТ «Транзит Банк». У телефонній розмові представник банку пояснив, що, по-перше, виконуючий банк не має права приймати розпорядження безпосередньо від заявника акредитива, їх комунікація має відбуватися виключно через банк-емітент; по-друге, безвідкличний акредитив може бути змінено або анульовано, лише якщо на це погодиться одержувач коштів, а доказів згоди одержувача коштів надано не було; по-третє, найголовніше, договір поставки та акредитив – це два окремих, незалежних одне від одного правочини, банк не може нести відповідальність за порушення договору поставки якою-небудь зі сторін, і по-четверте, врешті-решт, якщо замовлення скасовано, то в отримувача коштів просто не буде підстави звернутися за оплатою.

Прокоментуйте ситуацію. Чи правильні відповіді надав представник виконуючого банку? Який порядок виконання та закриття акредитива?

Список літератури за темою

Міжнародні правила по інкасо. Публікація Міжнародної торговельної палати. *Офіційний сайт Міжнародної торговельної палати. International Chamber of Commerce (ICC) World Business Organization.* URL: https://2go.iccwbo.org/the-icc-guide-to-the-uniform-rules-for-bank-payment-obligations-config+book_version-eBook/.

Підвисоцький Р., Матвійчук Ю. Майбутнє платіжного ринку – безконтактні платіжні інструменти і широке використання електронних грошей. *Вісник Національного банку України.* 2013. № 7. С. 3–10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2013_7_3.

Про затвердження Інструкції про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті: Постанова Правління Національного банку України № 320 від 16 серпня 2006 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1035-06>.

Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Постанова Правління Національного банку України № 637 від 15 грудня 2004 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17>.

Про платіжні послуги: Закон України від 30 червня 2021 року № 1591-IX. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20>.

Про затвердження Положення про порядок здійснення банками операцій за акредитивами: Постанова Правління Національного банку України № 514 від 3 грудня 2003 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1213-03>.

Романенко С. В. Розрахунки з використанням акредитивної форми: види та облікове відображення. *Бізнес Інформ*. 2016. № 7. С. 125–130. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2016_7_20.

Уніфіковані звичаї та правила по документарному акредитиву (UCP–600). Публікація Міжнародної торговельної палати 2007 р. *Офіційний сайт Міжнародної торговельної палати. International Chamber of Commerce (ICC) World Business Organization*. URL: <https://iccwbo.org/content/uploads/sites/3/2023/02/set-of-guidance-papers-on-recommended-principles-and-usages-around-ucp600-rules.pdf>.

Швагер О. А., Голодна А. С. Щодо визначення електронних грошей як засобу платежу. *Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 68. С. 179–183. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jousepr_2019_68_15.

Тема 26. Розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності

(питання для обговорення)

1. Загальна характеристика та види договорів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності.
2. Форма договорів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності та їх державна реєстрація.
3. Поняття та види ліцензій на використання об'єкта права інтелектуальної власності.
4. Поняття, зміст та загальна характеристика ліцензійного договору.
5. Поняття та загальна характеристика договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності. Випадки обов'язкової реєстрації договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.
6. Поняття та загальна характеристика договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності.
7. Інші договори щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності.

Завдання

1. Програміст Петренко, працівник ТОВ «Комп'ютерні технології», створив комп'ютерну програму, яка на підставі аналізу бухгалтерських даних підприємства робить досить розвернуте варіативне прогнозування, чим сприяє полегшенню планування. Розуміючи цінність цього об'єкту і можливість його широкого комерційного впровадження, Петренко захотів самостійно мати можливість розпоряджатися майновими правами інтелектуальної власності на цю комп'ютерну програму. Він звернувся за консультацією до юриста з запитанням, як краще діяти у цій ситуації. Оскільки він ще не повідомив роботодавця про отриманий результат, то його цікавило, зокрема, чи є сенс це робити. Якщо так, то який договір вони можуть укласти?

На яке питання розраховане це завдання? Кому належать права інтелектуальної власності на твір, створений у зв'язку з виконанням трудового договору? Яку консультацію повинен дати юрист?

2. ТОВ «Техно» створило базу даних «Право інтелектуальної власності в Україні», до якої включило законодавство України у сфері інтелектуальної власності, рішення судів, а також усі доступні у цій сфері публікації (статті, монографії, дисертації тощо). ТОВ «Техно» почало за плату надавати доступ зацікавленим особам до цієї бази як на сайті, так і у вигляді застосунку для мобільних телефонів. База користувалася значною популярністю у зв'язку зі зручним пошуком та швидким оновленням матеріалу.

Автор Кононенко, дізнавшись, що його статті включені до цієї бази, звернувся з претензією до ТОВ «Техно» і вимагав вилучити його статті з бази даних і компенсувати заподіяні збитки. ТОВ «Техно» не погодилося з вимогами. Воно вважало, що оскільки ці статті і так знаходяться в Інтернеті і до них має доступ будь-яка особа, то включення їх до бази даних ніяким чином не порушує права інтелектуальної власності, а лише спрощує користувачам їх пошук. Оскільки почали поступати претензії і від інших авторів творів, включених до бази даних, ТОВ «Техно» звернулося до юриста за консультацією з такими питаннями:

- 1) Який матеріал можна безперешкодно включати до бази даних?
- 2) Чи дійсно потрібно запитувати дозвіл авторів статей, які розміщені в Інтернеті, на включення їх до бази даних? Якщо так, то яким чином юридично вірно це оформити?
- 3) Як юридично вірно оформляти правовідносини з користувачами бази даних, яким ТОВ «Техно» надає доступ до бази?

На які питання розраховано це завдання? Які відповіді на питання повинен дати юрист?

3. Петренко отримав патент України на винахід «Пристрій для виготовлення клейкої стрічки». Його знайомий підприємець Іванченко попросив його передати йому права на винахід, оскільки він займається бізнесом у цій сфері. Вони звернулися до нотаріуса, який нотаріально засвідчив «Договір купівлі-продажу майнових прав інтелектуальної власності на винахід». Підприємець Іванченко почав широко використовувати цей винахід у своїй діяльності.

Через два роки до Петренка звернулося ТОВ «Альтернатива» з проханням укласти з ним ліцензійний договір на винахід «Пристрій для виготовлення клейкої стрічки». Петренко пояснив, що усі права він передав Іванченко і тепер лише він має можливість укласти такий договір. Однак ТОВ «Альтернатива» не погодилося з цим і надало витяг з Державного реєстру патентів України на винаходи про те, що патентовласником є Петренко, а тому саме він вправі укладати подібні договори.

Петренко звернувся до юриста за консультацією з проханням роз'яснити, хто, які договори і в якій формі може укладати щодо винаходу, а також як краще діяти у цій ситуації.

На які питання розраховано це завдання? Яку консультацію повинен дати юрист?

4. Ващенко отримав свідоцтво на торговельну марку «Оригінал» для костюмів. ТОВ «Ідея» звернулося до нього з пропозицією укласти договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку. Ващенко не погодився передати усі права на торговельну марку, а хотів отримувати періодичні платежі за використання його торговельної марки, а тому запропонував укласти ліцензійний договір. ТОВ «Ідея» було не проти за умови отримання виключної ліцензії, однак вони вважали, що не можуть укласти такий договір з фізичною особою, оскільки відповідно до законодавства України ліцензійний договір на торговельну марку повинен містити умову про те, що якість товарів, виготовлених за ліцензійним договором, не буде нижчою якості товарів володільця свідоцтва і що останній здійснюватиме контроль за виконанням цієї умови. А оскільки Ващенко не є підприємцем і відповідно сам не використовує торговельну марку, то таку умову неможливо реалізувати на практиці.

Вони звернулися до юриста за консультацією.

На які питання розраховано це завдання? Яку консультацію повинен дати юрист? Які істотні умови ліцензійного договору? Порівняйте ліцензійний договір і договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

5. ТОВ «Насолода» уклало з ПрАТ «Дизайн» договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності. За договором ПрАТ «Дизайн» зобов'язалося розробити промисловий зразок «Етикетка для печива», усі майнові права на який будуть належати

замовнику ТОВ «Насолода». Після виконання договору ТОВ «Насолода» подало заявку й отримало свідоцтво на промисловий зразок, після чого уклало спочатку ліцензійний договір, а потім договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності на зазначений промисловий зразок. Довідавшись про це, ПрАТ «Дизайн» вимагало сплатити половину отриманої винагороди, а у випадку відмови погрожувало визнати недійсними як реєстрацію промислового зразка, так і укладені договори. Свою позицію воно аргументувало тим, що питання передачі прав замовнику було вирішено ще до виникнення майнових прав на промисловий зразок, тобто створення самого об'єкта інтелектуальної власності, отже, зазначена умова є недійсною.

На яке питання розраховано це завдання? Проаналізуйте аргументи сторін. Кому належать майнові права інтелектуальної власності на створену етикетку? Чи могло ТОВ «Насолода» самотійно реєструвати промисловий зразок та розпоряджатися ним шляхом укладення зазначених договорів?

Список літератури

Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20.03.1883 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_123.

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (ратифіковано Законом № 1678-VII від 16.09.2014). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/1678-18>.

Договір про патентну кооперацію від 19.06.1970 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/895_001.

Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Додаток 1С до Угоди про заснування Світової організації торгівлі від 15.04.1994 р.). URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/981_018.

Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855>.

Про охорону прав на винаходи та корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-III в ред. Закону України від 01.07.2000 р. № 3687-XII зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>.

Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 р. № 3688-XII зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>.

Про охорону прав на знаки для товарів та послуг: Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>.

Про правову охорону географічних зазначень: Закон України від 16.06.1999 р. № 752-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-14>.

Про географічні зазначення спиртних напоїв: Закон України від 01.12.2022 р. № 2800-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2800-20>.

Про захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності під час дії воєнного стану, введеного у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України: Закон України від 01.04.2022 р. № 2174-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2174-ix>.

Регламент Апеляційної палати Національного органу інтелектуальної власності, затверджено Наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України 02.03.2022 р. № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0610-21>.

Правила розгляду заявки на винахід та заявки на корисну модель, затверджені Наказом Міністерства освіти і науки України від 15.03.2002 р. № 197. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0364-02>.

Правила розгляду заявки на промисловий зразок, затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 18.03.2002 № 198. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0313-02>.

Положення про Державний реєстр патентів України на винаходи, затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.04.2001 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0379-01>.

Положення про Державний реєстр патентів і деклараційних патентів України на секретні винаходи, затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 14.11.2001 р. № 739. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-01>.

Положення про Державний реєстр патентів України на промислові зразки, затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.04.2001 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0378-01>.

Правила складання, подання та розгляду заявки на видачу свідоцтва України на знак для товарів і послуг, затверджені наказом Держпатенту України від 28.07.1995 р. № 116. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0276-95>.

Положення про Державний реєстр свідоцтв України на знаки для товарів і послуг, затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України 10.01.2002 р. № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0064-02>.

Крижна В.М. Право використання об'єкта права інтелектуальної власності як вклад до статутного капіталу. *Законодавство України про фінансові послуги: питання адаптації до права Європейського Союзу*: матер. науково-практичного круглого столу. Суми. 2021. С. 55–58.

Крижна В. Майнові права інтелектуальної власності як предмет цивільно-правових договорів. *Вісник господарського судочинства*. 2008. № 5. С. 116–120.

Крижна В. Принцип справедливості, добросовісності та розумності і правові наслідки недійсності договорів у сфері інтелектуальної власності. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2008. № 6. С. 3–7.

Анісімов К. Браузер-обгортковий ліцензійний договір: сутність та зміст. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 3. С. 5–12.

Поливач Є. Ю. Особливості розпорядження авторськими правами на комп'ютерні програми в ліцензійних договорах. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 6. С. 72–75.

Тема 27. Договір комерційної концесії

(питання для самостійного вивчення)

1. Поняття «договір комерційної концесії», його правова характеристика.
2. Складові елементи предмета договору комерційної концесії.
3. Сторони договору комерційної концесії та його форма.
4. Договір комерційної субконцесії.
5. Обов'язки сторін у договорі комерційної концесії.
6. Відповідальність за договором комерційної концесії.
8. Відмова від договору комерційної концесії та спеціальні підстави його припинення.
9. Правові наслідки зміни торговельної марки чи іншого позначення правоволодільця як сторони в договорі комерційної концесії.

Завдання

1. В лютому 2021 р. ТОВ «Здоров'я» (ліцензіар) та ТОВ «УкрЛік» (ліцензіат) уклали ліцензійний договір на умовах виключної ліцензії. Відповідно до умов договору ТОВ надавалось право використовувати знак для товарів та послуг «Вінілін» (засвідчене Свідоцтвом на знак для товарів та послуг щодо класів товарів та послуг 5 (фармацевтичні препарати), 35 (сприяння продажеві (посередництво), 42 (фармацевтичне консультування) за класифікацією МКТП).

Договір містив умови щодо якості товарів та послуг, виготовлених та наданих ліцензіатом, зокрема: 1) право використання знаку надається ліцензіату лише за умови, що якість позначених знаком товарів та послуг буде не нижчою якості товарів ліцензіара під тим же знаком; 2) ліцензіар гарантує, що якість товарів чи послуг, виготовлених чи наданих за ліцензійним договором, не буде нижчою від якості товарів та послуг Ліцензіара під тим же товарним знаком; 3) ліцензіар здійснюватиме контроль за виконанням умови щодо якості товарів та послуг, виготовлених та наданих ліцензіатом на підставі цього договору. На виконання цих умов ліцензіар передав технічні та технологічні регламенти, необхідні і достатні для виготовлення продукції за ліцензією.

Через деякий час у зв'язку із порушенням ліцензіаром договору ліцензіат звернувся до суду. Суд першої інстанції кваліфікував укладений між сторонами договір як договір комерційної концесії. Відповідач не погодився і подав апеляційну скаргу, вказавши, що між ним та позивачем був укладений ліцензійний договір, а передача документації не завжди має оцінюватись судом як визначальна ознака договору комерційної концесії. На думку відповідача, передання технічної документації – це стандартна умова ліцензійного договору з огляду на положення Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», тому що без доступу до технічної документації ліцензіат позбавлений можливості виробляти товари і забезпечити дотримання умов договору про якість товарів не нижче якості товарів ліцензіара (позивача).

Визначте, який договір був укладений сторонами. Вирішіть спір. Порівняйте ліцензійний договір та договір комерційної концесії. Які права та обов'язки мають сторони в договорі комерційної концесії?

2. Між сторонами був укладений договір про співробітництво з метою надання послуг в сфері підприємницької діяльності. Сторони погодили, що за договором надаються права на використання торгової марки «Ігроленд», право на комерційне (фірмове) найменування, а також інформація щодо ведення бізнесу, консультаційні послуги та технічна підтримка. За право використовувати в підприємницькій діяльності надану інформацію та права одна сторона – фізична особа-підприємець Ромашов Роман (далі - ФОП Ромашов) зобов'язався сплатити другій стороні - Антоновій Олені винагороду в розмірі 1000 доларів США, з них 50% розміру винагороди - готівкою під час підписання договору, а решту – на картковий рахунок протягом місяця після укладення договору. Крім того ФОП Ромашов зобов'язувався не укладати з іншими особами договори щодо аналогічних прав і здійснювати використання об'єктів права інтелектуальної власності виключно в межах 3 поверху ТРЦ «Дафі», що знаходиться за адресою: м. Харків, вул. Героїв праці, 9.

Після укладення договору Ромашов дізнався, що його контрагент надала неправдиву інформацію щодо підстав виникнення у неї виключних прав на ТМ: свідоцтво на ТМ належить громадянці Антоновій Олені, а не ФОП Антонова, як зазначено у договорі. До того ж, на думку позивача, чинне законодавство не передбачає можливості передачі права на використання комерційного найменування. ФОП Ромашов вважав, що договір був укладений під впливом обману і подав позов до суду про визнання його недійсним.

В суді адвокат Антонової зауважив, що, по-перше, укладений сторонами договір за своєю природою є змішаним: він містить елементи договору про надання послуг (консультаційних, технічних) та ліцензійного договору про надання права на використання творів, оскільки передбачав передання оригінальних сценаріїв на проведення розважальних ігор та

квестів; по-друге, при укладенні договору Антонова не вказувала свого статусу фізичної-особи підприємця; по-третє, під час підписання договору гроші не передавались.

Визначте, який договір уклали сторони. Проаналізуйте умови договору, укладеного між сторонами. Проаналізуйте наведені сторонами аргументи. Яке рішення має прийняти суд?

3. ТОВ «Твоя улюблена кав'ярня» (франчайзі) та ТОВ «Арома Плюс» (франчайзер) був укладений договір франчайзингу щодо комплексу належних правоволодільцю прав інтелектуальної власності з метою виготовлення, використання, ввезення, пропозиції до продажу і іншого введення в господарський обіг товарів, надання послуг і виконання робіт з використанням торговельної марки «Crema Caffè Coffee Shop».

Сторони домовились щодо розміру винагороди за надання комплексу прав (у в твердій сумі та у в формі процентних відрахувань від отриманого доходу) та правових наслідків у вигляді припинення договору франчайзингу у разі переходу до іншої особи виключного права на об'єкт права інтелектуальної власності, визначений у договорі.

27.02.21р. франчайзі оплатив паушальний внесок у розмірі 30000 грн. але в подальшому дізнався про необхідність вкладати додаткові кошти для реклами кав'ярні і звернувся до франчайзера із письмовою пропозицією укласти договір з відстроченням виплати щомісячної винагороди або у разі неможливості задоволення таких вимог повернути паушальний внесок.

У травні 2021р. франчайзі отримав по e-mail лист, в якому франчайзер повідомляв про укладення договору франчайзингу з іншою особою. На вимогу повернути паушальний платіж зазначив, що за актом приймання-передачі він передав всю необхідну інформацію, тому не повинен повертати паушальний платіж.

Франчайзі звернувся до суду з вимогою визнати договір укладеним і послався на ст. 218 ЦК України та сплату паушального платежу в сумі 30 000 грн., що був здійснений ним на виконання договору, укладеного в усній формі.

На які питання теми розраховане завдання? Яке рішення має прийняти суд? Яким було б рішення суду за умови, що договір був укладений в 2014 р. в письмовій формі, але не зареєстрований?

Список літератури

Щодо договору комерційної концесії : Роз'яснення Державного комітету України з питань політики та підприємництва: Лист від 11.02.2004 р. № 761. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0761563-04#Text>.

Оглядний лист Вищого господарського суду України від 28.02.2017 № 01-06/521 «Про деякі питання практики застосування господарськими

судами законодавства про захист прав на об'єкти інтелектуальної власності». URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_521600-17.

Ведькал В. А. Цивільно-правові аспекти правового регулювання договору комерційної концесії. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2015. № 5. С.82–88. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/arvu_2015_5_13.

Дмитришин В. С. Договір комерційної концесії та договір франчайзингу. Співвідношення понять та правова категорія. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 3. С. 199–203.

Договір комерційної концесії: теорія, законодавство, судова практика: монографія / Г. О. Андрощук [та ін.] ; НДІ ІВ НАПрН України. Київ: НДІ ІВ НАПрН України, 2018. 212 с.

Договірні відносини щодо результатів наукової та науково-технологічної діяльності: монографія / кол. авторів: Батова В. О., Пічкур О. В., Работягова Л. І., Тверезенко О. О.; за заг. ред. О. Ф. Дорошенка; НДІ ІВ НАПрН України. К. : Інтерсервіс, 2013. 222 с.

Загрішева Н. Комерційна концесія та концесія: загальні й особливі риси. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2012. № 2. С. 74–79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Triv_2012_2_11

Килимник І. І. Особливості правового регулювання договору комерційної концесії (франчайзингу) : монографія. Харків : КП «Друкарня № 13», 2006. 161 с.

Король О. Д. Проблеми правового регулювання відносин комерційної концесії за законодавством України. *Журнал східноєвропейського права*. 2018. № 51. С. 211–217. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jousepr_2018_51_29

Крижна В.М. Захист прав споживачів при використанні комерційних позначень. *Вісник господарського судочинства*. 2009. № 2. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/Kryzhna_67-71.pdf

Крижна В.М. Договір комерційної концесії за законодавством України. *Актуальні проблеми правознавства: тези доп. та наук. повідомл.учасників наук. конф. молодих учених та здобувачів: до 200-річчя Національної юридичної академії ім. Ярослава Мудрого*. Харків : Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого, 2004. С. 51–53.

Крижна В. М. Право на використання торговельних марок і комерційних найменувань за договором комерційної концесії. *Економіка та право*. 2004. № 3. С. 37–40.

Основи інтелектуальної власності : навч. посіб. для студ. ВНЗ / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; за ред. О. П. Орлюк. Київ : Інтерсервіс, 2016. 382 с.

Падучак Б., Талда М. Проблемні аспекти визначення предмета договору комерційної концесії. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2013. № 6. С. 51–56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Triv_2013_6_9.

Первомайський О. О. Проблеми правового регулювання форми договору комерційної концесії за ЦК та ГК України. *Актуальні проблеми*

приватного права: договір як правова форма регулювання приватних відносин : матеріали Наук.-практ. конф., присвяч. 95-й річниці з дня народж. В. П. Маслова (Харків, 17 лют. 2017 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Нац. акад. прав. наук України, Харків. обл. осередок всеукр. громад. орг. «Асоціація цивілістів України». Харків : Право, 2017. С. 151–154.

Піддубна В.Ф. Щодо питання правової природи договору комерційної концесії (франчайзингу). *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Випуск 47. Т.1 . С. 152–154.

Пономарьова О. О. Договір комерційної концесії у сфері медицини як інструмент сталого розвитку країни. *Реформування патентного законодавства: етика, мораль, право* : зб. наук. пр. наук.-практ. конф. (м.Київ, 7 листоп. 2017 р.) / НДІ ІВ НАПрН України. Київ : Інтерсервіс, 2018. С. 67–69.

Селіванов М. Істотні умови договору комерційної концесії. *Інтелектуальна власність*. 2014. № 3. С.39–43.

Чернега В. Договір комерційної концесії за цивільним та господарським законодавством України (порівняльно-правове дослідження). *Підприємництво, господарство і право* : наук.-практ. госп.-прав. журн. 2018. № 10. С. 84–88.

Якубівський І. Є. Правова природа договору комерційної концесії (франчайзингу). *Часопис Хмельницького університету управління та права*. 2006. № 3-4 (19-20). С. 177–181. URL: <http://old.univer.km.ua/visnyk/1142.pdf>

Паніна Ю.С. Тенденції правового регулювання договору франчайзингу в країнах Європейського Союзу. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2016. № 6. Т. 1. С. 86–89.

Тема 28. Договір про спільну діяльність

(питання для обговорення)

1. Поняття та юридична характеристика договору про спільну діяльність.
2. Предмет та форма договору про спільну діяльність.
3. Види договору про спільну діяльність.
4. Договір простого товариства: учасники договору, їхні права та обов'язки.
5. Правовий режим майна учасників договору простого товариства.
6. Ведення спільних справ учасниками договору простого товариства, відповідальність учасників та розподіл прибутку.
7. Підстави припинення договору простого товариства.

Завдання

1. У вересні 2020 року Гавриленко та Тютюник уклали договір про спільну діяльність. У лютому Гавриленко звернулась до юриста, вважаючи, що необхідно з'ясувати питання чи є за своєю суттю договір про спільну діяльність від 20.09.2020 року, укладений між Гавриленко та Тютюник, договором простого товариства, відповідно до ст. 1132 ЦК України, або договором про спільну діяльність, відповідно до ст. 1130 ЦК України. Згідно п. 1.1 договору сторони в порядку, визначеному договором, зобов'язались спільно діяти без створення юридичної особи з метою досягнення спільних господарських цілей: стабілізації ситуації і нормалізації функціонування ринку, отримання прибутку від закупівлі продовольчих товарів та/або сировини, переробки сировини в готову продукцію, відчуження продовольчих товарів, сировини та/або готової продукції. Пунктом 1.2 договору передбачено, що з метою досягнення цілей договору спільне майно сторін не створюється, якщо інше не буде передбачено окремими договорами або угодами.

Згідно п. 3.1 договору Гавриленко зобов'язується перерахувати з метою виконання умов договору грошові кошти в розмірі 33.500.000,00 грн. для фінансування спільної діяльності. Тютюник зобов'язується приймати участь у спільній діяльності шляхом використання власних трудових ресурсів, досвіду, професійних знань, ділової репутації та ділових зв'язків (п. 3.2 договору).

На яке питання розраховане це завдання? Дайте правову оцінку. Які відмінності між договором простого товариства та договором про спільну діяльність?

2. Між Холодногірською загальноосвітньою школою I-III ступенів та товариством з обмеженою відповідальністю укладений договір про спільну діяльність, відповідно до умов якого сторони домовилися спільно діяти в галузі сільськогосподарського виробництва з метою розвитку обох підприємств та отримання прибутку. Для цього школа зобов'язалась надати в обробіток земельну ділянку загальною площею 60 га, а товариство - проводити комплексні роботи по обробітку землі власними засобами. У вересні 2020 року Прокурор місцевої прокуратури звернувся до Господарського суду в інтересах держави в особі Головного управління Держгеокадастру з позовною заявою до Холодногірської загальноосвітньої школи I-III ступенів та Товариства з обмеженою відповідальністю про:

- визнання недійсним договору про спільну діяльність укладеного між ТОВ та Холодногірською загальноосвітньою школою I-III ступенів;
- зобов'язання ТОВ звільнити займану ним земельну ділянку державної форми власності загальною площею 60 га, яку воно займає на підставі договору.

Проаналізуйте матеріали справи. Надайте правову оцінку. Що вважається вкладом учасників договору простого товариства чи договору про спільну діяльність?

3. Руденко звернулась до суду з позовом до Карпенко про стягнення грошових коштів (інвестиційний внесок) у зв'язку зі впливом строку договору. В жовтні 2018 року сторони уклали договір про спільну розробку програмного продукту. Відповідно до умов договору Руденко передає Карпенко грошові кошти в сумі 1.000.000 гривень (інвестиційний внесок), а Карпенко зобов'язується організувати процес реєстрації юридичної особи в формі товариства з обмеженою відповідальністю до 13 січня 2019 року. Мета створення ТОВ – подальше оформлення на нього авторського права (патента) на готову версію ПП «Лайт» в долях 10% - для Руденко, 90% - Карпенко. Руденко передала Карпенко грошові кошти у розмірі 800.000 гривень. Карпенко вважає, що виконала зобов'язання за договором, а реєстрація ТОВ не була здійснена, оскільки Руденко не внесла всі кошти у повному обсязі.

На які питання розраховане це завдання? Проаналізуйте ситуацію. Надайте правову оцінку. Яке рішення повинен винести суд?

4. З метою спільного виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції чотири фермерських господарства уклали договір простого товариства. Вказаним договором було уповноважено ФГ «Агростар» на ведення спільних справ простого товариства (оператор спільної діяльності) з обмеженням на укладання договорів на суму більше 250.000. Учасники видали довіреність без зазначення даного обмеження. ФГ «Агростар» знехтувало обмеженням своїх повноважень і уклало договір на суму вдвічі більшу, що складає 500.000, проте на вигідних умовах для простого товариства. Інші учасники звернулися до суду з позовом про визнання договору недійсним у зв'язку з перевищенням повноважень.

Надайте правову оцінку ситуації. Які наслідки перевищення повноважень оператором спільної діяльності?

Список літератури

Земельний кодекс України: прийнятий Верхов. Радою України від 25.Ю.2001р. № 132/94-ВР. Відом. Верхов. Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.

Про акціонерні товариства : Закон України від 17.09.2018 р. № 514-VI.
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text>.

Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України.
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/%201560-12.#Text>.

Про режим іноземного інвестування : Закон України від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків : Закон України від 16.07.1999 р. № 991-XIV / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14#Text>.

Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 06.02.2018 р. № 2275-VIII / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19?find=1&text=%D0%25%20B4%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B2#w121>.

Про управління об'єктами державної власності : Закон України від 21.09.2006 р. № 185-V / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16.#Text>

Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар: пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій України, науковців, фахівців. Т. 10 : Кредитні та розрахункові зобов'язання. Договір комерційної концесії. Договір про спільну діяльність / І. В. Спасибо-Фатєєва, В. І. Крат, О. П. Печений та ін. ; за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : Право, 2015. 496 с.

Таран О. Г. Багатосторонні договори в цивільному праві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Івано-Франківськ, 2013. 233 с.

Юровська Г. В. Договір простого товариства у цивільному праві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2010. 220 с.

Тема 29. Публічна обіцянка винагороди. Вчинення дій у майнових інтересах іншої особи без її доручення. Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної та юридичної особи

(питання для обговорення)

1. Поняття публічної обіцянки винагороди та її види.
2. Вимоги до публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу.
3. Підстави та порядок припинення зобов'язання з публічної обіцянки винагороди.
4. Умови публічної обіцянки винагороди за результатами конкурсу.
5. Виконання зобов'язання з публічного конкурсу.
6. Визначення юридичної долі речі, поданої на конкурс
7. Умови виникнення зобов'язання із вчинення дій у майнових інтересах іншої особи без її доручення.
8. Сторони зобов'язання із вчинення дій у майнових інтересах іншої особи без її доручення, їх права та обов'язки.
9. Обсяг відшкодування витрат, понесених особою у зв'язку з вчиненням нею дій у майнових інтересах іншої особи без її доручення.

10. Умови виникнення зобов'язання, що виникає внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи

11. Суб'єкти зобов'язання, що виникає внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи.

12. Поняття реальної загрози для здоров'я та життя фізичної особи.

13. Визначення зобов'язання, що виникає у зв'язку з рятуванням майна іншої особи.

14. Обсяг відшкодування шкоди в зобов'язаннях, що виникають у зв'язку з рятуванням майна іншої особи.

1. Горенко звернувся до ТОВ «ХЕПІ-МЕЙЛ» з позовом, у якому просив стягнути з відповідача на свою користь грошові кошти у розмірі 400 тис. грн за перемогу в конкурсі. Так, у січні 2020 року Горенко отримав листа від ТОВ «ХЕПІ-МЕЙЛ», де позивачу пропонувалось заповнити кросворд та виграти головний приз в розмірі 400 тис. грн. Після заповнення кросворду та надсилання його на адресу відповідача позивач отримав черговий лист з повідомленням, що він серед декількох претендентів на перемогу за приз в розмірі 400 тис. грн, але за умови, що він замовить і оплатить їх товар на суму не менше 300 грн. Після оплати 300 грн, заповнення заявки й надіслання її відповідачу, позивач знову отримав повідомлення з інформацією про те, що для остаточної перемоги позивач має ще замовити товар. Знову оплативши товар, заповнивши вкладені в лист від ТОВ «ХЕПІ-МЕЙЛ» документи, необхідні для отримання призу, позивач знову відправив їх відповідачу. Після цього від ТОВ «ХЕПІ-МЕЙЛ» прийшло повідомлення про те, що позивач є переможцем та виграв 400 тис. грн. Так повторювалось кожні декілька днів до січня 2021 року, і за цей період ТОВ «ХЕПІ-МЕЙЛ» отримало від Горенка грошові кошти на суму близько 200 тис. грн.

Натомість відповідач зазначав, що мова йде не про конкурс, а про маркетингову акцію, і що всі повідомлення, які надходили позивачу, містять напис «не має юридичної сили» або іншого тотожного змісту, а також, на жодному з доданих документів не міститься підпису чи печатки відповідача, оскільки позивачу надсилалися лише зразки відповідних повідомлень.

Які правовідносини виникли між Горенком і ТОВ «ХЕПІ-МЕЙЛ»? Чи має Горенко право на винагороду? Вирішіть справу.

2. До суду звернулася Марченко з позовом до мережі магазинів про відшкодування моральної шкоди та виконання мережею зобов'язання з надання можливості придбання акційних товарів. Позовну заяву мотивовано тим, що в магазинах мережі було оголошено про проведення акційного продажу товарів у період з 12.12.2020 року по 12.02.2021 року. Для можливості придбання акційних товарів необхідно було придбати продовольчих та промислових товарів іншого асортименту на певну суму. Позивачка придбала різноманітного товару на суму більше 10000 грн., однак не може отримати акційного товару, зокрема термостійких горщиків для

запікання, термостійких форм для запікання та ін. у зв'язку з їх відсутністю в торговій мережі.

Представник мережі магазинів у судовому засіданні позовні вимоги не визнав, зазначивши, що акція діяла за умови наявності акційного товару на місцях проведення акції, запас акційного товару був обмежений.

Кваліфікуйте правовідносини, що виникли між сторонами. Вирішіть справу.

3. У вересні 2020 року під час кіносеансу для учнів міських шкіл у кіноцентрі сталася пожежа, внаслідок якої деякі глядачі отримали тілесні ушкодження, а інші загинули. До прибуття МНС контролерка квитків Павленко витягла з залу 12-річну Орлову, яка знепритомніла від задимлення, не встигнувши залишити залу. Виявилося, що при цьому Орлова зачепилася ногою за залізний кут, який тримав килим на сходах, внаслідок чого отримала різану рану литки, однак інших ушкоджень не зазнала. Мати Орлової стала вимагати від Павленко відшкодування витрат на лікування доньки та зауважила, що в доньки був дорогий рюкзак, який згорів у пожежі. Натомість ображена Павленко заявила, що, рятуючи дівчинку, зазнала опіків, отруїлася чадним газом, а одяг її був зіпсований, тож стала вимагати від матері Орлової відшкодування вартості її лікування та одягу.

На яке коло питань розраховане завдання? Вирішіть справу.

4. Під час паводку Гуменюк зайшов до будинку свого сусіда Петренка, який поїхав на поховання брата в сусідню область, відключив електропостачання та газ, переніс техніку на горище, чим врятував майже все цінне майно Петренка. Крім того, Гуменюк заклав входи мішками з піском і землею, чим значно зменшив потрапляння води в будинок Петренка. Унаслідок вчинених дій Гуменюк пошкодив собі спину та тривалий час перебував на стаціонарному лікуванні. Крім того, унаслідок перевезення мішків із землею автомобіль Гуменюка було пошкоджено.

Вдячний Петренко відшкодував Гуменюку частину вартості ліків, однак у повному обсязі оплатити лікування та ремонт автомобіля відмовився, оскільки немає для цього коштів.

На яке питання розраховано завдання? Хто має відшкодувати Гуменюкові витрати на лікування та ремонт автомобіля? Чи змінилося б рішення, якби Петренко перед від'їздом про всяк випадок передав Гуменюку ключі від свого дому?

Список літератури

Бондар О.С. Ризик у відносинах, що виникають із публічної обіцянки винагороди. *Інноваційний розвиток правової науки в умовах модернізації суспільства*: Х Міжнародна науково-практична конференція, 28 лютого 2020 р., м. Київ: зб. доп. Київ: НАУ, 2020. С. 128–130.

Вороніна Н. В. До питання про порядок відшкодування витрат, пов'язаних зі знахідкою. *Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. пр. Одеса: Юрид. літ., 2012. Вип. 66. С. 72–78.

Кухарев О. Є. Підстави виникнення зобов'язання внаслідок створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. *Право і безпека*. 2010. № 2. С. 205–209.

Майна Г. Є. Особливості виникнення зобов'язання з публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 4. С. 282–285 .

Пеструєв Д.М. Зобов'язання, що виникають внаслідок вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення, за законодавством України та Польщі : Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право. Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021. 219 с.

Сарахман М. Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу: законодавче врегулювання та проблемні питання практичного застосування. *Актуальні проблеми правознавства*. 4 (20)/2019. С. 305–310.

Тема 30. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи

(питання для самостійного вивчення)

1. Поняття зобов'язання по усуненню загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.
2. Суб'єкти та об'єкти зобов'язання по усуненню загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.
3. Види і характер джерел загрози. Створення загрози діями або бездіяльністю правопорушника.
4. Підстави виникнення зобов'язання по усуненню загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.
5. Наслідки неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.

Завдання

1. Висновками судів Норвегії встановлено, що потерпіла Дунаєнко зникла з суховантажного судна під час його слідування у порт призначення. Посадові особи лайнера, які діяли від імені Компанії "ANANGEL MARITIME SERVICES INC" (далі – Компанія), допустили Дунаєнко на борт т/х AN ANGEL EXPLORER, не дивлячись на те, що вона не була членом екіпажу т/х AN ANGEL EXPLORER.

Компанія була поінформована про перебування Дунаєнко на борту т/х ANANGEL EXPLORER, проте жодних заходів щодо запобігання її допуску на суховантажне судно та гарантуванню її безпеки під час рейсу нею вжито не було.

За шкоду, спричинену бездіяльністю Компанії, мати Дунаєнко вимагала від Компанії відшкодування матеріальної шкоди, завданої смертю її доньки за період з 30.09.2014 року по 13.12.2017 року у розмірі 46 000 Євро, заборгованість за відшкодування шкоди завданої смертю Дунаєнко за три роки вперед за період з 14.12.2017 року по 13.12.2020 року у розмірі 43 200 Євро, починаючи з 14 грудня 2020 року по 08 серпня 2026 року щомісячно у розмірі -1200 Євро на утримання неповнолітнього сина померлої Дунаєнко.

Щодо моральної шкоди мати Дунаєнко зазначила, що передчасна смерть її доньки, стала важкою психологічною травмою для її рідних, зокрема неповнолітнього сина та її самої. Їм завдана моральна шкода, яка полягає у душевних стражданнях з приводу втрати близької людини, їх турбує безсоння, порушено нормальний спосіб життя, у зв'язку з чим вони докладають неймовірні зусилля для його налагодження та організації. Мати втратила дочку, підтримку і допомогу у житті, тепер всі турботи про онука лягли на її плечі; неповнолітній син втратив матір, смерть якої дуже вплинула на стан дитини, крім порушення сну та нормального способу життя, він став замкнутий, спогади про матір травмують дитячу психіку, йому важко навчатися та планувати своє майбутнє. Моральну шкоду, завдану смертю її доньки мати оцінює у 40 000 Євро.

На яке коло питань розраховане завдання? Як слід вирішити справу? Чи має право мати вимагати компенсацію за смерть доньки у вигляді матеріальної та моральної шкоди?

2. Крючко уклав договір банківського вкладу, маючи на меті збереження своїх заощаджень для витрат на оперативне втручання - ендопротезування правого тазостегнового суглоба. Однак до закінчення строку його вкладів, 24 лютого 2017 року, Виконавчою дирекцією Фонду гарантування вкладів фізичних осіб було прийнято рішення про початок процедури ліквідації ПАТ «Платинум Банк» та призначення уповноваженої особи Фонду з питань ліквідації банку. Надалі кредиторські вимоги Крючко були внесені до реєстру акцептованих вимог кредиторів ПАТ «Платинум Банк» та включені до четвертої черги задоволення вимог кредиторів.

Крючко, не погоджуючись з таким рішенням, вважає, що ПАТ «Платинум Банк» порушує його права як вкладника, оскільки його вимоги мають бути віднесені до першої черги, оскільки неповернення коштів спричинило шкоду його здоров'ю.

Враховуючи зазначене, Крючко звернувся до суду і просив суд зобов'язати уповноважену особу Фонду гарантування вкладів фізичних осіб ПАТ «Платинум Банк» включити його до першої черги задоволення вимог кредиторів, виключивши з четвертої черги, у Реєстрі акцептованих вимог

кредиторів ПАТ «Платинум Банк» частину кредиторських вимог у сумі 415 401,80 грн, визнати такими, що виникли внаслідок заподіяння шкоди здоров'ю.

Чи правомірні вимоги Крючко? Вирішить справу по суті.

Список літератури

Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23.02.2012 № 4452-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17#Text>

Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ: Видавничий дім “АртЕк”, 2020. 128 с

Ігнатенко В. М. Місце та структура позадоговірних зобов'язань в зобов'язальному праві України. *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. URL: <http://old.univer.km.ua/visnyk/100.pdf>.

Пленюк М. Д. Юридичні факти як підстава виникнення цивільно-правових зобов'язань (теоретичні та практичні засади): автореф. дис. д-ра. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2017. 37 с.

Кузьмич О. Я. Правові положення щодо участі третіх осіб у зобов'язаннях, що виникають внаслідок рятування здоров'я і життя фізичної особи, майна фізичної особи, або юридичної особи. *Право і суспільство*. 2017. № 6. С. 54–59.

Катренко К. Інтерес у зобов'язаннях, що виникають у зв'язку зі створенням загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. *Юридичний вісник*. 2018. № 2. С. 104–109.

Отрадна О. О. Недоговірні зобов'язання в цивільному праві України: навч. посібн. К.: Юрінком Інтер, 2009. 240 с.

Спасова К. Загальна характеристика компенсації моральної шкоди як способу захисту порушених прав у соціальних мережах. *Юридичний вісник*. 2018. № 2. С. 116–120.

Харитонов Є. Зобов'язання, що виникають внаслідок відвернення шкоди, у Цивільному кодексі України. *Право України*. 2015. № 4. С. 26–34.

Тема 31. Зобов'язання з відшкодування шкоди

Питання для обговорення

1. Поняття і значення зобов'язань з відшкодування шкоди (деліктні зобов'язання).
2. Підстави та умови виникнення зобов'язання з відшкодування шкоди.
3. Відшкодування шкоди, завданої особою у разі здійснення нею права на самозахист та у стані крайньої необхідності.

4. Відшкодування шкоди, завданої актами законодавчої та виконавчої влади, а також актами правоохоронних органів та органів судової влади.
5. Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою.
6. Відшкодування шкоди, завданої особами, які не мають повний обсяг цивільної дієздатності.
7. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.
8. Відшкодування ядерної шкоди.
9. Відшкодування шкоди, завданої фізичній особі каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.
10. Відшкодування шкоди завданої, недоліками товарів, робіт, послуг.
11. Відшкодування моральної шкоди.

Завдання

1. Викладач музичного училища по класу вокалу Шарович перебувала на лікуванні в міській клінічній лікарні у зв'язку із запаленням голосових зв'язок. Лікарський персонал, не перевіривши індивідуальних особливостей впливу на організм хворої призначених ліків, провів курс лікування, який спричинив втрату чистоти голосу і погіршення слуху. Шарович звернулась до суду з позовом про відшкодування моральної шкоди.

Чи є в даному випадку умови, необхідні для відшкодування моральної шкоди? Чи підлягає позов задоволенню?

2. Підприємець Ольшанченко відповідно до умов договору зобов'язався виконати для Химич роботу, а саме покласти плитку на кухні. Через два дні після закінчення роботи, кілька плиток відвалилися від стіни кухні, впали в раковину і розбилися. Одна плитка впала ребром на праву руку Химич, коли та мила посуд, та сильно її поранила. Поріз призвів до тимчасової непрацездатності Химич унаслідок травми правої руки, що було підтверджено довідкою лікаря. Химич звернулась до Ольшанченка з позовом про відшкодування шкоди здоров'ю.

Чи правомірна така вимога? Яке рішення повинен винести суд?

3. Котюк придбала в магазині «Техно-Арт» телевізор марки «Samsung». Гарантійний строк за договором роздрібної купівлі-продажу становив 6 місяців. Після восьми місяців використання, за відсутності Котюк вдома, у телевізорі сталося замикання, що призвело до його загоряння і спровокувало пожежу у квартирі Котюк. Унаслідок пожежі було завдано шкоди майну на суму 150 тисяч гривень. Котюк звернулася до суду з позовом до магазину, у якому купила телевізор, про відшкодування шкоди, заподіяної її майну внаслідок недоліків товару.

Чи підлягають задоволенню вимоги Котюк?

4. Довбиш придбала в магазині «Italy» жіночі туфлі на підборах бренду «Baldoni». Гарантійний строк на туфлі становив 30 днів з моменту початку сезону. Одягнувши туфлі вперше, Довбиш пішла на роботу, і коли прямувала до зупинки громадського транспорту, в одній із туфель зламався каблук. Довбиш втратила рівновагу, впала, вивихнула ногу, що спричинило її тимчасову втрату працездатності, яку було підтверджено довідкою закладу охорони здоров'я. Довбиш подала позов до виробника взуття з вимогою про відшкодування шкоди, завданої здоров'ю внаслідок істотного недоліку товару.

Чи підлягають вимоги Довбиш задоволенню? До кого Довбиш повинна пред'явити позов? Хто є належним відповідачем у таких випадках?

5. Щаблюк 10 грудня 2022 року придбав у магазині «Електротехно» мікрохвильову піч, гарантійний строк на яку становив 18 місяців. Через 2 місяці, а саме 10 лютого 2023 року Щаблюк зробив спробу розігріти їжу в мікрохвильовій печі, а вона заіскрила та вийшла з ладу. Щаблюк приніс цю піч продавцю в повній комплектації та звернувся до нього з вимогою про повернення грошей за товар неналежної якості. Продавець оглянув товар та відповів, що встановлення причини займання потребуватиме кількох діб, і тільки після цього може бути прийнято рішення щодо вимоги Щаблюка. Кілька днів потому Щаблюкові зателефонували з гарантійного сервісу, повідомили, що внаслідок проведення огляду товару недоліків в ньому не виявлено, та запропонували провести ремонт за плату. Щаблюка відповідь не задовольнила, тож він звернувся з позовом до виробника товару про захист прав споживачів та відшкодування майнової та моральної шкоди в сумі 10000 гривень, завданої недоліками товару.

Яке рішення повинен винести суд?

6. Левицька у 2022 році придбала квартиру на 6 поверсі 7-ми поверхового будинку, зробила дизайнерський ремонт, на підлогу поклала паркет з 5 порід деревини. У грудні 2023 року, прийшовши з роботи, побачила, що кухня та зал квартири залиті гарячою водою. Зв'язавшись з сусідом із 7-го поверху, дізналася, що він проживає в Німеччині, а квартиру здає іноземним студентам. Орендарі квартири не знають, як таке могло трапитися, оскільки у квартирі, де вони проживають, усе сухо. Левицька викликала працівників КП «Водоканал», які виявили, що аварія відбулась через іржаві труби теплопостачання в перекритті між поверхами. Левицька вирішила звернутися до адвоката за консультацією і допомогою у складанні позовної заяви.

Проаналізуйте ситуацію. Хто повинен відшкодовувати завдану шкоду та в якому розмірі?

7. Учні початкової школи Микола (9 років) та Максим (10 років) організували в класі гру: кидали в класну дошку стріли гри «Дартс». Одна з невдало кинутих Миколою стріл для гри «Дартс» потрапила в око учневі того ж класу Дмитрові, що призвело до необхідності видалення ока та тривалого лікування Дмитра.

Батько Дмитра подав позов до батьків Миколи та до школи про відшкодування шкоди, а саме: витрат на лікування Дмитра, вартості очного протезу та послуг репетитора, якого довелося найняти, щоб Михайло не відставав у навчанні.

Проаналізуйте ситуацію. Яке рішення має винести суд?

8. Бутко їхала за кермом свого нового автомобіля, дотримуючись правил дорожнього руху. Несподівано на дорогу вибіг громадянин Котько, який перебував у нетверезому стані. Незважаючи на термінове гальмування, Бутко уникнути зіткнення не вдалося. Котько отримав численні тілесні ушкодження та порвав одяг. Котько вирішив звернутися до суду і вимагати відшкодування завданої шкоди на підставі статті 1187 ЦК України. У зв'язку з цим він пред'явив позов до Бутко про відшкодування майнової та моральної шкоди на загальну суму 40 тис. грн. Натомість Бутко пред'явила зустрічний позов до Котько про відшкодування збитків, завданих пошкодженням автомобіля, оскільки внаслідок зіткнення на автомобілі Бутко залишилися численні пошкодження, а саме: розбиті фара, передній бампер та праве бічне дзеркало заднього виду.

Проаналізуйте ситуацію. На яке питання розраховане завдання?

Поясніть особливості відповідальності за шкоду, завдану джерелом підвищеної небезпеки та вирішіть справу.

Список літератури

Про захист прав споживачів : Закон України в ред. від 16.10.2020 р. Відомості Верховної Ради України, 2020, №30, ст.206.

Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції: Закон України від 19.05.2011 № 3390-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3390-17#Text>.

Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 березня 1992 р. № 6 / Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України в цивільних справах та з загальних питань: 1963-2007 рр. Харків : ТОВ «Одіссей», 2008. 512 с.

Про практику розгляду цивільних справ за позовами про захист прав споживачів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12 квітня 1996 р. № 5 / Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України в цивільних справах та з загальних питань: 1963-2007 рр. Харків : ТОВ «Одіссей», 2008. 512 с.

Обов'язок доведення належної якості проданого товару і належного оформлення претензії покупця та проведення перевірки якості товару покладено на продавця (ВССУ, справа № 127/4199/15-ц, 27.03.17).

Рішення Луцького міськрайонного суду Волинської області від 21 березня 2012 року. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/22372954>.

Делікти в цивільному праві: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів [Петров Є. В., Машуков Р. О. та ін.]. Київ, 2015. 267 с.

Колісникова Г. В. Порівняльний аналіз законодавства України та країн ЄС з питань захисту прав споживачів. *Карпатський правничий часопис*. Науковий журнал. №8. 2015. С. 36–43

Колісникова Г. В. Захист прав споживачів при придбанні товару через мережу Інтернет. *Сучасні проблеми цивілістики* : матеріали «круглого столу», присвяч. пам'яті проф. Ч. Н. Азімова, м. Харків, 23 грудня 2016 р. Нац.юрид.ун-т імені Ярослава Мудрого. Харків., 2016. С. 119–123.

Колісникова Г. В. Актуальні питання в сфері захисту прав споживачів при продажу товару з розстроченням платежу та у кредит. *Проблеми подальшого вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних прав*: матеріали конф., присвяч. пам'яті професора Ч. Н. Азімова (21 грудня 2017 р., м. Харків). С. 229–230.

Колісникова Г. В. Загальні засади відповідальності за зобов'язаннями по відшкодуванню шкоди, завданої споживачам. *Актуальні проблеми приватного права* : матеріали конф., присвяч. 96-й річниці з дня народження доктора юридичних наук, професора В. П. Маслова (Харків, 14 лют. 2018 р.). Харків : Право. 2018. С. 292–295.

Колісникова Г. В. Байер як сторона договорів, що укладаються через мережу Інстаграм. *Проблеми подальшого вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних прав*, матеріали конф., присвяч. пам'яті професора Ч. Н. Азімова (19 грудня 2018 р., м Харків). Харків, 2018. С. 211–213.

Письменна О. П. Правовідносини, що виникають у зв'язку з порушенням прав споживачів внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 О. П. Письменна. Одеса, 2007. 200 с.

Тема 32. Зобов'язання у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави

(питання для самостійного вивчення)

1. Поняття зобов'язань, що виникають з набуття, збереження майна без достатньої правової підстави (безпідставне збагачення).

2. Види зобов'язань з набуття, збереження майна без достатньої правової підстави.

3. Суб'єкти зобов'язань з набуття, збереження майна без достатньої правової підстави.
4. Зміст зобов'язань з набуття, збереження майна без достатньої правової підстави.
5. Повернення в натурі безпідставно набутого майна.
6. Повернення доходів від безпідставно набутого майна і відшкодування витрат на його утримання.
7. Безпідставно набуте майно, що не підлягає поверненню.

Список літератури

Бережняк Н. В. Правова сутність поняття зобов'язань із набуття, збереження майна без достатньої правової підстави. *Держава і право*. Серія: «Юридичні науки»: зб. наук. праць / Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2018. Вип. 82. С. 134–145.

Бережняк Н. В. Зміст зобов'язань із набуття, збереження майна без достатньої правової підстави. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 3. С. 177–181.

Бережняк Н. В. Співвідношення зобов'язань із набуття, збереження майна без достатньої правової підстави з вимогою про повернення виконаного за недійсним правочином. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. № 6 (volume 1). С. 19–24

Берестова І.Е. Безпідставне збагачення і договірні зобов'язання: конкуренція зобов'язань. *Вісник прокуратури*. 2015. №7. С. 43–48.

Виконання зобов'язань у практиці Касаційного цивільного суду. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/file_3.pdf.

Деменко С. Суб'єктно-об'єктний склад зобов'язань у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави. *Часопис Київського університету права*, (3). 2019. С. 181–187. URL: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.3.2019.30>.

Романська І. В. До питання про співвідношення кондикції та віндикації. *Часопис Київського університету права*. 2020/2. С. 281–285.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА ДО ВСІХ ТЕМ

1. Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11.04.1980 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_003.
2. Конституція України : Основний Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40/44. Ст. 356. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
4. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.
5. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>.
6. Про міжнародні договори України : Закон України від 29.06. 2004 р. № 1906-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>.
7. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/card2#Card>.
8. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2 т. / за заг. ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. Київ : Юрінком Інтер, 2019. Т. 2. 1046 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=I=&S21COLORTERMS=0&S21STR=B357775%2F2.
9. Цивільне право (частина особлива). Курс лекцій : навч. посіб. / за ред. І. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2022. 640 с.
10. Цивільне право : підручник : [у 2 т.] / В. І. Борисова, Л. М. Баранова, А. Г. Бірюкова та ін. ; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Харків : Право, 2014. Т. 2, гл. 32 (автор – І. Й. Пучковська).
11. Цивільне право України. Частина друга : посіб. для підгот. до іспитів / В. І. Борисова, К. Ю. Іванова, Б. П. Карнаух, Ю. С. Ходико ; за заг. ред. В. І. Борисової. Харків : Право, 2019. 242 с.
12. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар: пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій України, науковців, фахівців. Т. 10: Кредитні та розрахункові зобов'язання. Договір комерційної концесії. Договір про спільну діяльність / І. В. Спасибо-Фатєєва, В. І. Крат, О. П. Печений та ін.; за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : Право, 2015. 496 с.

СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ

Альтернативне зобов'язання – це вид зобов'язання, за яким боржник зобов'язується виконати одну (або декілька) з декількох попередньо визначених дій, право вибору якої (яких) належить боржнику, якщо інше не визначено в договорі, законі, звичаї ділового обороту або не впливає із суті зобов'язання.

Багаж – речі та інші матеріальні цінності, що відправляються пасажиром за окрему плату за наявності проїзних документів у багажному вагоні, який прямує в тому ж напрямку, що і пасажир.

Вантаж – матеріальні цінності, які перевозяться залізничним транспортом у спеціально призначеному для цього вантажному рухомому складі.

Вантажобагаж — це вантаж, що перевозиться в пасажирських і поштово-багажних поїздах.

Виконання зобов'язання – це вчинення боржником на користь кредитора певної дії або утримання від дії, яка становить предмет виконання.

Гарантія – це вид забезпечення виконання зобов'язань, відповідно до якого банк-гарант приймає на себе грошове зобов'язання перед бенефіціаром (оформлене в письмовій формі або у формі повідомлення) сплатити кошти за принципала в разі невиконання останнім своїх зобов'язань у повному обсязі або їх частину в разі пред'явлення бенефіціаром вимоги та дотримання всіх вимог, передбачених умовами гарантії.

Договір купівлі-продажу – це договір, за яким одна сторона (продавець) передає або зобов'язується передати майно (товар) у власність другій стороні (покупцеві), а (покупець) приймає або зобов'язується прийняти майно (товар) і сплатити за нього певну грошову суму.

Договір банківського вкладу (депозиту) – це договір, за яким одна сторона (банк), що прийняла від другої сторони (вкладника) або для неї грошову суму, що надійшла, зобов'язується виплачувати вкладникові таку суму та проценти за неї або дохід в іншій формі на умовах та в порядку, встановлених договором.

Договір будівельного підряду – це договір, відповідно до якого підрядник зобов'язується збудувати і здати у встановлений строк об'єкт або виконати інші будівельні роботи відповідно до проектно-кошторисної документації, а замовник зобов'язується надати підрядникові будівельний майданчик (фронт робіт), передати затверджену проектно-кошторисну документацію, якщо цей обов'язок не покладається на підрядника, прийняти об'єкт або закінчені будівельні роботи та оплатити їх.

Договір дарування – це договір, в якому одна сторона (дарувальник) передає або зобов'язується передати у майбутньому другій стороні (обдаровуваному) безоплатно майно (дарунок) у власність.

Договір довічного утримання (догляду) – це договір, в якому одна сторона (відчужувач) передає другій стороні (набувачеві) у власність житловий будинок, квартиру або їх частину, інше нерухоме майно або рухоме майно, яке має значну цінність, взамін чого набувач зобов'язується забезпечувати відчужувача утриманням та (або) доглядом довічно.

Договір доручення – договір, за яким одна сторона (повірений) зобов'язується вчинити від імені та за рахунок другої сторони (довірителя) певні юридичні дії.

Договір зберігання – це договір, за яким одна сторона (зберігач) зобов'язується зберігати річ, яка передана їй другою стороною (поклажодавцем), і повернути її відповідно до умов договору у схоронності.

Договір комерційної концесії – договір, за яким одна сторона (правоволоділець) зобов'язується надати другій стороні (користувачеві) за плату право користування відповідно до її вимог комплексом належних цій стороні прав з метою виготовлення та (або) продажу певного виду товару та (або) надання послуг.

Договір комісії – це договір, за яким одна сторона (комісіонер) зобов'язується за дорученням другої сторони (комітента) за плату вчинити один або кілька правочинів від свого імені, але за рахунок комітента.

Договір управління майном – це договір, за яким одна сторона (установник управління) передає другій стороні (управителеві) на певний строк майно в управління, а друга сторона зобов'язується за плату здійснювати від свого імені управління цим майном в інтересах установника управління або вказаної ним особи (вигодонабувача).

Договір контрактації – це договір, за яким виробник сільськогосподарської продукції зобов'язується виробити визначену договором сільськогосподарську продукцію і передати її у власність заготівельникові (контрактанту) або визначеному ним одержувачеві, а заготівельник зобов'язується прийняти цю продукцію та оплатити її за встановленими цінами відповідно до умов договору.

Договір лізингу – це договір, за яким одна сторона (лізингодавець) передає або зобов'язується передати другій стороні (лізингоодержувачеві) у користування майно, що належить лізингодавцю на праві власності і було набуто ним без попередньої домовленості із лізингоодержувачем (прямий лізинг), або майно, спеціально придбане лізингодавцем у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов (непрямий лізинг), на певний строк і за встановлену плату (лізингові платежі).

Договір міни (бартеру) – договір, за яким кожна із сторін зобов'язується передати другій стороні у власність один товар в обмін на інший товар.

Договір найму (оренди) – це договір, в якому одна сторона (наймодавець) передає або зобов'язується передати другій стороні (наймачеві) майно у користування за плату на певний строк.

Договір найму (оренди) житла – це договір, в якому одна сторона - власник житла (наймодавець) передає або зобов'язується передати другій стороні (наймачеві) житло для проживання у ньому на певний строк за плату.

Договір найму (оренди) житла з викупом – це договір, в якому одна сторона – підприємство-орендодавець передає другій стороні - фізичній особі (особі-орендарю) житло за плату на довготривалий (до 30 років) строк, після закінчення якого або достроково, за умови повної сплати орендних платежів, житло переходить у власність орендаря.

Договір перевезення вантажу – це договір, в якому одна сторона перевізник зобов'язується доставити довірений йому відправником вантажу пункт призначення і видати його управненим на одержання вантажу особі (одержувачу), а відправник зобов'язується сплатити за перевезення вантажу встановлену плату.

Договір підряду – це договір, в якому одна сторона (підрядник) зобов'язується на свій ризик виконати певну роботу за завданням другої сторони (замовника), а замовник зобов'язується прийняти і оплатити виконану роботу.

Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт – це договір за яким підрядник зобов'язується розробити за завданням замовника проектну або іншу технічну документацію та (або) виконати пошукові роботи, а замовник зобов'язується прийняти та оплатити їх.

Договір побутового підряду – це договір, за яким підрядник, який здійснює підприємницьку діяльність, зобов'язується виконати за завданням фізичної особи (замовника) певну роботу, призначену для задоволення побутових та інших особистих потреб, а замовник зобов'язується прийняти та оплатити виконану роботу.

Договір позики – це договір, за яким одна сторона (позикодавець) передає у власність другій стороні (позичальникові) грошові кошти або інші речі, визначені родовими ознаками, а позичальник зобов'язується повернути позикодавцеві таку ж суму грошових коштів або таку ж кількість речей, того ж роду та такої ж якості.

Договір позички – це договір, за яким одна сторона (позичкодавець) безоплатно передає або зобов'язується передати другій стороні (користувачеві) річ для користування протягом встановленого строку.

Договір поставки – це договір, в якому одна сторона продавець (постачальник), який здійснює підприємницьку діяльність, зобов'язується передати у встановлений строк (строки) товар у власність покупця для використання його у підприємницькій діяльності або у інших цілях, не пов'язаних з особистим, сімейним, домашнім або іншим подібним використанням, а покупець зобов'язується прийняти товар і сплатити за нього певну грошову суму.

Договір про спільну діяльність – це договір, в якому сторони (учасники) зобов'язуються спільно діяти без створення юридичної особи для досягнення певної мети, що не суперечить законові. При цьому спільна

діяльність може здійснюватись як на основі об'єднання вкладів (просте товариство), так і без їх об'єднання.

Договір простого товариства – це договір за яким сторони (учасники) беруть зобов'язання об'єднати свої вклади та спільно діяти з метою одержання прибутку або досягнення іншої мети. Вкладом учасника вважається все те, що він вносить у спільну діяльність. Під час ведення спільних справ кожний учасник має право діяти від імені всіх учасників, якщо договором простого товариства не встановлено, що ведення справ здійснюється окремими учасниками або спільно всіма учасниками договору простого товариства. Прибуток, одержаний учасниками договору простого товариства в результаті їх спільної діяльності, розподіляється пропорційно вартості вкладів учасників у спільне майно, якщо інше не встановлено договором простого товариства або іншою домовленістю учасників.

Договір ренти – це договір, в якому одна сторона (одержувач ренти) передає другій стороні (платникові ренти) у власність майно, а платник ренти взамін цього зобов'язується періодично виплачувати одержувачеві ренти у формі певної грошової суми або в іншій формі.

Договір страхування – договір, за яким одна сторона (страховик) зобов'язується у разі настання певної події (страхового випадку) здійснити страхову виплату другій стороні (страхувальникові) або іншій особі, зазначеній у договорі, грошову суму (страхову виплату), а страхувальник зобов'язується сплачувати страхові платежі та виконувати інші умови договору.

Договір транспортного експедирування – договір, за яким одна сторона (експедитор) зобов'язується за плату і за рахунок другої сторони (клієнта) виконати або організувати виконання визначених договором послуг, пов'язаних з перевезенням вантажу.

Договір факторингу – договір, за яким одна сторона (фактор) передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження другої сторони (клієнта) за плату, а клієнт поступається або зобов'язується поступитися факторові своїм правом грошової вимоги до третьої особи (боржника).

Договір чартеру (фрахтування) – договір, за яким одна сторона одна сторона (фрахтівник) зобов'язується надати другій стороні (фрахтувальникові) за плату всю або частину місткості в одному чи кількох транспортних засобах на один або кілька рейсів для перевезення вантажу, пасажирів, багажу, пошти або з іншою метою, якщо це не суперечить закону та іншим нормативно-правовим актам.

Договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності – це група договорів у сфері інтелектуальної власності, спрямованих на набуття, зміну або припинення майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Завдаток – це грошова сума або рухоме майно, що видається кредиторів боржником у рахунок належних з нього за договором платежів, на підтвердження зобов'язання і на забезпечення його виконання.

Застава – це вид забезпечення виконання зобов'язання, в силу якого кредитор (заставодержатель) має право у разі невиконання боржником (заставодавцем) зобов'язання, забезпеченого заставою, одержати задоволення за рахунок заставленого майна переважно перед іншими кредиторами цього боржника, якщо інше не встановлено законом (право застави).

Зобов'язальне право – це підгалузь цивільного права, норми якої регулюють відносини майнового обороту, а саме відносини, що виникають при переході матеріальних та інших благ, які мають економічну форму товару, від однієї особи до іншої.

Зобов'язання – це правовідношення, у якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу) або утриматися від вчинення певної дії (негативне зобов'язання), а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку.

Зобов'язання з відшкодування шкоди – це такі цивільно-правові зобов'язання, в яких потерпіла особа (кредитор) має право вимагати від боржника (заподіювача шкоди) повного відшкодування протиправно заподіяної шкоди шляхом надання відповідного майна в натурі або відшкодування збитків.

Іпотека – це вид забезпечення виконання зобов'язання нерухомим майном, що залишається у володінні і користуванні іпотекодавця, згідно з яким іпотекодержатель має право в разі невиконання боржником забезпеченого іпотекою зобов'язання одержати задоволення своїх вимог за рахунок предмета іпотеки переважно перед іншими кредиторами цього боржника у порядку, встановленому законом.

Комерційне кредитування – це договір, виконання якого пов'язане з переданням у власність другій стороні грошових коштів або речей, які визначаються родовими ознаками, може передбачатися надання кредиту як авансу, попередньої оплати, відстрочення або розстрочення оплати товарів, робіт або послуг, якщо інше не встановлено законом.

Кошторис – затверджений у встановленому порядку або прийнятий належним чином фінансово-плановий документ, який містить відповідні статті і суми витрат коштів. Розрізняють твердий та приблизний кошторис.

Кредитний договір – це договір, в якому банк або інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язується надати грошові кошти (кредит) позичальникові у розмірах та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти.

Новація — це домовленість сторін договору про заміну існуючого між ними первісного зобов'язання новим зобов'язанням в порядку, визначеному ч.2 ст. 604 ЦК України.

Новація боргу у позикове зобов'язання – це домовленість сторін про заміну боргу, що виник із договорів купівлі-продажу, найму майна або з іншої підстави, на позикове зобов'язання, що укладається з додержанням

вимог про новацію і здійснюється у формі, встановленій для договору позики.

Неустойкою (штрафом, пенею) є грошова сума або інше майно, які боржник повинен передати кредиторowi у разі порушення боржником зобов'язання.

Порука – це вид забезпечення зобов'язання, суть якого полягає в тому, що поручитель зобов'язується перед кредитором іншої особи відповідати за виконання нею свого зобов'язання в повному обсязі або в частині.

Порушення зобов'язань – є його невиконання або виконання з порушенням умов, визначених змістом зобов'язання (неналежне виконання).

Послуга – це певне нематеріальне благо, яке надається однією особою (виконавцем) і споживається іншою особою (замовником) у процесі вчинення виконавцем певних дій або здійснення певної діяльності.

Право довірчої власності – це майновий вид забезпечення виконання зобов'язання, за яким кредитор, який отримав майно у довірчу власність (довірчий власник), не має право самостійно відчужувати таке майно, крім як для звернення стягнення на нього, а також викупу його для суспільних потреб у порядку, встановленому законом.

Припинення зобов'язань – погашення прав та обов'язків сторін, що складають його зміст.

Притримання – це вид забезпечення виконання зобов'язання, суть якого полягає в тому, що кредитор, який правомірно володіє річчю, що підлягає передачі боржниковi або особі, вказаній боржником, у разі невиконання ним у строк зобов'язання щодо оплати цієї речі або відшкодування кредиторowi пов'язаних з нею витрат та інших збитків має право притримати її у себе до виконання боржником зобов'язання.

Споживач — фізична особа, яка купує, замовляє, використовує, або має намір придбати чи замовити продукцію для особистих потреб, безпосередньо не пов'язаних з підприємницькою діяльністю, або виконанням обов'язків найманого працівника.

Споживче кредитування - це договір за яким фінансова установа (кредитор) надає грошові кошти споживачу (позичальниковi) на придбання товарів (робіт, послуг) для задоволення потреб, не пов'язаних з підприємницькою, незалежною професійною діяльністю або виконанням обов'язків найманого працівника.

Споживчі договори – це усі договори, які спрямовані для задоволення потреб споживання.

Товарно-транспортна накладна (ТТН) – є основним документом на вантаж, який повинен оформлятися при здійсненні вантажних автоперевезень по Україні. Одночасно з цим ТТН виступає первинним документом бухгалтерського обліку. **CMR** – міжнародна автомобільна накладна, яка є товарно-транспортною накладною, що застосовується при міжнародних вантажних автомобільних перевезеннях

Транспортно-логістична діяльність — система операцій з організації доставки, переміщення будь-яких матеріальних предметів або речовин з однієї точки в іншу за оптимальним маршрутом, за допомогою одного або декількох видів транспорту.

Транспортно-логістичний центр — учасник транспортного процесу є суб'єктом цивільно-правових правовідносин, і у зв'язку з виконанням покладених на нього функцій протягом всього перевізного процесу або на окремих його стадіях набуває правового статусу перевізника, дистриб'ютора, перевалочного пункту, зберігача, експедитора тощо. Транспортно-логістичні центри покликані оптимізувати перевізний процес, зокрема і шляхом планування перевезень, обрання найбільш оптимальних маршрутів і організації транспортування вантажів.

Факультативне зобов'язання — це зобов'язання, у якому об'єкт чітко визначений, однак боржник має право замінити його іншим об'єктом.

Цивільно-правовий договір — це домовленість двох або більше сторін, спрямованих на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Формами контролю знань студентів є поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль знань відбувається в таких формах:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, вирішення практичних завдань або задач, участь у розробці кейсу, захист есе або реферату за ініціативи студента. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента до вивчення поточного матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5);

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі тестів, контрольної роботи, колоквиуму тощо.

Впродовж семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи (підготовка презентації, есе, реферату, підбірки судової практики, анотування наукової літератури, написання наукових робіт, тез доповідей на конференцію, наукової статті, виступ із доповіддю на науковому гуртку тощо). Самостійна робота не дається студентом для перевірки та оцінювання щонайменше за 10 днів до початку екзаменаційної сесії. Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 10 балів.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є іспит. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за іспит, становить 60 балів. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю й самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить 20 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів

Поточний контроль				Самостій на робота студентів	Підсумков ий контроль (іспит)	Підсу мова оцінк а знань
Модуль № 1		Модуль № 2				
п/з	підсумко ва к/р	п/з	підсумко ва к/р			
max 10	max 5	max 10	max 5	max 10	max 60	max 100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ СТУДЕНТІВ

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу
Підсумкова контрольна робота	Max 5	Результати опрацювання матеріалу високі, можлива незначна кількість несуттєвих помилок
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість несуттєвих помилок
	2	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість суттєвих помилок
	1	Прогалини в знаннях, студент слабо володіє матеріалом роботи
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу
Оцінка самостійної роботи студента	Max 10	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження, вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні й практичні висновки
	8	У роботі розкрито основні положення теми, але є деякі неточності у викладанні матеріалу, теоретичні поняття недостатньо підкріплені фактичними даними
	6	Основні положення теми розкрито, але деякі питання висвітлено неповно. Студент добре володіє матеріалом, але відсутня творчість і самостійність у дослідженні
	4	Основні теоретичні питання висвітлено поверхнево, відсутні висновків або висновки не мають самостійного характеру; студент слабо володіє матеріалом

	2	Основні положення теми висвітлено поверхнево, теоретичні положення не підкріплені фактичним матеріалом; немає висновків; студент слабо володіє матеріалом роботи
	0	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок; немає висновків; студент не володіє матеріалом роботи
Іспит	Max 60	1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах і концепціях дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни й використання отриманих знань у практичній роботі
	55	1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури і знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи
	50	1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи
	45	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки й суттєві неточності у відповіді

		на іспиті за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача
	40	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найсуттєвіших із них за допомогою викладача
	35	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на іспиті.
	0	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни

ПРОГРАМНІ ЗАПИТАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО (ЧАСТИНА 2)»

1. Поняття, загальна характеристика та функції зобов'язального права.
2. Зобов'язання (поняття, зміст, підстави виникнення). Види зобов'язань.
3. Множинність осіб у зобов'язанні. Часткові, солідарні та субсидіарні зобов'язання.
4. Альтернативні та факультативні зобов'язання.
5. Регресні зобов'язання (поняття, підстави виникнення, виконання, припинення).
6. Зобов'язання за участю третьої особи.
7. Заміна кредитора та боржника в зобов'язанні: підстави та порядок.
8. Поняття і основні засади (принципи) виконання зобов'язань. Принцип належного виконання зобов'язань.
9. Способи виконання зобов'язань.
10. Місце і строки виконання зобов'язань.
11. Забезпечення виконання зобов'язання: поняття; загальні умови та види.
12. Неустойка. Поняття, види, підстави виникнення та функції.
13. Порука: Права та обов'язки поручителя. Припинення поруки.
14. Гарантія: поняття, суб'єкти, права та обов'язки гаранта.
15. Завдаток: поняття, функції. Співвідношення завдатку з авансом.
16. Застава: поняття, види і підстави виникнення застави.
17. Договір застави: сторони, форма та зміст.
18. Притримання: поняття та підстави виникнення.
19. Право довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язання за кредитним договором.
20. Поняття і підстави припинення зобов'язань.
21. Порушення зобов'язання: поняття та правові наслідки.
22. Одностороння відмова від зобов'язання.
23. Прострочення боржника і кредитора у зобов'язанні.
24. Цивільно-правова відповідальність за порушення зобов'язання.
25. Відповідальність за порушення грошового зобов'язання.
26. Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання.
27. Поняття, загальна характеристика і значення цивільно-правового договору.
28. Свобода договору. Межі реалізації принципу свободи договору.
29. Класифікація цивільно-правових договорів: критерії, підстави та значення класифікації у цивільному праві.
30. Публічний договір, договір приєднання, попередній договір.

31. Договір на користь третьої особи.
32. Тлумачення умов договору.
33. Стадії укладення цивільно-правового договору. Вирішення переддоговірних спорів.
34. Зміна або розірвання договору, правові наслідки
35. Поняття, предмет, форма, різновиди договору купівлі-продажу.
36. Права та обов'язки сторін за договором купівлі-продажу.
37. Правові наслідки передачі товару неналежної якості за договором купівлі-продажу.
38. Договір роздрібної купівлі-продажу.
39. Права покупця у разі продажу йому товару неналежної якості за договором роздрібної купівлі-продажу.
40. Договір поставки.
41. Договір контрактації сільськогосподарської продукції.
42. Договір постачання енергоресурсами через приєднану мережу..
43. Договір міни.
44. Договір дарування. Договір про пожертву.
45. Договір ренти. Права та обов'язки сторін за договором.
46. Договір довічного утримання (догляду): поняття, предмет, форма, сторони.
47. Поняття, зміст і різновиди договору найму (оренди).
48. Договір прокату.
49. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди (поняття, сторони, форма).
50. Цивільно-правове регулювання зобов'язань із договорів найму (оренди) транспортного засобу.
51. Договір лізингу (поняття, види, права та обов'язки сторін).
52. Договір найму (оренди) житла.
53. Договір позички.
54. Цивільно-правове регулювання зобов'язань, що виникають у зв'язку з виконанням робіт.
55. Договір підряду.
56. Ризик підрядника, за договором підряду. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження матеріалу.
57. Договір побутового підряду.
58. Поняття, зміст і юридична характеристика договору будівельного підряду.
59. Відповідальність сторін за договором будівельного підряду.
60. Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт: поняття, загальна характеристика.
61. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт: поняття, загальна характеристика.
62. Цивільно-правове регулювання зобов'язань із договорів про надання послуг: поняття, зміст, відповідальність.

63. Договір перевезення вантажу: правова характеристика, форма, сторони.
64. Договір перевезення пасажирів та багажу.
65. Договір чартеру (фрахтування).
66. Підстави і межі відповідальності перевізника. Претензії і позови в транспортних зобов'язаннях.
67. Договір транспортного експедирування.
68. Договір зберігання та його види.
69. Відповідальність зберігача за втрату (нестачу) або пошкодження речі.
70. Зберігання на товарному складі. Складські документи: види та значення.
71. Спеціальні види зберігання: загальна характеристика. Договір охорони.
72. Поняття, форми та види зобов'язань зі страхування. Елементи страхового зобов'язання.
73. Договір страхування.
74. Договір доручення.
75. Договір комісії: поняття, предмет та умови.
76. Договір управління майном: поняття, предмет, строк, форма, сторони, зміст.
77. Договір позики: поняття, загальна характеристика, форма.
78. Кредитний договір.
79. Договір банківського вкладу (депозиту).
80. Договір банківського рахунку. Черговість списання грошових коштів з банківського рахунку.
81. Форми розрахунків. Види безготівкових розрахунків.
82. Договір факторингу: поняття, предмет, права та обов'язки сторін.
83. Види договорів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності.
84. Ліцензійний договір: поняття, умови, строк.
85. Договір про спільну діяльність: поняття, види, форма.
86. Договір простого товариства. Учасники договору; їх права та обов'язки.
87. Договір комерційної концесії. Поняття, предмет, обов'язки сторін.
88. Недоговірні зобов'язання. Загальна характеристика.
89. Зобов'язання, що виникають із односторонніх правочинів: поняття, різновиди.
90. Зобов'язання із публічної обіцянки винагороди. Поняття та види.
91. Зобов'язання, що виникають внаслідок вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.
92. Зобов'язання, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи.

93. Зобов'язання, що виникають внаслідок створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.
94. Загальна характеристика зобов'язань з відшкодування шкоди.
95. Загальні підстави відповідальності за завдану майнову та моральну шкоду.
96. Поняття моральної шкоди. Відшкодування моральної шкоди.
97. Врахування вини потерпілого та майнового стану заподіювача шкоди в деліктних зобов'язаннях.
98. Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою.
99. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, дією чи бездіяльністю органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим, органу місцевого самоврядування або посадовою чи службовою особою цих органів при здійсненні ними своїх повноважень.
100. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду.
101. Відшкодування шкоди, завданої особами, що не досягли повноліття.
102. Відшкодування шкоди, завданої спільними діями двох або більше осіб.
103. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.
104. Права особи, що відшкодувала шкоду, заподіяну іншою особою.
105. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я або смертю потерпілого.
106. Порядок та способи відшкодування шкоди. Зменшення (збільшення) розміру відшкодування шкоди.
107. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг): підстави, суб'єкти, строки.
108. Загальна характеристика зобов'язань у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави.

Електронне видання

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

для практичних занять і самостійної роботи студентів з обов'язкової навчальної дисципліни

«Цивільне право (частина 2)»

для студентів 3 курсу
денної форми навчання (першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузь знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»
освітньо-професійної програми «Право»)

Укладачі:	ЯРОЦЬКИЙ Віталій Леонідович, БІРЮКОВА Алевтина Геннадіївна, МУЗИКА Тетяна Олександрівна, БРОВЧЕНКО Тетяна Ігорівна, ДАНИЛЕНКО Ольга Володимирівна, ЄВКОВ Андрій Миколайович, ІВАНОВА Ксенія Юріївна, КОЛІСНИКОВА Ганна В'ячеславівна, КРИЖНА Валентина Миколаївна, МАСЛОВА-ЮРЧЕНКО Катерина Олександрівна, НАДЬОН Вікторія Валентинівна, ПІДДУБНА Вікторія Федорівна, ПОПОВ Віктор Андрійович РУБАН Олена Олександрівна, СІМСОН Ольга Едуардівна, СКАКУН Юрій Євгенійович, ТУПИЦЬКА Євгенія Олександрівна
-----------	---

Відповідальний за випуск В. Л. Яроцький

